

UVOD

Javna rasprava za Prostorni plan posebne namjene za Bjelasicu i Komove održana je u terminu od 14. 06. do 14. 07. 2010.g. prema "Planu javne rasprave" koji je pripremila Ministarstvo uređenja prostora i zaštite životne sredine.

U sklopu Javne rasprave održani su okrugli stolovi u Opštinama Kolašin, Mojkovac, Bijelo Polje, Berane, Andrijevića i Podgorica i iznijete primjedbe i sugestije, koje su dostavljene nadležnom Ministarstvu. Takođe su održani i tematski okrugli stolovi na temu uređenja prostora (planiranje, arhitektura, izgradnja), zaštite životne sredine i privrednog razvoja.

Sve primjedbe, predloge i sugestije Ministarstvo uređenja prostora i zaštite životne sredine je dostavilo Obradivaču na uvid radi davanja potrebnih odgovora.

Obradivač PPPN Bjelasica i Komovi je pažljivo analizirao sve dostavljene primjedbe, preporuke i sugestije i nastojao da pruži adekvatne odgovore, imajući pri tome u vidu izražen interes Države Crne Gore da dobije kvalitetan planski dokument kojim će moći da pokrene i usmjerava razvoj područja Bjelasice i Komova i Sjevernog regiona u cjelini.

Posebnu pažnju pri formulisanju odgovora Obradivač je obratio na primjedbe i sugestije iskazane od strane opština čiji djelovi teritorija ulaze u zahvat PPPN Bjelasica i Komovi, obzirom da su gotovo sve opštine uz uvažavanje činjenice da se radi o Državnom planskom dokumentu, iskazale jasan stav da se što više prirodnih pogodnosti na njihovom području valorizuje kroz planski koncept.

Obradivač ukazuje na to da se veliki broj primjedbi odnosio na materijal koji je pripremljen za javnu raspravu " PPPN Bjelasica- Komovi, Nacrt-rezime," koji je predstavljao samo izvod iz cjelokupnog materijala koji je predat Ministarstvu uređenja prostora i zaštite životne sredine kao Nacrt plana, (Osnovni dokument PPPN Bjelasica-Komovi, Revizija PPPN Biogradska gora i detaljne razrade za pojedine zone i lokalitete, kao i Strateška procjena uticaja na životnu sredinu za osnovni dokument i PPPN Biogradska gora.)

U daljem radu na PPPN Bjelasica i Komovi Obradivač će u Predlog plana unijeti sve prihvaćene primjedbe kako bi se dobio kvalitetan planski dokument čijom realizacijom će biti zadovoljni svi korisnici prostora, a koji će biti u korist Države Crne Gore.

Na Nacrt PPPN Bjelasica i Komovi Ministarstvu uređenja prostora i zaštite životne sredine su stigla sledeća mišljenja:

- **Ministarstvo ekonomije je dalo pozitivno mišljenje.** Iznijet je stav da su sve sugestije i preporuke Ministarstva ekonomije ispoštovane i da je značajan dio posvećen mogućnostima korišćenja obnovljivih izvora energije. Ukazano je još jednom na značaj malih hidroelektrana i potrebu da se na osnovu ovog Plana mogu dobiti UTU-i. Istaknuto je da je saradnja Ministarstva ekonomije, Ministarstva uređenja prostora i zaštite životne sredine i Obrađivača Plana bila izuzetno korektna, kvalitetna, korisna i efikasna, što je rezultiralo kvalitetom planskog dokumenta i kao zaključak je iznijet stav da je Plan zadovoljio sve aspekte.
- **Ministarstvo odbrane-Sektor za materijalne resurse je dalo pozitivno mišljenje** na Nacrt PPPN Bjelasica i Komovi, uz konstataciju da u zahvatu Plana nisu lokacije koje koristi Ministarstvo odbrane Crne Gore.
- **Ministarstvo turizma je dalo pozitivno mišljenje,** uz konstataciju da je PPPN za Bjelasicu i Komove dao fokus na razvoj i valorizaciju potencijala kroz definisanje turističkog proizvoda područja koji će svojom raznolikošću i autentičnošću biti konkurentan turističkim proizvodima koji se nude u regionu i šire. Kroz mišljenje je Ministarstvo turizma ukazalo i na to da su Planom sagledani svi aspekti neophodni za razvoj područja, počev od postojećih potencijala, preko razvoja infrastrukture, finansijskih fondova za razvoj preduzetništva, u cilju stvaranja ambijenta u kome će lokalno stanovništvo da živi bolje, ekonomski stabilnije uz zaustavljanje migracija i starenja regiona. Uzete su u obzir i sve relevantne preporuke koje su date Strategijom razvoja turizma Crne Gore do 2020.g.
- **Ministarstvo unutrašnjih poslova i javne uprave je dalo pozitivno mišljenje na Nacrt PPPN-a,** uz preporuku da se Obrađivač pridržava nacionalne strategije za vanredne situacije i nacionalnih i opštinskih planova zaštite i spašavanja.
- **Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede je dalo pozitivno mišljenje** i na Nacrt plana nije imalo primjedbi.
- **Ministarstvo saobraćaja, pomorstva i telekomunikacije je dalo pozitivno mišljenje,** uz konstataciju da su Planom obuhvaćeni i definisani svi koridori u skladu sa PP Crne Gore, autoput, (magistralni i regionalni i željeznička pruga).
- **Ministarstvo kulture, sporta i medija je dalo pozitivno mišljenje,** jer je Nacrt plana posebno tretirao i zaštitu i unapređenje kulturne baštine regiona Bjelasica i Komovi.
- **Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća je dala pozitivno mišljenje** i nema primjedbi i sugestija na dostavljeni Nacrt PPPN Bjelasica i Komovi.
- **Agencija za zaštitu životne sredine je dala pozitivno mišljenje,** uz konstataciju da je urađen shodno Zakonu i sadrži podatke kojima se opisuju i

procijenjuju mogući značajni uticaji na životnu sredinu do kojih može doći realizacijom Plana.

Odgovori na pitanja, primjedbe i sugestije sa Javne rasprave na Nacrt PPPN Bjelasica-Komovi

Opština Kolašin

1. Za operativni tim iz Kolašina i koordinator za Kolašin Mile Šuković

U sklopu Javne rasprave PPPN Bjelasica i Komovi dostavljam Vam namjene površina Studija lokacija koje se nalaze u zahvatu plana: (grafički prilog)

1. Plan namjena površina Lokalne studije lokacije "Smrčje"
2. Plan namjena površina Lokalne studije lokacije "Jasen"
3. Plan namjena površina Lokalne studije lokacije "Rijeka"
4. Plan namjena površina Lokalne studije lokacije "Jezerine II"
5. Plan namjena površina Lokalne studije lokacije "Mušovića Rijeka"
6. Plan namjena površina Lokalne studije lokacije "Bašanje Brdo"
7. Plan namjena površina Lokalne studije lokacije "Šljivovica"
8. Plan namjena površina Lokalne studije lokacije "Drpe"
9. Plan namjena površina Lokalne studije lokacije "Biočinoviće"

Gospodine Noveljiću imate saglasnost Organa opštine Kolašin da naznačene Studije lokacije uđu u PPPN "Bjelasica i Komovi." Vjerujem da znate koliki značaj za razvoj Opštine Kolašin ima realizacija makar jedne od ovih Studija, a s obzirom na interesovanje investitora vjerujem da će najveći dio biti realizovan.

Ovim Studijama Opština Kolašin dobija: nove turističke kapacitete neophodne za razvoj turizma, turističke komplekse, čime se upotpunjava turistička ponuda, nova radna mjesta povećanje veoma niskog standarda građana ovoga kraja, a Država Crna Gora dobija značajne uslove za razvoj ne samo zimske turističke ponude, nego i ljetnje.

Želim da napomenem da su investitori pokazali veliko interesovanje tokom javne rasprave Prostornog plana, a bii su prisutni na opštinskom okruglom stolu 1. 07. 2010.g. u Kolašinu na kom ste i Vi prisustvovali sa saradnicima i Obrađivačem plana.

Ovim i drugim Studijama lokacije koje je već donijela Opština, Kolašin će biti rame uz rame što se izgrađenih objekata tiče, sa drugim zimskim i ljetnjim turističkim centrima u Regionu.

Odgovor:

Pristup Obradivača plana je prvenstveno bio baziran na tržišno-poslovnom modelu razvoja predmetnog prostora, gdje su na osnovu iskustvene strukture ponude, planirani kapaciteti predloženi za razvoj, a koji na najbolji način interferiraju (imaju sinergijski efekat) sa drugim sektorima poput poljoprivrede, zaštite životnog prostora, saobraćaja i sl. te na dugi rok daju koncept održivog razvoja prostora.

Inicijalni prijedlog razvoja kapaciteta (smještajnih kapaciteta u turizmu) po principu 10+10 godina je uzet kao okvir Plana prema sadašnjem tržišnom i makroekonomskom okviru, ne samo u Crnoj Gori već i u bližem i daljem okruženju. Takav pristup je definisao, obzirom na uslove u kojima se Plan radi, jasan, dugoročno održiv i dobro uravnotežen poslovni plan za prostor predmetnog područja, što je inače praksa u svijetu za prostorno planske dokumente ovog nivoa.

Sa druge strane Obradivač je odredio i maksimalne fizičke kapacitete koje predmetni prostor može prihvatiti prema poslovnom, razvojnom, socijalnom i društvenom segmentu u nivou od 40 hiljada ležaja.

Upravo razlika između tržišno-poslovnog kapaciteta i maksimalnog fizičkog kapaciteta planine, daje određeni prostor za planiranje dodatnih turističkih kapaciteta.

Obradivač će uložiti dodatni napor u smislu određivanja te razlike između poslovno tržišnog kapaciteta i maksimalnog fizičkog kapaciteta za svaku opštinu, i time omogućiti prostor svakoj od opština za razvoj na njihovoj teritoriji u okviru PUP-a, da se eventualni dodatni rizici investitora (a koji su izvan dosadašnjeg planiranog koncepta prostora) vrednuju i otvore za striktnu regulatornu proceduru (dodatne provjere sa aspekta tržišta i ekonomije te uticaja na životnu sredinu).

Naš predlog je da se PPPN Bjelasica i Komovi daju Smjernice u smislu odabira lokacija i maksimalnih kapaciteta na nivou svake od Opština (dijelova koji ulaze u zahvat PPPN BK). Obzirom da je svaka od Opština u okviru Javne rasprave iskazala i zahtjeve za konkretne lokacije smatramo da su one rezultat već izvršenih analiza na nivou Opštine, u Predlogu Plana će se navesti ove lokacije uz uslov da se kroz izradu PUP-a one detaljnije lociraju a u skladu sa parametrima ovog Plana kao plana višeg reda.

Obradivač je saglasan da Kolašin treba da bude centar turizma i eko turizma u regionu Komovi-Bjelasica i treba da razvija niz turističkih produkata. Međutim, strategija realizacije bi trebala biti takva da omogući razvoj jakog planinskog centra turizma u regionu. Kako bi se stvorila mogućnost korišćenja tokom sve

četiri sezone, bazno naselje bi trebalo da predstavlja osnovu razvoja planinskog centra. Ta smještajna osnova takođe može poslužiti kao centar ljetnjeg turizma. Ovo omogućava da rekreacione i turističke aktivnosti budu centralizovane i obezbjeđuje više poslovnih mogućnosti za operatore. Obradivač se ne slaže sa nekontrolisanim razvojem novih zona, jer centralni, mult funkcionalni rizort ima prednost i prioritetan je i za opštinu Kolašin.

Obradivač se načelno slaže sa omogućavanjem zona za razvoj turističko - komercijalnih djelatnosti a način na koji se te zone definišu je taj da Obradivač PUP-ova imaju za obavezu da planski koncept sa detaljnijim smjernicama za dalju razradu. Kroz ekonomsko tržišnu analizu će dati i raspored kapaciteta u okviru maksimalnih koje će biti date u Predlogu PPPN BK.

Razlog ovakvog pristupa je da se osigura najveća moguća zaštita prostora, i adekvatno plansko usmjerenje koje ne narušava već dopunjuje osnovni planski koncept PPPN BK. Što se tiče dodatnih kapaciteta (u krevetima, ljudima i sl.) kapacitet korišćenja prostora od 1.000 km² dopušta (carrying capacity prostora) određeni nivo dodatnih kapaciteta i opterećenja prostora a sve u skladu sa PPPN BK.

Rezime odgovora:

- 1. Svaka zona navedena u primjedbama (bez obzira ima li ili nema LSL) biće ocijenjena u smislu potencijala i ograničenja i na osnovu analize u Predlogu plana će biti označena (u tekstualnom dijelu Plana) kao zona mogućeg turističkog razvoja.**
 - a. Ako se zona koja za koju je donešena Odluka o pristupanju izradi SL pokaže planski opravdanom biće navedena u PPPN a kapaciteti se određuju kroz Izradu PUP-a.**
 - b. Ako se zona koja je predložena kroz Javnu raspravu a za koju nije pokrenuta izrada SL pokaže kao negativna za razvoj neće se uključiti u planski koncept PPPN.**
 - c. Ako se kroz izradu PUP-a prepozna nova lokacija koja nije navedena u PPPN a ispunjava uslove definisane tog Plana može se planirati u PUP-u.**

Napomena: Poštujući prethodno navedeno PUP će za prostor koji ulazi u zahvat PPPN morati da poštuje maksimalne kapacitete koji će biti definisani u Predlogu PPPN Bjelasica i Komovi. Na taj način će se uravnotežiti zahtjevi i potencijali sa realnim kapacitetom prostora i neće se narušiti osnovni koncept razvoja planinskih centara koje je ovaj Plan prepoznao, posmatrajući područje Bjelasice i Komova kao jedinstven prostor.

2. Predsjednik Skupštine i koordinator za Kolašin Mile Šuković

Prostornim planom Crne gore za period do 2000.g. utvrđeno je da se za područje Bjelasice i Komova promoviše razvoj sledećih segmenata:

1. Obilazak autentičnih prirodnih vrijednosti, raznovrsnog biodiverziteta i ekoloških specifičnosti koje pružaju planinski predjeli, rijeke, jezera i naročito NP "Biogradska Gora"
2. Razni tzv.wellness" programi za poboljšanje fizičkog i umnog zdravlja, korišćenjem relaksirajućeg dejstva klime i očuvane prirode.
3. Skijaški turizam
4. "Active-Extrime"
5. Pješaćenje i planinarenje
6. Mountain biking (planinski biciklizam)
7. Programi i izletničke ture na relaciji more-planina, koji su naročito interesantni za inostrane turiste.

Smjernicama i mjerama za realizaciju Prostornog plana CG utvrđeno je vođenje zemljišne politike i korišćenje zemljišta. Smjernice i pretpostavke za izradu Prostornih planova opština i Generalnih urbanističkih planova posebno je utvrđena politika za prostorni razvoj Sjevernog regiona. Smjernicama je utvrđeno da gradovi oko masiva Bjelasice, zajedno sa Plavom i Rožajem treba da formiraju sistem komplementarnih centara. Tako je planirano da Bijelo Polje i Berane, koji imaju međuopštinske funkcije centara sa opštim službama, budu snažni industrijski, poljoprivredni i glavni saobraćajni centri.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Osim PPCG Obradivač je analizirao i dokumente "Strategija razvoja turizma Crne Gore" koji je predvidio segmente razvoja turizma na predmetnom prostoru.

Kolašin-Mojkovac i Andrijevića sa dobrom lokacijom u odnosu na Nacionalni park Biogradska gora bi preuzeli funkciju vodećih centara u oblasti razvoja turizma. Razvoj turizma tokom čitave godine u regionu Bjelasice i Komova treba da bude usmjeren ka osnivanju centara koji su dovoljno snažni da privuku turiste. Kolašin je centar za oblast Bjelasice i Komova.

U podzoni Kolašin kao resursi i potencijali utvrđeni su izgrađeni turistički kapaciteti sa tradicijom i reputacijom za dvosezonsko korišćenje, značajni šumski kompleksi ukrasni i tehnički građevinski kamen, glina, šljunak, pijesak, resursi pitke vode, hidroenergetski potencijal, kompleksi kvalitetnih planinskih pašnjaka, sačuvano obradivo zemljište u dolinama Tare i njenih pritoka, Nacionalni park Biogradska gora, saobraćajna povezanost.

U Planu treba prenijeti ono što je naznačeno. U Prostornom planu Crne Gore, a konstatovano u Programskom zadatku i polaznim opredeljenjima da su Bijelo Polje i

Berane snažni poljoprivredni, industrijski i glavni saobraćajni centri, a Kolašin, Mojkovac i Andrijevića bi preuzeli funkciju vodećih centara za razvoj turizma.

Glavni turistički centar ovog područja treba da bude Kolašin koji treba da razvije sadržaje koji obezbjeđuju tokom čitave godine turističku djelatnost. Naše je mišljenje da je Prostorni plan u ovom dijelu zanemario programski zadatak i odstupio od Prostornog plana Crne Gore.

U Plan unijeti sve ono što je propisano u Prostornom planu Crne Gore, a što smo konstatovali u prvom dijelu ovog dokumenta, što je veoma bitno u odnosu na opštine koje su prirodno oslonjene na područje Bjelasice i Komova, ne želeći posebno bilo kakav prioritet bilo koje opštine, već isključivo polazeći od prirodnih resursa i dostignutog razvoja u oblasti turizma.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata.

Koncept PPPN Bjelasica i Komovi je urađen na osnovu smjernica PPCG. Realizacijom planiranih turističkih kapaciteta svakako će Opštine Kolašin, Mojkovac i Andrijevića imati status turističkih centara u smislu prioritete privredne djelatnosti.

Realno je očekivati da opština Kolašin bude početni centar turizma u regionu Komovi-Bjelasica nakon izgradnje turističkog centra sa značajnim brojem smještajnih kapaciteta u baznom području Kolašin 1450. Kako turizam bude nastavio da se širi i razvija, sledeće logično mjesto za centralizovani planinski orijentisan turistički centar je identifikovano u blizini katuna Žarski u opštini Mojkovac, što će Mojkovcu omogućiti razvoj turizma.

Opština Andrijevića kao i sve opštine u zahvatu plana, imaju šansu koju im daju planirani turistički kompleksi, koji gravitiraju podjednako svim opštinama, za razvoj turizma kao privredne djelatnosti uz paralelni razvoj komplementarnih djelatnosti (poljoprivreda, šumarstvo itd).

U izvodu iz PPCG biće naglašen stav koji daje smjernice za privredni razvoj sjevernog regiona sa planskim podzonama.

Osim gradskih centara koji će imati značajnu ulogu, razvoj planinskog turizma podrazumjeva i potrebnu izgradnju na područjima novoplaniranih planinskih centara.

Od suštinskog je značaja za uspjeh zimskog turizma da smještaj, parking i usluge budu locirane u podnožju zimskih rekreacionih objekata. Turisti tokom zime ne žele da budu prinuđeni da koriste transport između smještajnih kapaciteta i rekreacionih aktivnosti, restorana... Stoga, je neophodno locirati

značajan broj smještajnih kapaciteta, parking i usluge u baznom naselju, u podnožju planinskog rizorta. Pogodnosti rizorta se mogu koristiti za ljetnju rekreaciju čime će se stvoriti rizort za sva četiri godišnja doba. Kako bi se obezbijedila maksimalna upotreba i efikasnost na osnovu investicije izvršene u pogledu objekata rizorta, veoma je važno razviti bazno područje. Iz tih razloga, predloženo je da se turistički centri izgrade van granica gradskog jezgra.

Programskim zadatkom je utvrđena zaštita u slivu rijeke Tare, očuvanje šumskog i poljoprivrednog zemljišta u odnosu na njihov značaj za koncept zaštite životne sredine, zaštićene baštine i turistički razvoj...

...Osim toga donešena je Skupštinska deklaracija u Skupštini Crne Gore o zaštiti rijeke Tare, a Tara je dokumentima Ujedinjenih Nacija upisana kao svjetsko prirodno dobro i da ga kao takvo treba očuvati.

Odgovor RZUP: Primjedba se djelimično prihvata. Obradivač je ispoštovao sve zahtjeve zaštite, posebno sliva rijeke Tare i to će biti naglašeno u Predlogu plana.

Isto se odnosi na saobraćajni koncept i hidrotehničku infrastrukturu. Programskim zadatkom je takođe utvrđeno da je ovaj plan u potpunoj saglasnosti sa Prostornim planom Crne Gore do 2020.g.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Saobraćajni koncept i koncept hidrotehničke infrastrukture su u potpunosti ispoštovali preporuke iz PPPR Crne Gore.

U oblasti šumarstva vlada kaos i "hajdučija" u korišćenju šljunka i pijeska iz Tare i Lima i njihovih pritoka, takođe su ugroženi njihovi prirodni tokovi, poljoprivredna zemljišta, šumsko zemljište, biljni i životinjski svijet, što je za posledicu zajedno sa krčenjem šuma imalo eroziju, bujične vode, gubljenje izvora, pojačane vjetrove itd. Naprijed naznačeno su vrijednosti zbog kojih je Crna Gora proglašena Ekološkom državom, a bez šuma nema ni čistog vazduha, nema izvora, pitke vode, nema uopšte vode, nema lova i ribolova, nema šumskog bilja i ljekobilja i ono što je najvažnije Crna Gora i njeni građani imaju najmanje koristi i nesagledive štete zbog načina na koji se koristi. Izgleda dosta uopšteno, ali u Crnoj Gori nema prerade već se izvoze isključivo trupci bukve, jele, smrče ili poluproizvod daska, a nije rijetko da se istrebljuje i plemenito drvo, jasen, javor, orah, breza i sl.

Predlog nas iz Kolašina je da se na području Bjelasice i Komova, osim Nacionalnog parka Biogradska gora posebno povede računa o Potkomovlju gdje je izvor rijeke Tare i gdje postoji veliki broj izvora pitke vode, bistrih potoka i manjih vodotoka, a svi su ugroženi nekontrolisanom sječom, "bolje rečeno" krčenjem šuma.

Nije nam poznato da je na ovom prostoru ostalo bilo koje preduzeće iz oblasti šumarstva i vodoprivrede i da je bilo koja druga opština od tih preduzeća imala koristi, a mnoga od njih su itekako ugrozila životnu sredinu, a posebno je ugrožena danas kad se nemilice krče ogromni kompleksi bez ikakvog ekonomskog efekta za Državu osim u najvećoj mjeri za neodgovorne privatnike koji šume dobijaju na koncesije i plaćaju pod "sumnjivim" okolnostima, čime je oštećena i Opština i Država uz napomenu da iza koncesionara ostaju uništeni lokalni i nekategorisani putevi, mostovi, šumsko zemljište na kome se napravi veći broj "vlaka" koje kiše pretvaraju u erozivna područja a da o šumskom redu ne govorimo obzirom na kaos koji iza koncesionara ostane (granje, panjevi i sl).

Iz navedenih razloga ponavljamo: zabraniti svaku sječu i dozvoliti samo onu za izgradnju žičara, staza i ski liftova gdje je to opravdano i gdje se neće ambijentalno dovesti u pitanje izgled jednog područja, zemljište i drugo prirodno bogatstvo.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Prijedlog da se šumama ne gazduje nije prihvatljiv. Šumarstvo kao djelatnost na prostoru Bjelasice i Komova u nastupajućem periodu mora imati veoma značajnu ulogu, prevashodno zbog toga što su šume jedan od najznačajnijih obnovljivih prirodnih ekosistema i obuhvataju značajnu teritoriju tog prostora. Osnovni princip koji je promovisan planom je taj da se šumama na prostoru Bjelasice i Komova trebaju primjenjivati sistemi gazdovanja šumama koji podržavaju i štite održivo gazdovanje koje podrazumijeva racionalno korišćenje, unapređenje i zaštitu šuma uz poštovanje principa višefunkcionalnosti i održavanja ekološke ravnoteže.

U planu je naglašeno da standardni kriterijumi koje bi trebalo promovisati u sektoru šumarstva su: Održavanje i odgovarajuće povećanje šumskih resursa (površina i drvnih zaliha šuma); Održavanje zdravlja i vitalnosti šuma; Održavanje i jačanje proizvodne funkcije šuma (obim mogućih sječa, količina posječene drvne mase, prirast i kvalitet, potencijal i korišćenje nedrvnih šumskih proizvoda); Održavanje, očuvanje i odgovarajuće povećanje biološke raznovrsnosti šuma (mješovitost šuma, prirodno obnavljanje, upotreba autohtonih vrsta drvaća, prirodno vrijedna šumska staništa, rijetke i ugrožene vrste, zaštićena staništa); Održavanje i odgovarajuće jačanje zaštitnih funkcija kod gazdovanja šumama (naročito zaštita od erozije, zaštita vodne funkcije šuma); Održavanje drugih socio-ekonomskih funkcija i uslova (zapošljenost, prihodi vlasnika šuma, podsticaji ruralnim razvoju, turističko-rekreativne funkcije itd.).

Nasuprot promovisanih principa, na osnovu konstatacija i primjedbi na plan, sa druge strane je zalaganje davaoca primjedbi za potpunu konzervaciju ovog resursa ("treba da se zabrani svaka sječa, osim ako je potrebno da se sačuva neki pašnjak, da se proširi skijaška staza ili u izuzetnim okolnostima izgradi nova, a nakon da kapaciteti žičara i staza ne zadovoljavaju turističku ponudu"... da šume ne koriste privatni preduzetnici i sl..

Treba istaći da se za takav (konzervatorski) pristup danas nije opredijelila nijedna država. Sa druge strane, princip očuvanja prirode (što je planom jasno istaknuto) je definisan jasnim pravilima i stoga je važno da upravljanje njima, ciljevi i svrhe, kao i unutrašnje zoniranje prate međunarodne standarde i kriterijume za upravljanje zaštićenim područjima. U tim područjima, režimi vezani za djelatnosti šumarstva i lova unutar zone posebne zaštite trebalo bi da budu prilagođeni u smislu da se priroda sama stara o sebi, što znači da nema aktivnosti koje bi uticale na prirodne procese, kao što su sječa stabala ili lov. Takav je slučaj upotpunosti ispoštovan sa užom i širom zonom NP »Biogradska gora« kao i drugim zonama zaštite (vodoizvorišta, tokovi rijeka, putevi i sl.).

Domete ovoga plana u sektoru šumarstva treba procjenjivati prema parametrima koji se vrednuju kroz:

- 1. bolje tj. efikasnije gazdovanje šumama,**
- 2. veće investiranje i otvaranje poslova u sektoru,**
- 3. jače finansijsko poslovanje kako privatnih tako i javnih institucija,**
- 4. bolja ekološka zaštita,**
- 5. unapređeno gazdovanje zaštićenim oblastima i**
- 6. veća korist za civilno društvo koja proističe iz boljeg gazdovanja šumama.**

„Konflikt“ između planom definisanih ciljeva i zahtjeva za konzervacijom resursa koje dolaze od strane predstavnika opštine Kolašin može se prevazići sagledavanjem širih društvenih potreba u procesu pripreme plana (koje je obrađivač plana imao itekako u vidu) sa jedne strane, kao i transparentnom prikazu javnih prihoda (koje se ostvaruju od šuma) i rashoda /troškova (korisnika tih sredstava) sa druge strane. Smatramo da će za za razrješavanje ovih pitanja važan faktor biti i vrijeme, jer ti procesi traže dijalog, uvažavanje i razumijevanje svih učesnika, uključujući i percepciju šire javnosti. Treba se složiti i sa činjenicom da su dosadašnji rezultati u ovom sektoru trebali biti značajniji uz uslov da su prihodi od koncesija na korišćenje šuma koji pripadaju opštinama (30%) se vraćali šumi i šumarstvu.

Cilj države Crne Gore je razvoj ekonomije zasnovane na turizmu kao alternativa ekonomiji koja se bazira na resursima. Kao rezultat toga, prirodni resursi bi se trebali sačuvati i održavati a turistički proizvod bi se trebao razviti na način koji je održiv i ima mali uticaj na okolinu. Izvršeno je pažljivo analiziranje čitavog područja Komovi-Bjelasica i identifikovana su samo najpogodnija područja za skijanje. Veoma mali dio ukupnog zahvata (0.25%) je predložen za razvoj baznog područja i manje od 1% pejzaža će biti iskorišćeno za razvoj ski staza. Mali procenat staza se nalazi u okviru šumskih područja. Svakako je potrebno minimizirati sječnu šume koja bi se trebala vršiti na način koji će u najmanjoj mogućoj mjeri uticati na zemljište i okolinu (što je u

poglavlju šumarstvo detaljno obrazloženo). Međutim, primarni cilj razvoja ekonomije zasnovane na turizmu je izgradnja uspješnih turističkih produkata koji će obezbijediti zaposlenje i prihod lokalnim zajednicama. Planinski centri omogućavaju održivu ekonomiju planinskog turizma koja može postati osnova privrednog razvoja u regionu.

U poglavlju koje se odnosi na plan Strateški koncept i model razvoja, konstatovati da je Crna Gora ekološka država i da u tom cilju obaveza ovog plana je da u potpunosti zaštiti prirodne ljepote i prirodne vrijednosti planina Bjelasice i Komova, a korišćenje njihovih prirodnih resursa omogući na način da se pri tom u najvećoj mjeri nastoji da zaštiti i očuva životna sredina.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Taj stav je istaknut u Planu i biće posebno unijet u Predlog plana u dio Strateški koncept i model razvoja.

Što se tiče saobraćajne infrastrukture cilj je da se planina otvori modernizacijom sadašnjeg putnog pravca Kolašin-Jezerine-Raskrsnica-Jelovica-Lubnice-Berane. Predlažemo izgradnju novog putnog pravca koji ide ka sjeveru Bjelasice od raskrsnice prema Vranjaku -Barama Joksimovića-Svatovsko groblje-Biogradska gora-Jadranska magistrala i raskrsnica-Lisa-Trešnjevik-Štavna-Komovi prema jugu, koji se nastavlja na regionalni put Podgorica-Mateševo- Trešnjevik- Andrijevica-Plav- Peć. Ovim putnim pravcima otvara se i planina Bjelasica i Komovi, s tim što putni pravac Kolašin-Berane osim turističkog ima i drugi ekonomski značaj i skraćuje puteve koji vode iz južne Srbije i sa sjevera Kosova ibarskom magistralom do Berana, a zatim najkraćom vezom od Kolašina do Mateševa na auto-put. Druga dva predložena puta od raskrsnice prema Biogradskoj gori na sjeveru i Komovima na jugu, imali bi isključivo za cilj da otvore blagim padinama Bjelasice planinu kako za smučare zimi tako ljeti za one koji hoće da dođu do najviših vrhova Bjelasice i Komova, jezera na Bjelasici i turističkih kapaciteta koji na njoj budu podignuti. Te puteve pored planinara koristili bi biciklisti, izletnici i svi oni koji žele odmor ui rekreaciju u prirodi.

Naznačeni putni pravci omogućavaju korišćenje planina i razvoj turizma i ljeti i zimi što je vrlo bitno za razvoj ljetnjeg turizma.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Postojeći putni pravac Kolašin-Jezerine-Raskrsnica-Jelovica-Lubnice-Berane dobija rang regionalnog puta. Planom je predviđena rekonstrukcija čitave trase sa definisanim geometrijskim elementima i smjernicama datim u tekstualnom dijelu dokumenta, a koji odgovaraju značaju i rang u puta.

Takođe,u cilju povezivanja prostora Bjelasice i Komova i valorizacije istog, Planom je predviđen lokalni put Štavna – Trešnjevik – Lisa – Krivi do – Raskrsnica – katun Rupe Ravanjske – Katun Šiška sa prikoljučkom na regionalni put (Mojkovac-Berane). Ovaj putni pravac se velikim dijelom koristi i

kao panaoramski put koji je takođe obrađen planskim dokumentom (u tekstu definisani kao Panoramski put1 i Panoramski put 2). Panoramski put 1 se pruža od Regionalnog puta (Kolašin – Lubnice – Berane) i dalje: Katun Vranjak , Katun Rupe Ravanjske (kapija nacionalnog parka), Troglava, Zekova glava, Crna glava, Svatovsko groblje, Šiško jezero (kapija nacionalnog parka), Ukrštanje sa regionalnim putem (Mojkovac – Lubnice – Berane), Katun Kojanovac, Mokro polje, Bjelogrivac, Kutijevci (zona Žarski), Mednoguvno, Bojna njiva i uključuje se na mrežu lokalnih puteva do Mojkovca ili do Krstca. Panoramski put 2 se pruža od Regionalnog puta (Kolašin – Lubnice – Berane) , odnosno Raskrsnice i dalje: Krivi do, Bačko brdo , Lisa – katuni, Trešnjevik gdje se ukršta sa putem (Kolašin – Mateševo – Andrijevića), a dalje nastavlja: Štavna , Peovi, Dulipolje i Brod.

Dio plana koji se odnosi na planinu Komove nije za nas na zadovoljavajući način odgovorio na pitanje u odnosu na valorizaciju njegovih prirodnih vrijednosti, prirodnih ljepota i korišćenje prirodnih resursa.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Prostorni plan identifikuje planinski centar manjeg kapaciteta lociran na planini Komovi kao i avanturistički park saobraćajno pristupačne sa budućeg autoputa. Analize su pokazale da nije moguć niti ekonomski pogodan razvoj većeg baznog područja.

Ovo iz razloga što će kompletno Potkomovlje biti neposredno uz trasu budućeg autoputa Bar- Mateševo- Srbija i što se pružaju velike šanse za gotovo kompletan razvoj tog područja.

Zbog toga ovim Planom zahtijevamo detaljnu razradu cijele zone iz razloga što će biti kasno kada auto-put prođe i počnu nicati poslovnici, turistički, stambeni i posebno objekti za odmor i rekreaciju, koji mogu ugroziti i izvorište i cijelu dolinu Tare i atraktivno područje Veruše i Mateševa, dolinu Drcke što se u odnosu na štete koje će se prirodi učiniti (zemljište, vazduh, voda) neće moći nikako nadoknaditi.

Mislimo da je pravo vrijeme da reagujemo, uostalom to je jedan od ciljeva za donošenje ovog Plana.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Prema programskom zadatku nije predviđena detaljna razrada za cijelu zonu. Avanturistički park i planinski centar Komovi su obrađeni planom na nivou detaljne razrade, kako se zahtijeva programskim zadatkom. Za koridor autoputa je posebno rađen detaljni prostorni plan (DPP), kojim je definisana namjena površina u zoni njegovog zahvata. Obradivač PPPN Bjelasica i Komovi će naglasiti u Predlogu plana da se smjernice DPP-a poštuju i da se posebno vodi računa o svim zonama u neposrednoj blizini saobraćajnica. Koncept prostornog plana Bjelasica i Komovi obezbjeđuje okvir za budući razvoj koji ne narušava prirodne vrijednosti Potkomovlja.

Konstatovati pored rečenog da planina Komovi pruža izvanredne uslove za bavljenje ekstremnim sportovima, posebno zimskim, a ljeti je omiljena destinacija planinara što treba da bude i ubuduće.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

U Nacrtu Plana, Komovi se identifikuju kao budući centar eko turizma kao što su izletničke i ski ture i avanturistički sportovi poput planinarenja, tako da je ova zona prepoznata kao zona za razvoj ekstremnih sportova i date su osnovne smjernice. U Predlogu plana će u osnovnom dokumentu PPPN Bjelasica-Komovi biti istaknuti uslovi za bavljenje ekstremnim sportovima na Komovima.

Ski područje Kolašin 1450 može se širiti prema sjeveru, sjeveroistoku kao i prema sjeverozapadu u odnosu na izgradnju turističkih, poslovnih i drugih objekata, a što se tiče skijaških terena prema sjeveroistoku, jugoistoku, jugu i jugozapadu. Ovo ski područje treba da predstavlja bazno područje za opštinu Kolašin i za cio region Bjelasice i Komova, ne dovodeći pri tome u pitanje razvoj baznog područja Torine i Žarski.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Nakon izvršene detaljne tehničke procjene prirodnog terena i njegove održivosti za svrhe komercijalnog skijanja, preporučuje se da se planinski centar Kolašin 1450 proširi prema sjeveroistoku, jugoistoku i jugozapadu u odnosu na postojeće granice. Padine locirane na sjeveru i sjeverozapadu su generalno suviše strme za komercijalno skijanje i stoga nisu identifikovane za razvoj ski rizorta.

"Zona Jelovica ne bi mogla da ima tretman zimskog centra, a treba preispitati Žarski i Torine iz razloga iznesenih u Javnoj raspravi, ali ljetnjeg centra može iz razloga što je smještena na putu Kolašin-Berane i u odličnoj poziciji u odnosu na jezera na Bjelasici, njene vrhove i ljepote kojima raspolaže to područje.

Za ovu zonu treba davati rješenja u tom smislu, a blizina Kolašina i Berana omogućiće se modernizacijom puta, dolazak za veoma kratko vrijeme na bazno područje Kolašin 1450 svih onih ljubitelja skijanja i drugih zimskih sportskih i turističkih aktivnosti".

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata.

Ukoliko se smještaj izgradi za korišćenje tokom ljeta, veoma je efikasno da se koristi, do najveće moguće mjere, tokom zime. Iz tog razloga, planiran je planinski centar i u Jelovici. Korišćenje tokom ljeta može biti dominantno za centar Jelovica, posebno imajući u vidu mogućnost za razvoj golf terena.

Vrlo je važno napomenuti da je bazno naselje Kolašin 1450 udaljeno nepunih 10 km od Kolašina, tako da dopuna baznog područja ovog dijela može da bude i grad Kolašin sa postojećom turističkom infrastrukturom.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Kapaciteti kreveta u Kolašinu bi obezbijedili skijaše u ski centru, ali bi ove skijaše bilo potrebno prevoziti kolima ili autobusima do baznog područja. Stoga se oni smatraju "dnevnim skijašima" i zahtijevalo bi planiranje njihovog prevoza. Planiranje baznog naselja uz skijaške staze ne isključuje mogućnost planiranja određenih smještajnih kapaciteta, uz već postojeće, i u Kolašinu. Organizacija savremenih planinskih centara podrazumijeva oragnizaciju smještajnih kapaciteta uz ski terene računajući i na modernizaciju putne veze između Kolašina i planinskih centara Kolašin 1450 i Jelovica.

Bazna područja treba određivati ne samo u skladu sa potencijalima i nekom potrebom da se zadovolje želje opština čije teritorije ulaze u zahvat plana, već treba polaziti i od realnih pretpostavki i onog što je do sada urađeno.

Ski centar Kolašin 1450 treba da bude temelj i bazno područje izgradnje svega onoga što na Bjelasici treba graditi, odnosno osnovna pokretačka snaga koja će zainteresovane investitore privući da ulažu u planinu i da je to u ovom trenutku jedino realno i prihvatljivo.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Obrađivač je saglasan sa pretpostavkom da će se najvjerojatnije prvo razviti Kolašin 1450, koji očigledno predstavlja lokaciju za nastavak razvoja postojećeg planinskog centra u okviru područja Bjelasica-Komovi. Prostorni plan predlaže planinske centre za razvoj na novim lokacijama u Žarskom, Torinama, Jelovici i na Komovima koji će se razvijati u skladu sa kretanjima na tržištu kapitala u zavisnosti od potreba budućih Investitora.

Daljim ulaganjem u ski centar Kolašin 1450 iskazaće se potreba za njegovim proširivanjem, a onda će postati sasvim izvesno i opravdano otvaranje prema Vranjaku, Troglavi...

Odgovor: Sugestija se prihvata.

Obrađivač je saglasan i u Predlogu plana će predvidjeti proširenje u skladu sa mogućim razvojem.

Parking prostor u baznom naselju Kolašin 1450 treba da bude znatno veći imajući u vidu da samo u gradu Kolašin ima 2000 automobila i činjenicu da većina gostiju bar za sada iz ostalih dijelova Crne Gore posebno u dane vikenda dolaze svojim automobilima.

Parkinge treba graditi ispod zemlje kao podzemne u pravcu sjevera sa postojećeg parkinga.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Parking prostor sa 1600 parking mjesta na 4 nivoa i parkinzima za autobuse, planira se u baznom području Kolašina, zapadno od postojećeg parking prostora.

Poglavlje koje se odnosi u planu na Nacionalni park Biogradska gora zaslužuje posebnu pažnju polazeći od stanovišta da je zakonima u ranijem sistemu i odnosom crnogorskog gospodara Kralja Nikole više od jednog vijeka bilo pod zaštitom koja se mora nastaviti, usavršiti i u skladu sa vremenom u kojem živimo modernizovati kao jedno područje, ne samo od regionalnog, nego i šireg značaja. Park je interesantan u vrijeme kada buja vegetacija kada treba tražiti načine za valorizaciju njegovih prirodnih vrijednosti, uz odgovornost za njegovu zaštitu koja prevazilazi državne granice, naravno i tu treba tražiti uslove koji će obezbjediti izgradnju novih sadržaja u turističke i naučne svrhe, kao i izgradnja novih objekata poput mosta na rijeci Tari, galerije i treće trake na Jadranskoj magistrali, parkinga pored Tare...

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Za područje Nacionalnog parka Biogradska gora je zbog njegove važnosti za Državu i za područje Bjelasice, prema programskom zadatku posebno urađen plan "Revizija PPPN Biogradska gora". Prostorni plan identifikuje tri područja (Katun Goleš, Šiska, i Rupe-Ravanjske) koja će se koristiti kao novi ulazi u Park sa pratećim sadržajima. Pri reviziji PPPN Biogradska gora veoma se vodilo računa o zaštiti vrijednog prostora koji daje poseban imidž čitavom području Bjelasice. U odnosu na postojeći plan, ovim planom je dozvoljena gradnja u njegovoj zaštitnoj zoni gdje inače postoje naseljske strukture, naravno po određenim i strogim pravilima gradnje koja se moraju poštovati.

Sanacija samog jezera u cilju stvaranja uslova za njegov dalji opstanak je prioritarna. Očekujemo u tom smislu puno angažovanje najodgovornijih institucija u Crnoj Gori, uključujući Crnogorsku akademiju nauka, nadležna ministarstva, Javno preduzeće i riječ naučnih radnika, eksperata...

Odgovor: Primjedba se ne prihvata, jer je u PPPN NP Biogradska gora ovaj problem istaknut i dati predlozi rješenja. Obradivač će u osnovnom dokumentu Plana u Predlogu plana ponovo istaći potrebu sanacije jezera i njegove adekvatne zaštite.

Posebna pažnja treba da bude posvećena Eko katunima i katunima na gotovo kompletnom području prostora Bjelasice i Komova. Katuni treba da budu objekti koji bi na odgovarajući način trebalo da se uklope i budu dopuna turističke ponude, posebno u odnosu na turističke, poljoprivredne i druge djelatnosti gdje vlasnici baznih centara neće biti u prilici da ih obave zbog obaveza koje zahtijevaju značajniji pristup(masovnost). Eko katuni i katuni mogu da budu odlična dopuna turističkoj ponudi posebno u ljetnjim mjesecima i dijelu jeseni kada mogu da prihvate i određeni

broj gosti i da obezbjede odgovarajući smještaj , zdravu hranu i da obezbjede gostima aktivnosti, branje borovnica, ljekovitog bilja, šumskih plodova, gljiva i sl. U okviru djelatnosti može da se nađe i uzgajanje konja i stavljanje na raspolaganje turistima, a na ovom području bogatom vodom, pašnjacima i šumom zaista postoje izvanredni uslovi za uzgajanje ovaca, krava, koza i proizvodnju najkvalitetnijeg mlijeka i mliječnih proizvoda, proizvodnja mesa, krompira. Ovim proizvodima bi se obezbjedilo ne samo obezbeđivanje zdravom hranom ovog područja nego i drugih turističkih objekata u širem regionu.

Postoje mogućnosti da se u njima proizvode najkvalitetniji eko sokovi od borovnice, slatko i džemovi koji bi bili u ponudi gostima, što bi doprinijelo orijentaciji većeg broja mladih ljudi za poljoprivredne djelatnosti. Nije zanemarljiva ni proizvodnja zimske odjeće od vune, izrada suvenira i posuđa.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Posebna pažnja je u PPPN Bjelasica i Komovi je posvećena revitalizaciji katuna kao važnog segmenta turističke ponude. Dat je i koncept revitalizacije katuna i eko-etno sela, kao i smjernice koje su osnov za izdavanje UTU-a. Kao jedna od preporučenih lokacija dat je koncept za katun Šiška za koji je data forma naselja, program sadržaja katunskog naselja, planirani kapaciteti lokacije i smjernice urbanističkog, arhitektonskog i pejzažnog oblikovanja. Uz preporuke razvoja posebne turističke infrastrukture (planinarskih, pješačkih, biciklističkih staza, panoramskih puteva, vidikovaca), dat je i koncept razvoja eko-etno sela, kojim se posebno ističe očuvanje ambijenta ruralnog prostora uz prezentaciju tradicije i kulture Regiona i Crne Gore.

U dijelu planiranog razvoja poljoprivrede ističe se značaj zdrave hrane, korišćenje šumskih plodova, ljekovitog bilja i sl. Osim razvoja turizma, razvoj poljoprivrede je posebno istaknut u Planu, kao veoma važan segment privrednog razvoja, date su smjernice za razvoj, kao i modeli razvoja poljoprivrednih dobara, uz predložena područja potencijalnih lokacija.

U Planu, u njegovom grafičkom dijelu unijeti Eko katun Vranjak koji je dopuna turističke ponude "Vile Jelka" koji je zadnjih godina stekao ugled veoma značajnog turističkog objekta ovog tipa. (izostavljen je ne znamo iz kog razloga). Eko katun Vranjak posluje sa 12 planinskih koliba površine od 14 do 24m² koje služe za smještaj, 15 pokretnih drvenih koliba površine 3m² koje se po želji turista mogu izmješati, sanitarni čvor, tuš kabine, 3 nastrešnice, objekat za proizvodnju sira i mliječnih proizvoda, roštilj, pečenjara itd. Sa ovog eko katuna gosti odlaze sa nezaboravnim utiscima.

Naš zahtijev je da se eko katun Vranjak uključi u plan kao što je to urađeno sa eko katunom Štavna, Rupe ravanjske i Šiška. Ovo je jedini katun koji sada radi a ostali su predviđeni planom.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Katun Vranjak je "uključen u plan" i nalazi se u neposrednoj blizini planinskog centra Kolašin 1600 koji je identifikovan u Prostornom planu za smještaj turista tokom zimskih i ljetnjih mjeseci.

Planom treba dati smjernice izgradnje tipa katuna, materijale za njihovu gradnju, posebno specifičnosti u pogledu mogućnosti bavljenja turističkom privredom, poljoprivredom i stočarskom proizvodnjom.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

U Nacrtu plana su date smjernice za izgradnju katuna, predložen je koncept na primjeru katuna Šiška sa jasnim preporukama kad je u pitanju materijalizacija.

Na Kolašinskom području Vranještica, reon Kraljske Bare, Rečine, Skrbuša, Padež, Planinica, Bukova poljana, Suva Gora, Mateševo, Jabuka, Uvač... treba detaljnije razraditi s obzirom na to da u njima stanovništvo živi tokom cijele godine i bavi se poljoprivredom, stočarstvom, ratarstvom itd.

Odgovor RZUP: Primjedba se ne prihvata.

Nije moguće razraditi detaljno cio zahvat plana cca 1000 km², niti je to Programskim zadatkom predviđeno. Ove zone su istaknute kao vitalne zone u kojima se očekuje razvoj poljoprivrede i one treba da budu podrška turističkom razvoju. U Predlogu plana će biti još jasnije istaknut i posebno naglašen razvoj zona koje imaju kvalitetne preduslove za razvoj poljoprivrede. Prostorni plan obezbjeđuje planski okvir za buduće razvojne mogućnosti i za određene zone je detaljno razrađen. Navedene zone je moguće razvijati prema smjernicama i preporukama koje su planom date i biće u Predlogu plana istaknute.

Naselje Vranještica je u Crnoj Gori poznato po proizvodnji krompira izvanrednog kvaliteta, po proizvodnji mlijeka i mliječnih proizvoda, po proizvodnji mesa, sijena, prikupljanju šumskih plodova, likekovitog bilja itd. To naselje svoje proizvode plasira na tržište Crne Gore i to bez organizovanog otkupa, što proizvođačima stvara posebne probleme u plasmanu koji ih dovode u dilemu da li time treba više da se bave. (proizvodnja, otkup, plasman).

Sakupljanje borovnica je vrlo unosan posao, ali mora biti organizovan, kao i otkup jestivih gljiva, mahovina, čajeva i sl. Ništa manje nije interesantno i sušenje mesa, koje se danas vrši samo za sopstvene potrebe, kao i proizvodnja sira, kajmaka i proizvodnja meda.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

U razvoju poljoprivrede Vranještica je istaknuta kao zona razvoja. U postojećem tekstu o poljoprivredi već je naglašen značaj razvoja seoskog turizma (turističke usluge na samoj farmi, boravak, ishrana i sl, što se vidi iz

isječka tog teksta). Zaista, mišljenja smo da je taj vid turizma (posebno za inostranu klijentelu) veoma interesantan i svuda posebno cijenjen. Između ostalog pominje se upravo i lokacija Vranještice, a u modelu za stočarske farme–proizvodnja mlijeka, naznačena je lokacija Vranještice i Kraljskih bara. Naravno, skoro svaki vid poljoprivredne proizvodnje je moguć na ovim lokacijama. ali ne može se u ovakvom Planu nabrajati svaka lokacija, već je potrebno predložiti zone za razvoj. Ove dvije lokacije koje se komentarišu u primjedbama sa javne rasprave su baš naglašavane na nekoliko mjesta u Planu, posebno imajući u vidu blizinu glavnih saobraćajnica koje im daju posebnu perspektivu.

"Veoma važno mjesto za područje obuhvata Plana imaće razni vidovi turizma u seoskim sredinama, koji mogu da budu odlična prilika za brojne seoske porodice da obezbijede značajne izvore prihoda. Razvoj seoskog turizma u ekološki netaknutoj prirodi mora biti vezan sa razvojem primarne poljoprivredne proizvodnje po principima organske (ekološke) proizvodnje, što bi omogućilo dobru ponudu tradicionalne hrane, pica i jela visokog kvaliteta. Poseban segment razvoja seoskih područja i seoskog turizma treba da bude razvoj katuna, koji mogu da se razvijaju u specifična turistička sela autohtonog karaktera. Potencijalno stvaranje klastera između Bjelasice i Komova sa Prokletijama-Plavom i Rožajama bio bi u funkciji potencijalnog širenja tržišta radi privlačenja većeg broja gostiju i osiguranja ekonomičnosti preduzetničkih inicijativa koje će se razvijati na analiziranom području.

Veoma dobru agro-ekološki i agro-turistički osnov za razvoj seoskog turizma imaju sela: Vranještica, Rovačko trebaljevo, Majstorovina, Femića krš, Zagrad, Lubnice, Kurikuće, dok se kao katunska naselja posebno ističu katuni: Rupe rečinske, Vranjak, Padež, Jelovica, Slađevac, Rupe ravanjske, Golomanski do, Goleš, Šiška, Suvodo, Žarski, Dolovi, Omar, Rupe, Božićki katun, Carine i drugi. "

Područje Potkomovlja koje je poznato po izvorištu Tare, po velikom broju izvora, bistrih potoka, riječica, po velikim kompleksima pašnjaka, koje važi za šumsko područje sa različitim biljnim vrstama, koje je važno kao lovište koje se nalazi na trasi auto-puta, daje izvanredne uslove za život, za turističku i ekonomsku valorizaciju. Tu treba prvo zaustaviti krčenje šuma, a zatim vidjeti šta je u ovom trenutku za tržište najznačajnije, a u svakom slučaju ono što je rečeno za naselje Vranješticu važi i za Kraljske Bare i druga naznačena naselja i cijelo Podkomovlje.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata.

Iako su u Nacrtu plana ispoštovani principi zaštite životne sredine na čitavom području zahvata Plana, zaštita Potkomovlja i izvorišta Tare će u Predlogu plana biti posebno naglašena.

Cio ovaj region manje je poznat u dijelu prema Kolašinu kao voćarski, ali zato i proizvodnja kupusa, šargarepe, pasulja i boranije može biti dobro organizovana. Mnoge od naznačenih ratarskih i poljoprivrednih kultura mogu da dobiju zaštitni znak zdrave hrane. (kolašinski lisnati sir, a zaštitni znak je dobio kukuruz koji se decenijama uzgaja u Morači i Prekobrdu). Autohtoni proizvodi moraju se naći u kolašinskoj turističkoj ponudi.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

U Nacrtu plana je istaknut značaj ovog dijela Regiona u smislu proizvodnje zdrave hrane i Obradivač će to potencirati u Predlogu PPPN-a Bjelasica i Komovi.

Koncepcija i projekcija razvoja gazdovanja šumama treba da se završi predlogom da se na prostoru Bjelasice i Komova zabrani svaka sječa, osim ako je potrebno da se sačuva neki pašnjak, da se proširi skijaška staza ili u izuzetnim okolnostima izgradi nova, a nakon da kapaciteti žičara i staza ne zadovoljavaju turističku ponudu.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

U Nacrtu plana dat je program zaštite i kontrolisane eksploatacije šuma. U Predlogu plana istaći će se posebno potreba kontrolisanog gazdovanja šumama uz isticanje njene zaštitne funkcije kroz posebne smjernice.

Kao što je već pomenuto, planski koncept novih turističkih zona usloviće minimum sječe šume. Predložene žičare i ski staze su pažljivo planirane kako bi bile u savršenom skladu sa skijaškim kapacitetima planine. Horwath Htl je uradio kompletne studije u cilju projektovanja postojećih i budućih potencijala tržišta planinskog turizma, i planinski centri su projektovani kako bi bili u skladu sa potencijalnom turističkom ponudom i prirodnim pogodnostima terena.

Područje Bjelasice i Komova pruža izvanredne uslove za razvoj lovstva, prije svega zbog izvanrednih uslova za biološki opstanak divljači, zahvaljujući izdašnoj prirodi.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

U Nacrtu plana (u dijelu šumarstva) istaknuto je da postoje prirodni uslovi za egzistenciju raznih autohtonih vrsta divljači i za razvoj lovstva.

Na području plana treba zabraniti i pomisao na aktiviranje rudnika olova i cinka, koji su pojedinim opštinama ugrozili i doveli u pitanje prirodnu egzistenciju, a i biološku zbog značajnog broja kancerogenih oboljenja i povećanja smrtnosti. U zahvatu plana treba dozvoliti vađenje kamena bez upotrebe eksploziva i rada teških mašina, ako je to u blizini neke od turističkih destinacija.

Vađenje šljunka i pijeska iz rijeke Tare treba zabraniti, u cijelom njenom toku, osim u dijelu kada je to potrebno za regulaciju njenog korita ili na lokacijama na kojima neće biti ugroženo korito i obala rijeke Tare.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Ovaj stav će biti istaknut u Predlogu PPPN Bjelasica i Komovi.

Iznijete su primjedbe koje se odnose na očuvanje šuma, a naglašena je isključivost u sprečavanju mogućnosti korišćenja mineralnih sirovina. Ističe se i potreba valorizacije prirodnih resursa i korišćenje lokalnih materijala, što opet nije moguće bez eksploatacije mineralnih sirovina i šuma. Slične primjedbe se mogu naći i kod ostalih opština, institucija i pojedinaca.

Ideje o očuvanju šuma, vodotoka i ograničenja ili isključenja eksploatacije mineralnih sirovina su u suštini opravdane i prihvaćene su i u PP Crne Gore i u PPPN Bjelasica – Komovi. Često se u stvari ne radi o primjedbama već o saglasnosima sa predloženim rješenjima u Planu. Ipak, javna rasprava i stavovi iskazani u njoj nisu u suštini primjedbe, naprotiv često se u njoj ukazuje na aktuelne probleme i insistira se da se u Planu kao i u mjerama za implementaciju Plana obezbijede odgovarajući mehanizmi i mjere zaštite čovjekove okoline i principi održivog razvoja. Posebno je značajno naglasiti da je široko prihvaćen stav o zaštiti šuma kao elementarnom preduslovu za zaštitu egzotičnosti pejzaža i zaštiti režima voda. Opravljan je zahtjev da se zakonski zabrani eksploatacija šume na prostoru Plana, izuzev tamo gdje je to potrebno u cilju sanitarne sječe koja je u funkciji zaštite šuma.

Slično eksploataciji šuma je pitanje eksploatacije šljunka i pijeska iz rječnih tokova koje treba ograničiti samo na one vidove eksploatacije koji su u funkciji uređenja vodotokova.

Ističemo da je sve ovo predviđeno i u Nacrtu Plana, ali ove opšte prihvaćene stavove Obradivač će iskoristiti da se isti pojačaju u Predlogu plana i da se pozitivno iskoristi ovakvo raspoloženje u lokalnim zajednicama, kao i od strane institucija i pojedinaca.

Istaknuto je „Na području treba zabraniti i pomisao na aktiviranje rudnika.....“ u principu, ovakav stav zbog isključivosti nije prihvatljiv, iako je razumljiv ovakav pristup zbog negativnih efekata rada rudnika u prošlosti. Postoje brojni primjeri gdje eksploatacija mineralnih sirovina, ne samo da nema negativan uticaj na okolinu, već taj uticaj može da bude i pozitivan, posebno imajući u vidu napredak tehnologije.ž

U dijelu koji se odnosi na oblast obrazovanja predlog je Kolašina da se sagleda mogućnost otvaranja više ili visokoškolske ustanove ne samo za potrebe ovog regiona, nego i susjednih regiona, na kojoj bi se obrazovali kadrovi sve zahtjevnijeg turističkog tržišta.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Obradivač će izvršiti konsultaciju u Ministarstvu prosvjete i dati predlog u skladu sa njihovim programima razvoja školstva. Generalno se slažemo sa stavom da se planom da predlog otvaranja specijalizovanih škola u skladu sa planiranim konceptom razvoja.

U poglavlju koje se odnosi na elektroprivredu, već smo se izjasnili da treba predvidjeti pojačanja snage hidroelektrane Rijeka Mušovića i to tako što bi se njena snaga povećala prevođenjem dijela voda Palješke rijeke, čime bi se energijom obezbjedilo područje Ski centra Jezerine, državni i organi lokalne uprave i javna rasvjeta u Kolašinu. Ovo bi bila i najpovoljnija varijanta u odnosu na izgradnju drugih hidrocentala, pošto ima već izgrađena elektrenergetska infrastruktura.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata.

Obradivač će i u Predlogu plana predvidjeti potrebna energetska pojačanja snage HE Mušovića rijeka. Mogućnost povećanja prevođenjem dijela voda Palješke rijeke je neophodno analizirati posebnom studijom koju treba da verifikuje nadležno Ministarstvo, što Obradivač može dati samo kao preporuku.

Za područje Nacionalnog parka moguće je izgraditi hidrocentralu na rijeci Jezeršćici kao i na Biogradskoj rijeci, naravno ukoliko to propisi dozvoljavaju, a slične centrale izvodljive su na Vranještičkoj rijeci, Crnji, Skrbuši, Ljubanu itd, sve u zahvatu plana.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Obradivač je predložio izgradnju malih hidroelektrana na vodotocima koji su preporučeni od strane nadležnog Ministarstva. U smjernicama Plana biće istaknuto da se ostavlja mogućnost izgradnje MHE na svim vodotocima za koje se nakon potrebnih ispitivanja dokaže mogućnost i ekonomska isplativost izgradnje.

U odnosu na vodne resurse naš bi bio predlog da se definišu sva značajnija izvorišta koja mogu biti iskorišćena za potrebe snabdijevanja turističkih, poljoprivrednih objekata, za potrebe lokalnog stanovništva, za navodnjavanje, stočarstvo, podizanje vodenica u kojima bi se mljelo brašno na tradicionalan način, što bi bila posebna atrakcija za jedan dio turista zainteresovanih za tradiciju, istoriju, kulturu, folklor, tehnologiju itd.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Potreba za definisanjem izvorišta (takođe i za njihovom zaštitom) u dokumentu je istaknuta. Izrada Katastra izvorišta, koja bi svakako bila optimalna za svaku opštinu Crne Gore, zahtijeva obimne radove, koji daleko nadmašuju okvir predmetnog Plana. U Smjernicama za realizaciju PPPN Bjelasica i Komovi predviđa se izrada posebne Studije vodosnabdijevanja za sva nova odmarališta. Kompleksniji popis vodnih potencijala za potrebe ostalih kapaciteta potrebno je očekivati od PP, resp. PUP-a opštine.

3.DOO Durmitor resorts

Poštovani, obraćam Vam se ispred firme D.O.O. "DURMITOR RESORTS"-Kotor i njenih partnera D.O.O. "KOTOR RESORT"-Kotor i D.O.O. "TULADRIATIK"-Budva. Naime, ove firme su na teritoriji Opštine kolašin vlasnici zemljišta ukupne površine 1.136.327 m² od čega u:

KO DONJA TARA, zemljište površine 178.621 m²

KO PADEŽ, zemljište površine 661.572m²

KO TRUNIĆA DO zemljište površine 26.218m²

KO MUŠOVIĆA RIJEKA zemljište površine 78. 624m²

KO IZLASCI zemljište površine 191.292m²

S obzirom da gore navedeni partneri imaju namjeru ulaganja u opštinu Kolašin, molimo Vas da u okviru predmetnog Prostornog plana razmotrite mogućnost valorizacije ovih prostora i u toku procesa planiranja, kao namjenu predvidite mogućnost izgradnje turističkih kapaciteta.

Planirali smo da turistički kompleksi budu raznovrsnog sadržaja i da u svojoj ponudi obuhvate: sport, (skijanje, jahanje, hiking, biking itd), wellnes centre, parkove, medicinske sadržaje (terapijsko-rekreativni). ugoditeljske objekte uz organizaciju cjelodnevnih izleta na teritoriji Crne gore. Izgradnjom ovakvih kompleksa intencija nam je da damo primamljivu turističku ponudu i u ljetnjem i u zimskom periodu, sa čime bismo sigurno poboljšali ponudu crnogorskog turizma u cijelini, kao i regionalnu ponudu opštine Kolašin i Bjelasice.

Napominjemo da dosadašnja naša ulaganja na teritoriji Opštine Kolašin iznose cca 7.000.000 €, te da smo trenutno u pregovorima oko kupovine nepokretnosti na teritoriji katastarskih opština KO PADEŽ, KO IZLASCI, KO MUŠOVIĆA RIJEKA.

Obavještavamo Vas da osim ulaganja na teritoriji opštine Kolašin, učestvujemo i u izgradnji turističkih objekata na obali Crne Gore.

Odgovor:

Pristup Obradivača plana je prvenstveno bio baziran na tržišno-poslovnom modelu razvoja predmetnog prostora, gdje su na osnovu iskustvene strukture ponude, planirani kapaciteti predloženi za razvoj, a koji na najbolji način interferiraju (imaju sinergijski efekat) sa drugim sektorima poput poljoprivrede, zaštite životnog prostora, saobraćaja i sl. te na dugi rok daju koncept održivog razvoja prostora.

Inicijalni prijedlog razvoja kapaciteta (smještajnih kapaciteta u turizmu) po principu 10+10 godina je uzet kao okvir Plana prema sadašnjem tržišnom i makroekonomskom okviru, ne samo u Crnoj Gori već i u bližem i daljem okruženju. Takav pristup je definisao, obzirom na uslove u kojima se Plan radi, jasan, dugoročno održiv i dobro uravnotežen poslovni plan za prostor predmetnog područja, što je inače praksa u svijetu za prostorno planske dokumente ovog nivoa.

Sa druge strane Obradivač je odredio i maksimalne fizičke kapacitete koje predmetni prostor može prihvatiti prema poslovnom, razvojnom, socijalnom i društvenom segmentu u nivou od 40 hiljada ležaja.

Upravo razlika između tržišno-poslovnog kapaciteta i maksimalnog fizičkog kapaciteta planine, daje određeni prostor za planiranje dodatnih turističkih kapaciteta.

Obradivač će uložiti dodatni napor u smislu određivanja te razlike između poslovno tržišnog kapaciteta i maksimalnog fizičkog kapaciteta za svaku opštinu, i time omogućiti prostor svakoj od opština za razvoj na njihovoj teritoriji u okviru PUP-a, da se eventualni dodatni rizici investitora (a koji su izvan dosadašnjeg planiranog koncepta prostora) vrednuju i otvore za striktnu regulatornu proceduru (dodatne provjere sa aspekta tržišta i ekonomije te uticaja na životnu sredinu).

Naš predlog je da se PPPN Bjelasica i Komovi daju Smjernice u smislu odabira lokacija i maksimalnih kapaciteta na nivou svake od Opština (dijelova koji ulaze u zahvat PPPN BK). Obzirom da je svaka od Opština u okviru Javne rasprave iskazala i zahtjeve za konkretne lokacije smatramo da su one rezultat već izvršenih analiza na nivou Opštine, u Predlogu Plana će se navesti ove lokacije uz uslov da se kroz izradu PUP-a one detaljnije lociraju a u skladu sa parametrima ovog Plana kao plana višeg reda.

Obradivač je saglasan da Kolašin treba da bude centar turizma i eko turizma u regionu Komovi-Bjelasica i treba da razvija niz turističkih produkata. Međutim, strategija realizacije bi trebala biti takva da omogući razvoj jakog planinskog centra turizma u regionu. Kako bi se stvorila mogućnost korišćenja tokom sve četiri sezone, bazno naselje bi trebalo da predstavlja osnovu razvoja planinskog centra. Ta smještajna osnova takođe može poslužiti kao centar ljetnjeg turizma. Ovo omogućava da rekreacione i turističke aktivnosti budu centralizovane i obezbjeđuje više poslovnih mogućnosti za operatore. Obradivač se ne slaže sa nekontrolisanim razvojem novih zona, jer centralni, mult funkcionalni rizort ima prednost i prioritetan je i za opštinu Kolašin. Obradivač se načelno slaže sa omogućavanjem zona za razvoj turističko - komercijalnih djelatnosti a način na koji se te zone definišu je taj da Obradivačl PUP-ova imaju za obavezu da planski koncept sa detaljnijim smjernicama za dalju razradu. Kroz ekonomsko tržišnu analizu će dati i raspored kapaciteta u okviru maksimalnih koje će biti date u Predlogu PPPN BK.

Razlog ovakvog pristupa je da se osigura najveća moguća zaštita prostora, i adekvatno plansko usmjerenje koje ne narušava već dopunjuje osnovni planski koncept PPPN BK. Što se tiče dodatnih kapaciteta (u krevetima, ljudima i sl.) kapacitet korišćenja prostora od 1.000 km² dopušta (carrying

capacity prostora) određeni nivo dodatnih kapaciteta i opterećenja prostora a sve u skladu sa PPPN BK.

Rezime odgovora:

- 2. Svaka zona navedena u primjedbama (bez obzira ima li ili nema LSL) biće ocijenjena u smislu potencijala i ograničenja i na osnovu analize u Predlogu plana će biti označena (u tekstualnom dijelu Plana) kao zona mogućeg turističkog razvoja.**
 - a. Ako se zona koja za koju je donešena Odluka o pristupanju izradi SL pokaže planski opravdanom biće navedena u PPPN a kapaciteti se određuju kroz Izradu PUP-a.**
 - b. Ako se zona koja je predložena kroz Javnu raspravu a za koju nije pokrenuta izrada SL pokaže kao negativna za razvoj neće se uključiti u planski koncept PPPN.**
 - c. Ako se kroz izradu PUP-a prepozna nova lokacija koja nije navedena u PPPN a ispunjava uslove definisane tog Plana može se planirati u PUP-u.**

Napomena: Poštujući prethodno navedeno PUP će za prostor koji ulazi u zahvat PPPN morati da poštuje maksimalne kapacitete koji će biti definisani u Predlogu PPPN Bjelasica i Komovi. Na taj način će se uravnotežiti zahtjevi i potencijali sa realnim kapacitetom prostora i neće se narušiti osnovni koncept razvoja planinskih centara koje je ovaj Plan prepoznao, posmatrajući područje Bjelasice i Komova kao jedinstven prostor.

3. Beppler Development Montenegro d.o.o. -Marija Jeremić

1. Primjedba se odnosi na bazna naselja Kolašin 1450 i Kolašin 1600.

a). Broj, veličina i tip hotelskog objekta: Shodno razvoju svetskih trendova visokog ekskluzivnog turizma hoteli bi trebali da budu bazirani na uspješnim svjetskim modelima. Ti modeli , kao što je luksuzan i prestižan hotel Cheval Blanc sa 27 soba, u ski rizortu Courchevel, predstavljaju opciju koja omogućava intimniji i personalizovan pristup ugostiteljstvu. Zbog toga predlažemo da broj soba u hotelima ne bude ograničen na broj predložen u PPPN-u, nego da može da varira između 30 i 70 shodno zahtevima operatera i tržišta. Takođe, za bazno naselje Kolašin 1450 predlažemo da od ukupno 5 hotela 2 budu tip kondotel (kondo hotel) sa mogućnošću da kasnije usaglasimo sa operaterima broj i veličinu hotelskih soba isto kao i broj i veličinu stanova u sadržaju kondotela. Za bazno naselje 1600 predlažemo da od ukupna tri hotela 2 budu tip kondotel, sa mogućnošću da kasije usaglasimo sa operaterima broj i veličinu hotelskih soba isto kao i broj i veličinu stanova u sadržaju kondotela.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Sve razvojne parcele u baznim područjima Kolasin 1450 i 1600 bi trebale da imaju fleksibilnost kondo hotela ili hotelskog razvoja i to će biti navedeno u Predlogu plana.

2. Vraćanje u plan East Base: Smatramo da je vraćanje u East Base strategijski potrebno kako bi se održala povezanost između raznih lokacija Plana Bjelasica i Komovi i povezanost baznih naselja sa aerodromom Berane kako bi se olakšao pristup baznim naseljima. Ucertavanje East Base u Plan će pružiti mogućnost investitorima da sagledaju sve potencijalne mogućnosti i sami odluče koja vrsta projekata je isplativa. Ukoliko se sad ne ucrtava East Base zauvek gubimo mogućnost tog izbora i rizikujemo gubitak potencijalnih investitora.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Istočno bazno naselje nije pogodno za razvoj smještaja zbog nedostatka sunca. Prostorni plan ne naznačava jaču putnu vezu između Jelovice i Kolašina 1450 preko tunela. Kako bi se obezbijedila veća fleksibilnost budućim ulagačima u razvoj, revidovan je koncept planinskog centra Kolašin 1450 kako bi uključivao vezu liftom (žičarom) – ski stazom između Jelovice i Kolašina 1450. Parking prostor od 2.6 ha sa kapacitetom od 1000 skijaša kao i osnovni objekti skijaških usluga se predviđaju u „Istočnom baznom naselju“.

3. Usvajanje LSL turističko naselje u zoni Smrčje

Takođe koristimo ovu priliku da tražimo usvajanje LSL Smrčje površine oko 133ha. Smatramo da je lokacija integralan deo Plana Bjelasica i Komovi i da će doprineti turističkom i ekonomskom razvoju severa Crne Gore. Zahvaljujemo se na ovoj prilici da izrazimo predloge koje se nadamo da ćete razmotriti. Sigurni smo da će gore navedene predlozi, koji pružaju mogućnost usklađivanja tržišne potražnje doprineti kvalitetnom razvoju severa Crne Gore.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Mišljenje na LSL Smrčje daje Ministarstvo uređenja prostora i zaštite životne sredine. Taj postupak je vjerovatno zaustavljen radi usaglašavanja sa PPPN Bjelasica i Komovi i njegovog usvajanja.

5. Daniel Vincek, Botanička bašta

1. Postojeći Nacionalni park i Botaničku baštu kompletirati, definisati i zaštititi dodatnim prostorom za ARBORETUM tj. botaničku baštu drveća i žbunja. Lokalitet 5-6ha za ovaj prostor se nalazi uz Radigojno. Ovaj program bi dopunio sadržaje Nacionalnog parka i njegove zaštićene nedirnutе šumske zajednice. Botanička bašta sa svojih 400 vrsta daje uvid u tipičnu planinsku floru kontinentalne Crne Gore. Budući arboretum sa kolekcijom autohtonog drveća bi bio u edukativnoj funkciji

šumarske struke, prikupljanja sjemenskog materijala i začetnik buduće Banke gena Crne Gore, a možda i prošireno na cijelo Balkansko poluostrvo.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Obradivač će u osnovnom planskom dokumentu istaći potrebu formiranja arboretuma na prostoru gradskog područja Kolašina i za tu namjenu predložiti lokalitet Radigojno, iako će gradsko jezgro biti predmet planiranja PUP-a Kolašin.

2. Obilježiti i manjim zahvatima urediti zeleni prsten obodom Kolašinske kotline. To je potez Barutana, Lumer, Šljivovica, Bašanje brdo. Osnovni cilj je zaštita od erozije i kišnih bujica. Prsten bi trebalo da prati planinarsko-turistička staza uz mogućnost korišćenja bicikla. Gosti hotela traže lakše poludnevne i dnevne ture šetnje van gradske strukture. Sa vršnog dijela ove staze otvara se pogled na masiv Komova. Bilo bi poželjno da se tu postavi odmorište-vidikovac.

Odgovor: Prinjedba se prihvata.

U cilju zaštite zeleni prsten obodom Kolašinske kotline će biti predložen iako će se tom problematikom detaljnije baviti PUP Kolašina.

3. Prostornim planom zaštititi pojas šuma oko izvorišta pijaće vode odakle se gradsko stanovništvo Kolašina snabdijeva vodom. Od značaja je to zbog uvećanih kapaciteta hotela i manjih naselja koja već osjećaju pomanjkanje vode, posebno u sezoni juli-avgust.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Potreba zaštite šuma oko vodoizvorišta će biti naglašena u Predlogu Plana. Vodosnabdijevanjem za gradsko područje će se detaljnije baviti PUP Kolašina.

4. Dovršiti proces zaštite lokaliteta Torna-Moračke planine Opština Kolašin je već prihvatila i stala iza ovog plana, kako bi ovaj spomenik prirode bio adekvatno zakonski zaštićen zbog svoje bogate flore, turističke atraktivnosti i staništa endemičnog bora munike.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Obradivač će istaći potrebu zaštite lokaliteta Torna-Moračke planine koji se nalazi u kontaktnoj zoni zahvata PPPN Bjelasica-Komovi i značaj očuvanja prirodnih vrijednosti ovog prostora. Zaštita prirode na teritoriji Opštine će biti detaljno definisana kroz PUP Kolašina.

5. Primjedba se odnosi na koncesijsku eksploataciju šuma opštine Kolašin.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata.

Naime, pitanje koje se odnosi na to da li je postojeći koncesioni sistem korišćenja šuma zadovaljava principe održivosti u gazdovanju šumama sa ekološkog aspekta, aspekata ekonomskog i društvenog razvoja, prevashodno se mora sagledavati kako sa stanovišta postojećih prilika u sektoru tako i očekivanog scenarija njegovog razvoja zasnovanog na sektorskim studijama i zakonu. Obradivač plana smatra da je ključno pitanje kod korišćenja šuma u tome, da sve intervencije u šumama treba da se planiraju i izvode uz najmanji mogući rizik za oštećenje ili smanjenje vrijednosti šumskih resursa, biodiverziteta, životne sredine i ugrožavanje ljudi a manje je važno pitanje, da li se šume koriste (sijeku) putem davanja prava na koncesino korišćenje (kako je sada definisano zakonom) ili nekim drugim modelom. Validni planovi i njihovo stručno sprovođenje od strane korisnika šuma su osnova za razvoj ovog sektora.

Kao sledeći, ne manje važan činilac održivog korišćenja šuma je pitanje transparentnog i kvalitetnog nadzora nad sprovođenjem koncesionih aktivnosti. Takođe, važno je istaći da sistem koncesionog korišćenja šuma treba posmatrati i u kontekstu činjenice da se sve funkcije u šumarstvu u danas finansiraju iz prihoda od koncesija i nedrvenih proizvoda. Pri tome jedan dio troškova pokrivaju sami korisnici šuma, a javne funkcije koje obavlja Uprava za šume finansiraju se preko naknada za korišćenje koje plaćaju korisnici državnih šuma, naknade za sječu drveta u privatnim šumama i taksa za nedrvne proizvode, koje se ubiraju preko Poreske uprave, a alociraju se preko državnog budžeta. Ostale funkcije šuma, koje se ne odražavaju na tržištu u monetarnom smislu, predstavljaju znatnu ekonomsku i socijalnu korist za državu, ali se teško mogu naplatiti kao usluge ili preko taksi i naknada posebno u uslovima nerazvijenih privrednih aktivnosti. Sadašnji nivo sakupljenih naknada dovoljan je za osnovno funkcionisanje javnih službi šumarstva, ali neće biti dovoljan za ispunjavanje svih ciljeva definisanih ovim planom. Ovo pogotovo zbog činjenice što se 30% od ostvarenih prihoda koje se opredjeljuje lokalnim samoupravama ne vraća šumi za potrebe ostvarivanja javnog interesa i ispunjenja opšte korisnih funkcija. Stoga, za naredni period treba predvidjeti da se pored postojećeg sistema koji ima svoje brojne prednosti (razvoj tržišne ekonomije, investicije u sektoru, jačanje preduzetništva i učešća privatnog sektora u šumarstvu, razvoj konkurentnosti preduzeća i sl.) ali i nedostatke (pouzdanost u planiranju, nedovoljno intezivan Monitoring aktivnosti sječe, neregulisani odnosi sa lokalnim stanovništvom u dijelu korišćenja putne infrastrukture i sl.), treba zakonom omogućiti i druge modele korišćenja šuma koji se pokažu ekonomski opravdanim i održivim za šumu (uslužno rezanje, prodaja drveta na kamionskim putevima i sl.).

Dalja funkcionalnost sistema koncesija i razvoj sadašnjeg modela na osnovu stečenih iskustava u primjeni ukazuje na potrebu jačanja kapaciteta prije svega državnih institucija koje gazduju šumama, lokalne samouprave, privatnog sektora (korisnika šuma) kroz organizacionu i kadrovsku spremnost, tehničko-tehnološka opremljenost za izvršavanje koncesionih ugovora.

Kroz ustanovljavanje kombinovanog modela ugovaranja neposrednih poslova (koncesioni i drugi ugovori npr. sječa, transport drveta, pošumljavanje i sl.) stvoriće se uslovi za intezivniji razvoj lokalnih centara a intezivnijim

gazdovanjem šumama na koncesionim područjima omogućiće se stabilizacija i rast prihoda od šumarstva i drvne industrije. Dakle sistem koji je zaživio u praksi treba nadograđivati na način da se prevaziđu uočene slabosti.

6. Botanička bašta Dulovine je personalno i stručno ojačala i dalje će da opstaje u turističkoj i naučnoj i edukativnoj ponudi. Iskazana je potreba za hidroforom radi funkcionisanja bašte.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Obrađivač će istaći potrebu za adekvatno očuvanje botaničke bašte Dulovine i predvidjeti postavljanje hidrofora, iako će se to definisati kroz PUP Kolašina.

7. Urbani prostor grada Kolašin zajedno sa baštama i okućnicama oživiti planinskim cvijećem i žbunjem. (parkovsko uređenje urbanog prostora grada).

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Gradska jezgra i njihovo uređenje će biti predmet planiranja PUP-a Kolašin. Obrađivač će u tekstu naglasiti potrebu parkovskog uređenja svih gradskih centara, kao i njihovog zaštitnog zelenog prstena i pažljivog planiranja proširenja gradskih jezgara.

8. Potreba izgradnje kanalizacione mreže otpadnih voda grada.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Kanalizacioni sistem grada će biti definisan kroz PUP Kolašina. U dijelu komunalne infrastrukture za PPPN Bjelasica-Komovi Obrađivač naglašava potrebu prikupljanja, odvođenja i prečišćavanja otpadnih voda od svakog naselja. Za novoplanirane kapacitete izgradnja kanalizacionih sistema je i konkretno obrađena.

9. Iskazana je primjedba na Plan daje previše optimistički određen kapacitet skijaša i hotelskih objekata na Bjelasici. Planom bi trebalo predvidjeti planinarske i skijaške staze koje bi višestruko povezivale južnu i sjevernu stranu Bjelasice. Osim toga saznanje je da je sve teže i gotovo nemoguće da se obezbjede investitori koji bi ulagali u ski centre ispod 2000mm, (kratko trajanje sezone januar-mart, kao i visina i ekspozicija terena).

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Kapaciteti skijaša i hotelskih objekata su određeni na optimistički i realističan način. Urađene su detaljne analize za određivanje realnih budućih turističkih kapaciteta regiona. Takođe, treba napomenuti da su kapaciteti predstavljeni u prostornom planu za 50-75% u odnosu na kapacitet planine.

Tereni između južnih i sjevernih granica Bjelasice su nepogodni za alpske skijaške staze zato što se najveći broj terena sastoji od veoma strmih padina na južnoj strani. Planinarske i izletničke rute koje povezuju rizorte Žarski-Torine do Kolašin 1450, 1600–Jelovica su izvodljivi i moguće je dodavanje takvih ruta.

Skijaški centri koji se nalaze ispod 1500 mnm će imati poteškoća kada je u pitanju privlačenje investitora i davanje bankovnih zajmova. Svi ski centri predloženi u prostornom planu su na dovoljno velikoj visini kako bi privukli investitore i goste.

Analiza tržišta i potencijala planina na prostoru daje fizički maksimum u sljedećih 20(i više) godina kao takav. Plan je dokument koji služi kao ideja vodilja šta raditi sa prostorom u idućih 20(i više) godina. U tom periodu pretpostavljeni broj smještajnih kapaciteta i svih ostalih sadržaja nije preoptimističan jer je ustanovljen na principu rasta 5% gdje prema ekonomskoj teoriji strateških planova, ukoliko se planira razvoj na nivou 3 do 4% rasta godišnje - prostor stagnira. Ovdje se pristupilo 5% rastom godišnje, koji je skroman u odnosu na potencijale, ali je oprezan radi realnih i objektivnih problema u prostoru.

10. Bjelasica treba da zadrži osmišljene elemente zimskog i ljetnjeg osposobljavanja Vojske Crne Gore. Hotelski objekti u zemljama Alpa više se uopšte ne lociraju na vrhovima planina, već u podnožju.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Istorija razvoja rizorta u Švajcarskoj se razlikuje od one u Crnoj Gori i direktno poređenje nije moguće. Hotelski objekti koji su izgrađeni u Švajcarskoj su generalno, još u funkciji- bez obzira na njihovu lokaciju na vrhovima ili podnožjima. Nijedan od predloženih smještaja u ski rizortima predviđenim na Bjelasici nije predviđen na vrhovima planina, oni su predviđeni na visinama dovoljno velikim da obezbijede „planinsko okruženje“ gostima.

11. Zadnjih godina je prisutan koncesioni sistem eksploatacije šuma sa osnovnim usmjerenjima na sječu i izvoz trupaca za preradu van Crne Gore. Crna Gora je nepovratno izgubila svoje prirodne šume kao najljepši i najkompleksniji ekosistem Balkana. Kod gazdovanja šumama Crne Gore ekonomija je nadvladala ekologiju. Sistem koncesija je isključio iz funkcije šumarsku struku. Da li potpisnik koncesionog ugovora obavezan da održi šumski red i poslije sječe i izvoza trupaca? Kolašin će poslije desetak godina ovim kapacitetom sječe ostati bez ogrevnog drveta. (mogućnost planiranja gradske toplane).

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Koncesioni vid korišćenja šuma definisan je zakonom i nije specifikum samo Crne Gore. Primjera radi gotovo identičan sistem korišćenja šuma razvijen je u Republici Sloveniji koja je članica EU. Konstatacija da je osnovno usmjerenje

predviđeno koncesionim sistemom korišćenja šuma je sječa i izvoz trupaca za preradu van Crne Gore je netačna. Zakonom koji je donešen prije deset godina samo su razdvojene administrativne od operativnih funkcija šumarstva što je uradila čitava EU i dobar dio zemalja u tanziciji. Netačna je i konstatacija da je Crna Gora izgubila svoje prirodne šume kao najljepši i najkompleksniji ekosistem Balkana. Samo kroz Biogradsku goru (koja je obuhvaćena ovim planom), Crna Gora Evropi nudi jednu od tri najočuvanije djevičanske prašume u Evropi.

Konstatacija da je sistem koncesija je isključio iz funkcije šumarsku struku je neutemeljena i bez osnova. Nadalje, što se tiče konstatacija da će Kolašin poslije desetak godina ovim kapacitetom sječe ostati bez ogrevnog drveta, možemo konstatovati da one nemaju nikakvo činjenično utemeljenje. Postojeće činjenice su sljedeće:

Ukupna površina šume i neobraslog zemljišta u Kolašinu iznosi 33.391,97 ha, što predstavlja 37,3% površine područja. U površini privrednih šuma visoke prirodne šume učestvuju sa 19.090,41 ha ili 98,9% , šumske kulture sa 91,40 ha ili 0,5, izdanačke šume 4,00 ha i šikare 123,15 ha ili 0,6%.Ukupna drvena zapremina privrednih šuma (bez šikara) iznosi 5.890.529 m³ ili prosječno 307 m³/ha, što je za 25,8% više od prosjeka privrednih šuma posmatranog područja. Tekući zapreminski prirast privrednih šuma (bez šikara) je 91.021 m³, prosječno 4,74 m³/ha. Poslednjih 10 godina se siječe ispod 50 % prirasta!

Ukoliko sječe budu na ovom nivou za narednih 10 godina nema bojazni da će se fond šuma u Kolašnu smanjiti već nasuprot on će biti znatno veći!

12. U Planu je dat akcenat na izdanske šume (očekivanje da će se šume same obnavljati). Izdanske šume nisu kod nas ništa donijele i nema tehnologije da se njima zamjeni pošumljavanje. Primjer za tu tvrdnju su lokaliteti Rogami, Štavna, Perućica i dr. gdje je i poslije 50 godina sve ostalo na žbunju. Da bi lišćari stasali u sječu potrebno je bar 40 godina da stabla dostignu promjer 40cm. Predlog je formiranje međunarodne komisije sa objektivnim snimanjem stanja naših šuma. Zakonski zabraniti izvoz trupaca. Crna Gora je danas jedina evropska zemlja koja još uvijek izvozi trupce. Predlog je otvaranje šumarskog fakulteta i slanje mladih kadrova na šumarske studije pri stranim fakultetima. Stručno se vezati sa zemljama koje primjerno gazduju šumama kao npr. Slovenija, Austrija, Nemačka.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

U Planu nije dat akcenat na izdanačke šume već je definisan čitav niz mjera i aktivnosti koje je neophodno preduzeti da bi stanje šuma bilo optimalno na cjelokupnom prostoru. Ne stoji konstatacija da je očekivanje autora plana da će se šume same obnavljati. Planirano je za pošumljavanje 5.735,07 ha što je veoma ambiciozan plan. Pošumljavanje se ne planira jedino na lokalitetima gdje je dobro prirodno obnavljanje, jer za to nema ni ekoloških ni ekonomskih opravdanja. Komparacija područja obuhvaćenog planom sa šumama na drugim lokalitetima (kao što je to dato u primjedbama) nije uobičajena.

Izdanačke šume na ovom prostoru čine nešto više od 5% tako da na njih dat akcenat koji po značaju i prostoru zauzimaju.

Što se tiče pitanja/inicijative za obrazovanje međunarodne komisije sa objektivnim snimanjem stanja naših šuma, treba istaći da je u toku Nacionalna Inventura šuma čitave države, koja se radi po uzoru na najbolje svjetske prakse i u njoj učestvuje značajan broj međunarodnih i domaćih ekipa eksperata.

Konstatacija da je Crna Gora danas jedina evropska zemlja koja još uvijek izvozi trupce nije tačna! Činjenica je da danas gotovo sve evropske zemlje izvoze ali i uvoze trupce. Sporazumom o slobodnoj trgovini promet između evropskih država je liberalizovan tako da barijere ne postoje. Tržištu se prepušta da reguliše odnose. Ovo pitanja se ne rješavaju barijerama već je odgovor u stvaranju i razvoju lokalnih usluga i tržišta.

Konstatacija da se stručno treba vezati sa zemljama koje primjerno gazduju šumama kao npr. Slovenija, Austrija, Nemačka je prihvatljiva s tim što treba imati u vidu da je naš sistem korišćenja šuma gotovo identičan kao u Sloveniji, a metodologija planiranja u šumarstvu je razvijena u skladu sa Njemačkom metodologijom tako da u tom dijelu i nema potrebe za izmjenom već datih konstatacija.

Atlas ljekovitog bilja

Klima, sastav zemljišta naših terena daju veći procenat ljekovitih supstanci od onih u drugim okolnim zemljama, a liječenje ljekovitim biljem zauzima sve veći značaj u modernoj farmakologiji.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Obradivač je istakao u Planu korišćenje ljekovitog bilja kojim ovo područje obiluje. U Predlogu plana će u poglavlju Smjernica za razvoj posebno biti istaknut i ovaj stav.

6. Izvještaj o SPU na životnu sredinu PPPN Bjelasica i Komovi i PPPN Biogradska gora (Mile Šuković-koordinator za opštinu Kolašin)

Predlozima na izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu nastojimo da doprinesemo što boljem sagledavanju svih efekata realizacije Plana, poštujući principe održivog razvoja i metodologiju izrade strateške procjene uticaja na životnu sredinu. Očekujemo da će PP za Bijelasicu i Komove biti značajan zamajac integralnog razvoja svih opština koje gravitiraju ovom području. Od izvještaja SPU očekujemo da detaljnije sagleda i procijeni koristi donošenja ovog plana, ali i negativne posledice kojih ima daleko manje, ali su navedene u Nacrtu izveštaja. Sa ciljem da budemo konstruktivno kritični, šaljemo vam pitanja i predloge na dostavljeni tekst i očekujemo da će odgovori biti uvršteni u finalni izvještaj Strateške procjene.

Uticaj plana na stanovništvo, učešće javnosti: Obradivači plana su vršili neposredne kontakte stanovništva koje naseljava uži i širi prostor Bjelasice i Komova. Pri tome stanovnici su izrazili svoja očekivanja od prostornog plana, ali i konflikte u prostoru jer će njihova prava biti donekle ograničena. Ovo se posebno odnosi na region zaštićenih i područja planiranih za zaštitu.. Naime, Prostornim planom Crne Gore do 2020. g. kao i PPPN Bjelasica i Komovi, veći dio Komova je planiran za Regionalni park prirode. Ovaj projekat je od velikog značaja za tri opštine (Kolašin, Andrijevica i Podgorica). Inicijativa za proglašenje parka prirode prihvaćena je od strane sve tri opštine. U toku je izrada Studije zaštite od strane Republičkog zavoda za zaštitu prirode. UNDP je implementirajuća agencija sa sredstvima Globalnog ekološkog fonda (GEF) i sredstvima i podrškom tri lokalne samouprave.

Park prirode Komovi izlazi iz okvira obrađenog PPPN Bjelasica i Komovi, što je vjerovatni razlog za izostavljanje ovog područja za detaljnu razradu. Ipak, smatramo da je racionalno sada obraditi ovo područje detaljnom razradom, jer se radi o renomiranom obrađivaču koji bi uklopio prostor parka prirode u sveukupni prostor, turističku ponudu i prirodni ambijent.

Pored regiona Komova, u kojem će biti navedeno zaštićeno područje, obrađivači PPPN Biogradska gora su proširili teritoriju zaštite oko Nacionalnog parka, tako da mještani ovog područja i ovdje očekuju jasnije odrednice korišćenja prostora, zoniranje, dopuštene aktivnosti u pojedinim zonama. Postavlja se pitanje načina markiranja pojedinih zona zaštite itd.

Interaktivne radionice, ankete i prezentacije obrađivača Plana su održane u svih šest opština čije teritorije ulaze u zahvat Plana. Nakon toga su dostavljeni rezultati ankete za pojedine opštine. Predlažemo da neki od rezultata radionice navedete u Izveštaju, kao i zbirne utiske i očekivanja mještana ovog područja.

Odgovor: Sugestija se prihvata.

U Izveštaj će biti unijet zbirni prikaz rezultata radionice, u okviru poglavlja 1.2.6.

Takođe predlažemo da date procjenu koliko je javnost i stanovništvo sa užeg prostora ovog područja uključeno u donošenju smjernica i odluka vezanih za plan, kakve koristi plan donosi pojedincu, a kakve zajednici (porast zaposlenosti, povećanje životnog standarda).

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Javnost i stanovništvo sa užeg područja je uključeno u donošenje odluka kroz instituciju javnog uvida. Kakve koristi pojedincu i zajednici donosi plan biće dodatno obrazloženo u Predlogu plana.

Kakva će biti struktura zaposlenih (kvantitet i kvalitet radne snage)?

Odgovor: Kakva će biti struktura zaposlenih u ovom trenutku se ne može predvidjeti. U svakom slučaju, u zavisnosti od potreba, radna snaga će biti odgovarajućeg obrazovanja i brojnosti. Porast zaposlenosti i životnog standarda i svih ostalih gore navedenih elemenata su navedeni u obliku u kome je to bilo moguće.

Postoje li dovoljni kapaciteti za implementaciju Plana na nivou Države i lokalnih samouprava?

Odgovor: Obradivač je mišljenja da postoje kapaciteti za implementaciju Plana.

Kakve će pozitivne rezultate donijeti primjena komponente III IPA fondova Evropske Unije na realizaciji Plana?

Odgovor: Primjena komponente III IPA fondova Evropske Unije daće pozitivne rezultate, prije svega u ekonomskom jačanju ovog područja.

Kojom dinamikom će se Plan realizovati?

Odgovor: Dinamika realizacije je data planom, a zavisice i od ekonomske situaciju u državi i svijetu.

Period od naredne 3-4 godine, "start up period" koji počinje od kraja 2011.g. u kome se vrši harmonizacija Plana sa ostalim planskim dokumentima, oblikuje se profesionalni upravljački mehanizam Plana, vrši promocija i priprema projekata prema tržišnim prioritetima. U ovom periodu je značajno kandidovanje infrastrukturnih projekata prema budžetu Crne Gore i prema međunarodnim fondovima. U ovoj inicijalnoj fazi očekuje se nastavak aktivnosti za realizaciju projekata kao što su male elektrane, projekti u drvnoj industriji, poljoprivredi, vodoprivredi i sl.

U periodu od 5 do 10 godine plana, aktiviraće se projekti za mali i srednji biznis i najmanje 3 velika projekta planinskih centara, kao i Eoadventure park, projekti katuna, stočarskih i ratarskih farmi i projekti infrastrukture i turističke infrastrukture uz pomoć državnih i internacionalnih fondova. U tom periodu se očekuje i završetak autoputa Bar-Boljari.

Treća faza realizacije ovog Plana od 11 do 20 godine je "zrela faza"u kojoj se razvijaju ostali projekti unutar razvijenog lanca vrijednosti planinske ekonomije. U ovoj fazi očekuje se potpuna realizacija planskog koncepta.

U Izveštaju je potrebno napomenuti aktivnosti vezane za edukaciju lokalnog stanovništva o koristima donošenja prostornih planova, povećanju ekološke svijesti i kulture stanovništva i turista, razvoju kulturnog odnosa prema prostoru.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Biće napomenuta edukacija lokalnog stanovništva u Izveštaju SPU.

Uticao na turizam: Na interaktivnoj radionici za predstavnike javnog i privatnog sektora opštine Kolašin jedno od pitanja je bilo; Koji bi trebali biti najjači pokretači razvoja Bjelasice i Komova? Od deset ponuđenih odgovora, najveći procenat je dobio turizam (34%), što je jasna odrednica za pravac razvoja ovog područja. U PPPN i Izveštaju se predviđa porast broja skijaša i smještajnih kapaciteta za 20 puta u sledećih 20 godina. Da li su nerealna očekivanja planera i anketiranih građana?

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Turizam je osnovna odrednica razvoja ovog područja, ii on je implementiran pod kontrolisanim uslovima kroz data planska rešenja koja su posebno obrazložena u dijelu ekonomske opravdanosti..

Razvoj turizma ima svoje pozitivne ali i negativne posledice na planirano područje. Osnovni cilj prostornog plana u turizmu je da istakne pozitivne, a minimizira negativne uticaje. Potrebno je napraviti analizu uticaja realizacije plana na razvoj budućih djelatnosti čije će proizvode turisti da troše-poljoprivredne proizvode, industrijske proizvode, usluge i proizvode domaće radinosti. Turizam vodi do povećanja cijena roba, usluga i zemljišta za lokalno stanovništvo, unosi netradicionalnu kulturu, običaje, tradiciju lokalnog stanovništva.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Analiza prihvatnog kapaciteta prostora sa svim negativnim aspektima (vezano za turizam) je pokrivena u proračunu tržišnog potencijala prostora gdje se postavlja gornja granica maksimalnih kapaciteta (u broju turista i / ili kreveta = istovremenih korisnika prostora) te se time vodi računa o minimiziranju negativnih uticaja na prirodu. Ekonomsko - tržišne projekcije su dale odgovor na bazičnu ekonomiju za 20 godina, ali nisu išle u detalje u smislu sinergijskih efekata sa drugim i tangentalnim djelatnostima u smislu ukupne ekonomije. To je neka vrsta satelitskog bilansa za prostor, koja je u sadašnjem momentu neizvodljiva za proračun nekih budućih ukupnih efekata.

U tekstu prostornog plana, kao i u Izveštaju nije stavljen jasan akcenat na različitosti dvije planine (Komova i Bjelasice), od reljefa, sastava i osobina zemljišta, što uzrokuje različite pojaseve vegetacije i različite vrste flore i faune.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Obije planine su analizirane po pitanju prirodnih karakteristika, nema razloga potencirati različitosti (koje nisu velike) jer to nije opredjeljujuće za planska rešenja, a u dijelu prirodnih karakteristika je istaknuta različitost i specifične odlike ova dva planinska masiva.

U Izvještaju bi se mogao navesti prijedlog za reintrodukciju nekih nestalih vrsta sa ovog područja, kako bi se upotpunio turistički sadržaj.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Obrađivač je mišljenja da reintrodukcija nestalih vrsta ne bi imala direktne veze sa upotpunjavanjem turističkog sadržaja. Pitanje reintrodukcije, takođe, prevazilazi nadležnost Plana i Izvještaja o SPU na životnu sredinu i zahtjeva posebna i složena istraživanja.

Prostorni plan nije adekvatno obuhvatio planiranje turističkih planinarskih, biciklističkih mapa, markiranje mjesta za ekstremne sportove. Da li ovakve vrste sportova imaju perspektivu na ovom području?

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Navedene vrste sportova imaju perspektivu na ovom području i predložene su i u Nacrtu plana. Takođe će u Predlogu plana biti predložene biciklističke staze i zone za ekstremne sportove.

Plan je predvidio i planinarske i biciklističke staze koje su preuzete od lokalnih planinarskih i sportskih društava i konzultacija sa njima. Ovakve vrste sportova imaju perspektivu prvenstveno zbog intencije Obrađivača da se prostor koristi tokom cijele godine (365) dana, a ne samo za vrijeme ski sezone.

Uticaj na resurse - Izvještaj konstatuje veliko rudno bogatstvo u poređenju planine Bjelasice (rezerve uglja, olova, cinka, žive), Kakve su procijene privrednog rasta? Koliko će eksploatacija ovih sirovina uticati na zdravlje ljudi i životnu sredinu? Kako će uticati na porast zaposlenosti.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Ovo nije predmet Izveštaja SPU i PPPN Bjelasica i Komovi, već će biti predmet odgovarajućih planova, istraživanja i studija kojima se reguliše eksploatacija rudnog bogatstva i vrši procjena njihovog uticaja na životnu sredinu.

Područje Bjelasice, a posebno Komova posjeduje najproduktivnije šume u Crnoj Gori. U PPPN se planira izgradnja 7 planinskih centara. Kolike su količine drveta koje će biti posječene izgradnjom ovih 7 centara? Da li se planinski centri nalaze u neposrednoj blizini izvorišta vode, potrebnih za vodosnabdijevanje?

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata.

Ovo je navedeno u Planu u djelu o vodnim resursima i vodoprivredi, a komentarisano u prethodnim odgovorima. Što se tiče resursa i kako će turizam uticati na sječu drveta, ukazujemo na činjenicu da je veoma mali procenat u području zahvata Plana zauzet sa ski stazama i planinskim centrima. Proračuni koristi sječe šuma, kao i zaposlenost itd. će se dati u finalnom dokumentu Plana.

Da li će izgradnja centara ugroziti lokacije obrasle šumskim voćem, travnjacima za ispašu stoke, areale endemičnih vrsta?

Odgovor: Izgradnja centara će minimalno ugroziti pojedine lokacije obrasle šumskom vegetacijom.

Činjenica je da bujičnim tokovima svake godine sa ovog područja bude odnešen veliki dio plodnog i obradivog zemljišta. Nisu navedena najugroženija poplavna područja, njihove lokacije, procenat zemljišta ugrožen poplavama, preventivni plan i plan sanacije. NPR: na kojim područjima i kojim vrstama je potrebno pošumljavanje u cilju sprečavanja erozije zemljišta?

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Biće navedene lokacije ugrožene poplavama i bujicama uz preventivni plan sanacije u završnom izvještaju.

Veliku prijetnju očuvanju plodnog zemljišta predstavlja prekomjerna i nestručna upotreba pesticida u poljoprivrednoj proizvodnji. Potrebno je navesti mjere za sprečavanje ovakvih slučajeva.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

U Izveštaju, u okviru mera zaštite voda i zaštite zemljišta, navedene su mjere zaštite u poljoprivredi i kontrolisana upotreba agrohemijskih sredstava.

Kod identifikacije značajnijeg rizika navesti divlju gradnju. Kroz područje ispod Komova će proći autoput. Imajući u vidu ljetnje žege u Podgorici i okolini, svako od stanovnika će poželjeti da posjeduje kuću ili vikend stan u podnožju Komova i za nekoliko da stigne do odredišta. Divlja gradnja je neminovnost koja će pogoditi ovo područje. Poželjno je u Izvještaju razmotriti i ovakav scenario, predložiti preventivne mjere kako bi se spasla sama izvorišta rijeka Veruše i Opasanice, a samim tim i rijeke Tare proglašene za svjetski rezervat biosfere. Ovu činjenicu je potrebno detaljnije naglasiti u Izvještaju.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Pitanje divlje gradnje nije u nadležnosti Obradivača već je pitanje kontrole sprovođenja i nadležnih inspeksijskih službi.

Na području Prostornog plana će doći do izgradnje većih i manjih građevinskih objekata na uštrb poljoprivrednog zemljišta. Kakva je procentualna procijena gubitka poljoprivrednog zemljišta?

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Procenat zemljišta predviđenog za građevinske intervencije (cca 3%) je veoma mali u odnosu na zahvat Plana i to je navedeno u Planu.

Uticaj na biodiverzitet - Kod opisa postojećeg stanja navedeno je da postoje neke endemske vrste, ali nije dat opis vrsta, procijena onih koje će biti najugroženije u okviru u okviru planiranih turističkih sadržaja. Nije navedena zonalna vegetacija i osnovne biljne sastojine koje se mijenjaju promjenom nadmorske visine. Takođe, potrebno je navesti imena naučnika pored imena opisane biljne zajednice, a izvore podataka navesti u Literaturi na kraju Izvještaja.

Odgovor: Primjedba se prihvata djelimično.

Obradivač će obezbjediti podatke o spiskovima endemskih vrsta i biljnim sastojinama zonalne vegetacije i podaci će biti uključeni u Izvještaj. Imena naučnika i izvori podataka mogu biti navedeni u naučnim radovima, dok za Izvještaj ona nisu značajna.

Izgradnjom autoputa i planiranih ski rizorta doći će do ugrožavanja sastojine endemskih borova molike, munike, planinskog bora. U slučaju veće ugroženosti, postoji li varijanta izmještanja planiranih sadržaja? Koliko će ostala infrastruktura (lokalni putevi, elektro mreža i objekti) uticati na životnu sredinu?

Odgovor: Za autoput je urađen poseban Plan i Izveštaj o strateškoj proceni uticaja pa se odgovor na ovo pitanje može pronaći u toj dokumentaciji. Uticaj infrastrukture i izgradnje planinskih centara (ski rizorta) je vrednovan Izvještajem, dat je komentar i propisane odgovarajuće mjere zaštite.

Kod opisa kvaliteta životne sredine, kao bioindikatori su navedene samo neke vrste insekata. Predlažemo još indikatora čiste vode, vazduha, koji žive na ovom prostoru (alpski triton, potočna pastrmka, neki lišajevi, gljive itd.)

Odgovor: Primjedba se prihvata.

U Izvještaju će biti navedeni još neki bioindikatori.

U PPPN se navodi intenzivni razvoj stočarstva, ovčarstva, živinarstva (farme) lako će prema Zakonu o procijeni uticaja na životnu sredinu svaka od planiranih farmi ući u proceduru procijene, u okviru Izvještaja je neophodno dati kumulativni efekat ovakvih farmi na životnu sredinu.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Propisane su mjere zaštite a kroz Studije procjene uticaja će one biti konkretizovane za svaki pojedinačni slučaj.

Tabele su svakako najkorisniji dio Izvještaja o strateškoj procijeni. U njima je na sistematizovan način prikazan ukupni efekat preko indikatora i ocijena uticaja. Međutim, (tabela 1.a.) kod sektora Saobraćaj i Turizam stoje neopravdane ocijene da razvoj ovih sektora nema direktnog uticaja na pojedine segmente životne sredine. Zaključak iz tabela je sledeći: U slučaju da se Plan ne primjeni to bi dovelo do znatno većeg negativnog uticaja na životnu sredinu. U slučaju primjene Plana, dosadašnje neodrživo korišćenje ovog prostora će se zaustaviti.

Tehnološka rješenja - Jedan od ciljeva Izveštaja Strateške procjene je predlaganje primjene optimalnih tehnoloških rješenja. Korišćenjem savremenih tehnologija u postupku sakupljanja i prečišćavanja otpadnih voda, tretmana čvrstog otpada, elektrifikaciji, vodosnabdijevanja, značajno se može uticati na smanjenje zagađenosti životne sredine. Konkretno, u tekstu su date samo napomene za primjenu ovih tehnologija. Potrebno je predložiti najbolji tehnološki način prečišćavanja otpadnih voda u uslovima niskih temperatura, gdje fermentacija nije moguća osim u zatvorenom prostoru.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Tehnološki način prečišćavanja otpadnih voda u uslovima niskih temperatura je predmet drugih projekata i studija koje će biti urađene za konkretne lokacije i objekte.

U Izvještaju je potrebno tabelarno prikazati projektovane količine utroška vode po lokalnom stanovniku i turisti, planirane količine potrošnje električne energije, kao i proizvedene količine komunalnog otpada. Pretpostavka je deficit vode za snabdijevanje planiranih turističkih objekata, s obzirom da lokalni stanovnik troši oko 200 l/dan, a turista će trošiti znatno više. Elitni turisti troše i do 500 l/dan. Da li je izdašnost izvora pitke vode dovoljna za planirane objekte i usluge? Količina potrošene vode znatno povećava količinu otpadnih voda. U svijetu već postoje moderne tehnologije za prečišćavanje otpadnih voda od deterdženata, sapuna i kasnije se te vode koriste za nalivanje travnjaka itd.

Ovdje se još javlja problem deficita energije za osvijetljavanje ugostiteljskih objekata, ulica, utrošak energije za zagrijavanje vode, unutrašnjeg prostora itd.

Što se tiče komunalnog otpada, potrebno je navesti da turista količinski proizvede tri puta više otpada od lokalnog stanovnika i da je to uglavnom organski otpad od hrane

i ambalažni otpad. Navesti najbolja rješenja za postupanje sa ovim vrstama otpada, npr. organski otpad je moguće kompostirati, viškove upotrebiti u ishrani stoke, ambalažni otpad reciklirati i sl.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Pitanje vodosnabdevanja, izdašnosti izvora, prečišćavanja otpadnih voda, problem energije i upravljanja otpadom je obrađeno u Planu na odgovarajući način a tretirano i u Izveštaju.

U Izveštaju je potrebno predložiti načine snabdijevanja objekata toplom vodom za zagrijavanje vode i unutrašnjeg prostora. Ovdje se mora voditi računa o izboru energije. Ako je to drvena masa, ugalj ili mazut, predložiti ugradnju savremenih filtera i uređaja za prečišćavanje otpadnih gasova iz ovih ložišta. Time će se smanjiti količina aerosoli i pojava magle i neprijatnih mirisa u blizini planiranih turističkih centara.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Način snabdevanja objekata toplom vodom i zagrevanje unutrašnjg prostora nije predmet Izveštaja o strateškoj proceni uticaja. Tehnološka rešenja, filteri i druga tehnička rešenja će biti predmet Studije procene uticaja objekta na životnu sredinu.

Na prostoru Bjelasice i Komova postoje značajni potencijali obnovljivih izvora energije (vode, vjetra, biomase). Navesti njihove procijene. Da li ovaj prostor može biti samoodrživ u pogledu energije, odnosno, da li ovi izvori energije mogu obezbjediti rad planiranih centara, žičara, ski liftova, toplifikaciju i elektrifikaciju turističkih objekata?

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Ovaj segment će biti dopunjen u Planu, a time i u Izveštaju.

7. NP Biogradska gora - Darko Brajušković, direktor

Na Kraljevom Kolu nebi trebalo graditi planom predviđene smještajne kapacitete.

Odgovor: Na Kraljevom kolu se ne planiraju nikakvi značajni smještajni kapaciteti, osim u skladu sa zahtjevom i na osnovu iskazanih potreba JP Nacionalni parkovi. Planirana su tri ulazna punkta u NP sa informativnim centrom, od kojih je jedan Kraljevo kolo kao postojeći, sa sledećim sadržajima: naplaćivanje ulaza u NP, pružanje informacija o prirodnoj i kulturnoj baštini, usluge rezervacije smještaja u blizini Nacionalnog parka, organizovanje prevoza do centralnog dijela i do drugih destinacija, informacije i mape, parking i sl.

U okviru opštine Kolašin, značajan smještaj i objekti za turizam su identifikovani jedino u planinskim centrima Kolašin 1450 i Kolašin 1600 koji se nalaze van zaštićene zone.

Revitalizacija katuna planom predviđena u Parku, samo na bazi tradicionalne arhitekture na mjestima gdje već postoje katuni, vodeći računa o veličini i broju predviđenih novih objekata (koliba).

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata.

Plan predviđa revitalizaciju katuna upravo na bazi tradicionalne arhitekture i na mjestima postojećih aktivnih ili napuštenih katuna, uvažavajući činjenicu da su isti locirani na pogodnim lokacijama. Takav pristup omogućava, obzirom na specifičnost katuna, da se kombinuje vrsta i tip smještaja, na osnovu datih smjernica oko dizajna i izgleda novih / renoviranih katuna.

Prostorni plan identifikuje brojne katune koji su pogodni za revitalizaciju i to će biti naglašeno u Predlogu plana. U grafičkom dijelu plana biće priložena karta evidentiranih katuna na području Bjelasice i Komova.

Precizirati Planom da za ski centar Kolašin 1600 ski lift ne izađe na vrh Troglave. (nimalo, ili ako to mora onda izuzetno oprezno).

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Obrađivač je saglasan da najviši terminal Lifta K8 (Troglava) treba pažljivo planirati kako bi se obezbijedilo da ne dodje do izgradnje lifta i staza u riječnom području parka Biogradska gora.

Prevesti iz druge u treću zonu krajnji sjeverozapadni dio(ugao), Nacionalnog parka, oko 50 ha. Radi se o privatnom vlasništvu sa nekoliko kuća i zasađenim voćnjacima. Ovaj prostor je uključen u Park 1997.g.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Obzirom da se radi o zoni u kojoj je prisutna izgradnja, biće označena kao treća zona zaštite.

8. Primjedbe na Nacrt PPPN Bjelasica-Komovi, Dukić Goran, Vukman i Vuk-Kolašin

Posjedujemo imovinu koja se nalazi na planini Bjelasici iznad Ski centra Jezerine, uknjižena u listu nepokretnosti 59 KO Smrčje površine 82.022m² kao i dio lokacije iz lista nepokretnosti br.2 na kojoj se nalazi katun Čkala, površine 35.796m². Čkala nije upisan u PPPN Bjelasica-Komovi iako je aktivan.

Pored lokacije izgrađen je makadamski put Vranjak-Raskrsnica-Trešnjevik. Finansiranje izgradnje dijela puta na relaciji Raskrsnica-katun Čkala u dužini od 3200

m vršio je potpisnik ovog podneska. Od strane nadležnih organa Opštine Kolašin dobijena je saglasnost za korišćenje izvorišta Begovi izvori za obezbeđenje lokacije vodom. Sa zapadne strane lokacije nepokretnost se graniči sa zemljištem u posjedu Porto Montenegro Tivat. Sa istočne strane lokacije nalazi se teritorija opštine Andrijevića, pašnjak i šuma u državnoj svojini. Sa sjeverne strane lokacije nalazi se mješovita šuma bukve i jele u državnoj svojini. Predmetna lokacija predstavlja svojevrsan vidikovac jer se sa nje vide svi veći vrhovi Bjelasice, Komova i Sinjajevine.

U PPPN Bjelasica i Komovi naznačena lokacija obilježena je kao skijaška zona iako se samo djelimično može koristiti za naznačenu namjenu. Ovo iz razloga jer je oko 50% površine zemljišta skoro idealno ravno i predstavlja padinu nagiba između 0-10% . Nadmorska visina na kojoj se nalazi zemljište je između 1700-1800mnm.

Predlažemo da se pored već opredjeljene namjene-skijaška zona, naznačena lokacija opredjeli za zonu ekoturizma sa manjim turističkim naseljem uz zadržavanje postojećeg katuna Čkala.

Prilozi: posjedovni list, kopije plana, izvod iz topografske karte, fotografije.

Odgovo:r Primjedba se ne prihvata.

Planom su date smjernice koje omogućavaju realizaciju eko katuna, posebno na mjestima postojećih. Detaljnu namjenu površina nije moguće dati ovim Planom već će se definisati kroz izradu planova nižeg reda.

9. Predlog dopune Nacrta PPPN Bjelasica-Komovi, Miloš Vojinović-punomoćnik Best MontenegroInvestment doo Budva, Sina trading doo Budva, LE Grand doo Budva;

Opština Kolašin u aprilu -maju 2008.g. donijela je odluke o pristupanju izradi lokalnih studija lokacija i programske zadatke za njihovu izradu: Bašanje brdo-jug, Biočinovići, Drpe I, Šljivovica, Paljevina i Jezerine II.

Naznačene studije djelimično ili u cjelini se nalaze u zahvatu PPPN Bjelasica-Komovi. Namjena, brojevi parcela i drugi podaci sadržani su u prilogima ovog akta. Tri od ovih studija su u završnoj fazi izrade: Bašanje brdo-jug, Biočinovići, i Jezerine II, a ostale tri u postupku obrade kod obrađivača.

Nacrtom PPPN Bjelasica-Komovi nijesu obuhvaćene pomenute studije lokacija radi čega Vam se obraćamo da njihove osnovne elemente obrađivač unese u konačnu verziju plana kako se nebi desilo da studije lokacija ne budu usaglašene sa PPPN Bjelasica-Komovi kao planom višeg reda. Suvišno je u ovom aktu komentarisati od kolikog su značaja po razvoj Kolašina studije lokacija koje smo naveli.

Odgovor:

Pristup obrađivača plana je prvenstveno bio baziran na tržišno-poslovnom modelu razvoja predmetnog prostora, gdje su na osnovu iskustvene strukture ponude, planirani kapaciteti predloženi za razvoj, a koji na najbolji način

interferiraju (imaju sinergijski efekat) sa drugim sektorima poput poljoprivrede, zaštite životnog prostora, saobraćaja i sl. te na dugi rok daju koncept održivog razvoja prostora.

Inicijalni prijedlog razvoja kapaciteta (smještajnih kapaciteta u turizmu) po principu 10+10 godina je uzet kao okvir Plana prema sadašnjem tržišnom i makroekonomskom okviru, ne samo u Crnoj Gori već i u bližem i daljem okruženju. Takav pristup je definisao, obzirom na uslove u kojima se Plan radi, jasan, dugoročno održiv i dobro uravnotežen poslovni plan za prostor predmetnog područja, što je inače praksa u svijetu za prostorno planske dokumente ovog nivoa.

Sa druge strane Obradivač je odredio i maksimalne fizičke kapacitete koje predmetni prostor može prihvatiti prema poslovnom, razvojnom, socijalnom i društvenom segmentu u nivou od 40 hiljada ležaja.

Upravo razlika između tržišno-poslovnog kapaciteta i maksimalnog fizičkog kapaciteta planine, daje određeni prostor za planiranje dodatnih turističkih kapaciteta.

Obradivač će uložiti dodatni napor u smislu određivanja te razlike između poslovno tržišnog kapaciteta i maksimalnog fizičkog kapaciteta za svaku opštinu, i time omogućiti prostor svakoj od opština za razvoj na njihovoj teritoriji u okviru PUP-a, da se eventualni dodatni rizici investitora (a koji su izvan dosadašnjeg planiranog koncepta prostora) vrednuju i otvore za striktnu regulatornu proceduru (dodatne provjere sa aspekta tržišta i ekonomije te uticaja na životnu sredinu).

Naš predlog je da se PPPN Bjelasica i Komovi daju Smjernice u smislu odabira lokacija i maksimalnih kapaciteta na nivou svake od Opština (dijelova koji ulaze u zahvat PPPN BK). Obzirom da je svaka od Opština u okviru Javne rasprave iskazala i zahtjeve za konkretne lokacije smatramo da su one rezultat već izvršenih analiza na nivou Opštine, u Predlogu Plana će se navesti ove lokacije uz uslov da se kroz izradu PUP-a one detaljnije lociraju a u skladu sa parametrima ovog Plana kao plana višeg reda.

Obradivač je saglasan da Kolašin treba da bude centar turizma i eko turizma u regionu Komovi-Bjelasica i treba da razvija niz turističkih produkata. Međutim, strategija realizacije bi trebala biti takva da omogući razvoj jakog planinskog centra turizma u regionu. Kako bi se stvorila mogućnost korišćenja tokom sve četiri sezone, bazno naselje bi trebalo da predstavlja osnovu razvoja planinskog centra. Ta smještajna osnova takođe može poslužiti kao centar ljetnjeg turizma. Ovo omogućava da rekreacione i turističke aktivnosti budu centralizovane i obezbjeđuje više poslovnih mogućnosti za operatore. Obradivač se ne slaže sa nekontrolisanim razvojem novih zona, jer centralni, mult funkcionalni rizort ima prednost i prioritetan je i za opštinu Kolašin.

Obrađivač se načelno slaže sa omogućavanjem zona za razvoj turističko - komercijalnih djelatnosti, a način na koji se te zone definišu je taj da Obrađivači PUP-ova imaju za obavezu da daju planski koncept sa detaljnijim smjernicama za dalju razradu. Kroz ekonomsko tržišnu analizu će dati i raspored kapaciteta u okviru maksimalnih koji će biti dati u Predlogu PPPN BK.

Razlog ovakvog pristupa je da se osigura najveća moguća zaštita prostora, i adekvatno plansko usmjerenje koje ne narušava već dopunjuje osnovni planski koncept PPPN BK. Što se tiče dodatnih kapaciteta (u krevetima, ljudima i sl.) kapacitet korišćenja prostora od 1.000 km² dopušta (carrying capacity prostora) određeni nivo dodatnih kapaciteta i opterećenja prostora a sve u skladu sa PPPN BK.

Rezime odgovora:

- 4. Svaka zona navedena u primjedbama (bez obzira ima li ili nema LSL) biće ocijenjena u smislu potencijala i ograničenja i na osnovu analize u Predlogu plana će biti označena (u tekstualnom dijelu Plana) kao zona mogućeg turističkog razvoja.***
 - a. Ako se zona koja za koju je donešena Odluka o pristupanju izradi SL pokaže planski opravdanom biće navedena u PPPN a kapaciteti se određuju kroz Izradu PUP-a.***
 - b. Ako se zona koja je predložena kroz Javnu raspravu a za koju nije pokrenuta izrada SL pokaže kao negativna za razvoj neće se uključiti u planski koncept PPPN.***
 - c. Ako se kroz izradu PUP-a prepozna nova lokacija koja nije navedena u PPPN a ispunjava uslove definisane tog Plana može se planirati u PUP-u.***

Napomena: Poštujući prethodno navedeno PUP će za prostor koji ulazi u zahvat PPPN morati da poštuje maksimalne kapacitete koji će biti definisani u Predlogu PPPN Bjelasica i Komovi. Na taj način će se uravnotežiti zahtjevi i potencijali sa realnim kapacitetom prostora i neće se narušiti osnovni koncept razvoja planinskih centara koje je ovaj Plan prepoznao, posmatrajući područje Bjelasice i Komova kao jedinstven prostor.

10. SIMES Inženjering- Slaven Milić

Kao vlasnici nepokretnosti na katastarskim parcelama br. 118 i br. 119 KO Vladoš, P.J. Kolašin obraćamo Vam se da nam omogućite razvoj turističkih kapaciteta ekskluzivnih eko-vila sa centralnim sadržajima na pomenutim parcelama.

Ovo turističko naselje karakterisalo bi sledeće: ambijentalna izgradnja, samoodrživ sistem sa solarnim panelima za grijanje i proizvodnju električne energije, rezervoarima za vodu, 100% preradom svih otpadnih voda, centralni sadržaji u vidu

repcije, velnes centra, sale za vježbanje i sl. U prilogu vam dostavljamo List nepokretnosti i Kopiju plana.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Planom su date smjernice koje omogućavaju realizaciju eko katuna, posebno na mjestima postojećih. Detaljnu namjenu površina nije moguće dati ovim Planom već će se definisati kroz izradu planova nižeg reda.

11. Predsjednik Skupštine i koordinator projekta za Kolašin- Mile Šuković

U prilogu Vam dostavljamo idejno rješenje investitora "Best Montenegro"sa sjedištem u Budvi, za lokaciju Mušovića Rijeka.

Investitor namjerava da na svojoj nepokretnosti koju je kupio od privatnih lica površine 16000m²izgradi kapacitete za stanovanje, odmor i rekreaciju pod nazivom "Gornje selo". Lokacija na kojoj će biti izgrađeno mini selo nalazi se neposredno uz putni pravac Kolašin-Ski centar 1450 i udaljeno je od Kolašina 8km, a od Ski centra 2km. Investitor je zainteresovan i namjera mu je da naznačeni projekat realizuje u što kraćem vremenu.

Imate saglasnost opštine Kolašin da i ovo selo predvidite u PPPN Bjelasice i Komova.

Odgovor:

Pristup Obradivača plana je prvenstveno bio baziran na tržišno-poslovnom modelu razvoja predmetnog prostora, gdje su na osnovu iskustvene strukture ponude, planirani kapaciteti predloženi za razvoj, a koji na najbolji način interferiraju (imaju sinergijski efekat) sa drugim sektorima poput poljoprivrede, zaštite životnog prostora, saobraćaja i sl. te na dugi rok daju koncept održivog razvoja prostora.

Inicijalni prijedlog razvoja kapaciteta (smještajnih kapaciteta u turizmu) po principu 10+10 godina je uzet kao okvir Plana prema sadašnjem tržišnom i makroekonomskom okviru, ne samo u Crnoj Gori već i u bližem i daljem okruženju. Takav pristup je definisao, obzirom na uslove u kojima se Plan radi, jasan, dugoročno održiv i dobro uravnotežen poslovni plan za prostor predmetnog područja, što je inače praksa u svijetu za prostorno planske dokumente ovog nivoa.

Sa druge strane Obradivač je odredio i maksimalne fizičke kapacitete koje predmetni prostor može prihvatiti prema poslovnom, razvojnom, socijalnom i društvenom segmentu u nivou od 40 hiljada ležaja.

Upravo razlika između tržišno-poslovnog kapaciteta i maksimalnog fizičkog kapaciteta planine, daje određeni prostor za planiranje dodatnih turističkih kapaciteta.

Obrađivač će uložiti dodatni napor u smislu određivanja te razlike između poslovno tržišnog kapaciteta i maksimalnog fizičkog kapaciteta za svaku opštinu, i time omogućiti prostor svakoj od opština za razvoj na njihovoj teritoriji u okviru PUP-a, da se eventualni dodatni rizici investitora (a koji su izvan dosadašnjeg planiranog koncepta prostora) vrednuju i otvore za striktnu regulatornu proceduru (dodatne provjere sa aspekta tržišta i ekonomije te uticaja na životnu sredinu).

Naš predlog je da se PPPN Bjelasica i Komovi daju Smjernice u smislu odabira lokacija i maksimalnih kapaciteta na nivou svake od Opština (dijelova koji ulaze u zahvat PPPN BK). Obzirom da je svaka od Opština u okviru Javne rasprave iskazala i zahtjeve za konkretne lokacije smatramo da su one rezultat već izvršenih analiza na nivou Opštine, u Predlogu Plana će se navesti ove lokacije uz uslov da se kroz izradu PUP-a one detaljnije lociraju a u skladu sa parametrima ovog Plana kao plana višeg reda.

Obrađivač je saglasan da Kolašin treba da bude centar turizma i eko turizma u regionu Komovi-Bjelasica i treba da razvija niz turističkih produkata. Međutim, strategija realizacije bi trebala biti takva da omogući razvoj jakog planinskog centra turizma u regionu. Kako bi se stvorila mogućnost korišćenja tokom sve četiri sezone, bazno naselje bi trebalo da predstavlja osnovu razvoja planinskog centra. Ta smještajna osnova takođe može poslužiti kao centar ljetnjeg turizma. Ovo omogućava da rekreacione i turističke aktivnosti budu centralizovane i obezbjeđuje više poslovnih mogućnosti za operatore. Obrađivač se ne slaže sa nekontrolisanim razvojem novih zona, jer centralni, mult funkcionalni rizort ima prednost i prioritetan je i za opštinu Kolašin.

Obrađivač se načelno slaže sa omogućavanjem zona za razvoj turističko - komercijalnih djelatnosti a način na koji se te zone definišu je taj da Obrađivač PUP-ova imaju za obavezu da planski koncept sa detaljnijim smjernicama za dalju razradu. Kroz ekonomsko tržišnu analizu će dati i raspored kapaciteta u okviru maksimalnih koje će biti date u Predlogu PPPN BK.

Razlog ovakvog pristupa je da se osigura najveća moguća zaštita prostora, i adekvatno plansko usmjerenje koje ne narušava već dopunjuje osnovni planski koncept PPPN BK. Što se tiče dodatnih kapaciteta (u krevetima, ljudima i sl.) kapacitet korišćenja prostora od 1.000 km² dopušta (carrying capacity prostora) određeni nivo dodatnih kapaciteta i opterećenja prostora a sve u skladu sa PPPN BK.

Rezime odgovora:

- 5. Svaka zona navedena u primjedbama (bez obzira ima li ili nema LSL) biće ocijenjena u smislu potencijala i ograničenja i na osnovu analize u Predlogu plana će biti označena (u tekstualnom dijelu Plana) kao zona mogućeg turističkog razvoja.**
- a. Ako se zona koja za koju je donešena Odluka o pristupanju izradi SL pokaže planski opravdanom biće navedena u PPPN a kapaciteti se određuju kroz Izradu PUP-a.**
 - b. Ako se zona koja je predložena kroz Javnu raspravu a za koju nije pokrenuta izrada SL pokaže kao negativna za razvoj neće se uključiti u planski koncept PPPN.**
 - c. Ako se kroz izradu PUP-a prepozna nova lokacija koja nije navedena u PPPN a ispunjava uslove definisane tog Plana može se planirati u PUP-u.**

Napomena: Poštujući prethodno navedeno PUP će za prostor koji ulazi u zahvat PPPN morati da poštuje maksimalne kapacitete koji će biti definisani u Predlogu PPPN Bjelasica i Komovi. Na taj način će se uravnotežiti zahtjevi i potencijali sa realnim kapacitetom prostora i neće se narušiti osnovni koncept razvoja planinskih centara koje je ovaj Plan prepoznao, posmatrajući područje Bjelasice i Komova kao jedinstven prostor.

Opština Mojkovac

1. Agencija za investicije, građ. zemljište i razvoj

1. Nacrt PPPN za Bjelasicu je tretirao Žarski katun što je dobro, međutim okosnica razvoja i kapaciteta je Vragodo, kao posebno važan dio neodvojive cjeline tj. lokalitet bez koga bi ovaj projekat bio nedorečen. Vragodo je lokacija bitna za sportsko takmičarski dio. Budući ski centar na Bjelasici je plato od 1450 do 2000m sa tri miliona m² staza. Oivičen je dominantnim vrhovima Mučnica- Turjak -Žarski katun-Ogorjelica-Čadorište-Lumer i završava se Vragodolom sa dominantnim vrhom Bjelogrivcem. Nažalost nisu tretirani najpogodniji prostori za izgradnju sportske infrastrukture zimskih olimpijskih disciplina. Izostavljeni su toponimi kao što je Ogorelica, Čadorište, Lumer, Vragodo. Prednost ovog lokaliteta je što je ovaj prostor većinom državno vlasništvo.

Obrađivač je ispoštovao urgenciju lokalnog parlamenta i ostavio mogućnost da se na području Matovina, Sjenokosa i Vragodola sa vrhovima Ogorjelica-Čadorište-Lumer može naknadno razraditi DUP-om, DSL ili LSL, što smatramo dobrim potezom i zahvalni smo što je jedan od boljih rješenja ovog Plana.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata.

Planu je dodat novi ski lift i staze (takmičarske). Treba imati u vidu da Vragodo ne posjeduje dovoljno veliku površinu pogodnu za razvoj predloženog ski centra na ovom području. Pored toga, predložene staze su pogodne jedino za

veoma obučene skijaše i snoubording a ne za uobičajeno skijaško tržište (komercijalno). Stoga, od suštinskog je značaja da do razvoja u području Vragodola dođe tek nakon uspostavljanja planinskog baznog naselja i ski infrastrukture u katunu Žarski.

2. Strateški nismo pristalice graditi novi grad na visini od 1620mm. (Žarski), do 1720mm.(ispod Mučnice). Ovo nije interes Mojkovca, već je interes razvoj samog grada koji se nalazi na idealnoj visini na 820mm.

Urbanizacijom Žarskog skraćujemo staze za skijanje, izbjegavamo skijanje kroz novi grad i bez tolikog broja nadvožnjaka (oko 10), koji se ukrštaju sa pristupnim ulicama urbanog Žarskog sa stazama. devastacija planine je više nego izražena. Ne može se pobjeći od utiska da je neusklađenost između planera urbanista i planera ski staza, čemu se nije posvetila dovoljna pažnja, što je priznato na javnoj raspravi da u planskoj dokumentaciji nije definisan sami položaj staza. Planirane ulice su razbile planinu, napr. objekti i kompleksi ispod Mučnice i parking prostor na prevoju ispod Mučnice (1720mm) gdje su udari vjetra, brisan zavijan prostor, najblaže rečeno nije dobro i neizvodljivo je u smislu zimske funkcionalnosti. Prateća infrastruktura izvodljiva je samo pumpanjem vode čime se izdvajaju dodatni troškovi prilikom izgradnje novog grada. Takođe za električnu energiju je dodatni trošak. Sve su ovo negativni efekti i po našem mišljenju cijeli urbani sadržaj treba praviti uz pristupni put na lokalitetima u podnožju planine na cca 1420mm, uz pristupni put od Vrioca, Matovina, Sjenokosa i Vragodola, gdje je pogodno za infrastrukturu (vodovodnu i kanalizacionu) i to za vodu koju dobijamo gravitaciono sa mogućnošću iz više izvorišta. Smatramo da treba zadržati na Žarskom samo minimum sadržaja i treba omogućiti izgradnju za dnevne potrebe (restorani, garderoba, ski servis).

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Prirodni snijeg se ne prostire ispod 820 m nadmorske visine u ovom regionu Evrope. Naselje Žarski je locirano na najlogičnijem i zemljištu najpogodnijem za razvoj u okviru ovog regiona studijskog područja. Obrađivač nije dobio zvanične podatke o vjetu na konkretnim lokacijama , ali je izvršio obilazak terena u zimskom periodu. Potrebno je imati u vidu da se pomenuta lokacija ne nalazi u blizini vrhova planina, i stoga su izložena vjetru kao i ostale lokacije u dolini.

Ukrštanja saobraćajnica sa ski stazama planirana su specijalizovanim „ski-in-ski-out“ stazama kako bi se obezbijedila bolja komunikacija unutar naselja. Ovakva "ukrštanja se ne planiraju na način da „prekidaju“ prirodnu liniju kretanja na predloženim ski stazama. Urbani planeri i ski planinski planeri rade zajedno od početka projekta i predloženi rizort odražava ovu kooperaciju na svim nivoima planiranja i projektovanja.

Kad je u pitanju investiranje u pitku vodu, kanalizaciju i električnu energiju, svu infrastrukturu je svakako potrebno realizovati bez obzira na lokaciju baznog naselja.

3. Planirati dio puta sa putnog pravca Krstac (980mnm)-Vragodo(1420mnm). To je strateški važan putni pravac za koji postoji Glavni projekat i iz mnogo razloga ima prednosti, izbjegavaju se potencijalna klizišta koja su uvijek prisutna riječnim koritom. Lokacija Krstac kao raskrsnica puta, tačka sa magistralnog puta sa trećom od Mojkovca (3 km na putnom magistralnom pravcu Mojkovac-Bijelo Polje na visini 980mnm). Ovaj pravac prema planini Bjelasici je za Mojkovac i Bijelo Polje jedinstven jer je put sa bjelopoljske strane sjeverno orjentisan, zimi neprikladan za održavanje. Ovaj putni pravac je i za deponiju Čelinsku kosu. (deponija za Kolašin, Mojkovac i Bijelo Polje). Trasa Krstac-Vragodo ima uporište u tehničkoj opravdanosti elemenata puta i ekonomskoj opravdanosti (gradnja turističkih apartmana duž trase na Krscu, Bojnoj njivi, Medenom guvnu do Vragodola). Trasa puta je istočno i u "suncu" što je veoma bitno za održavanje puta. Opravdanost puta je i što se može koristiti višenamjenski jer bi vodio i do planirane regionalne deponije - jedini pravac koji bi zimi bio održavan za tu namjenu. Postoji i istorijski aspekt ovog putnog pravca zbog čuvene Mojkovačke btke u Prvom svjetskom ratu, pa samim tim ima i turistički značaj. Ovaj put je idealan pravac za hajking, bajking sa izuzetnim pogledom prema Bijelom Polju i cijelom Mojkovačkom Potarju. Ovaj putni pravac je idealan produžetak Regionalnog puta prema Beranama. sama tačka priključka sa magistralnog puta (Krstac) i ostali elementi su prednost. (upoznavanje sa maketom ski centra Bjelasica i Glavnim projektom saobraćajnice-riješeni imovinski odnosi trase puta).

Odgovor: Primjedbe se ne prihvataju.

Obrazloženje: Putni pravac Krstac – Vragodo je prepoznat ovim planskim dokumentom kao značajan lokalni put za Opštinu Mojkovac. Trasa puta je prenijeta iz Glavnog projekta lokalnog puta Krstac-Vragodo, obrađivač extrem inžinjerin doo Sarajevo, a u tekstualnom dijelu su dati osnovni elementi za projektovanje. Međutim, uprkos njegovom razvojnom značaju za Opštinu Mojkovac ovaj put ne može da ima rang regionalnog puta (zahtjev nema uporište u PP Crne Gore, a ni u Zakonu o putevima).

Prilikom izrade LSL Čelinska kosa razmatrano je više saobraćajnih rješenja koji bi opslužili planiranu deponiju. Kao optimalno rješenje izabrana je saobraćajna veza uz Rakitsu rijeku sa priključkom na magistralni put M2. Predložena saobraćajna veza deponije sa priključkom na lokalni put Krstac-Vragodo nije opravdana (manji rang puta, strmi tereni i nepovoljni prostorni uslovi, očekivani intenzitet saobraćaja...)

2. Dragomir Mrdović

Kao ekolog ne bih se složio sa izgradnjom centara na Žarskom katunu, jer ako se na toj visini nađe nekoliko hiljada skijaša bojim se da će u podnožju vrhova biti ugroženi bistri izvori pitke i čiste ekološki zdrave vode.

Još jednom razmotriti lokaciju Vragodo i tu raditi ugostiteljske objekte. Sve opštine koje gravitiraju planini Bjelasici nešto rade, (ski liftovi, putevi, hoteli), a u opštini Mojkovac ne radi se baš ništa iako imamo najljepši i najatraktivniji dio planine...

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Izgradnja planinskog rizorta treba da se pridržava "najbolje prakse" u cilju sprječavanja negativnog uticaja na prirodnu sredinu u regionu. Ovo je tačno za sve planinske centre i nije razmatrano samo za predloženi razvoj planinskog centra Žarski. Vragodo je detaljno proučen i nije pogodan za razvoj planinskog rizorta- suviše je mali, suviše je strm, i padine su mu pogodne samo za naprednije skijaše. Takodje, postoji bojazan da su ove padine sa nepovoljnim nagibom pa neće zadržavati snijeg kao padine locirane iznad Žarskog. Kao što je već pomenuto, plan je izmijenjen kako bi uključio minimalan konkurentan razvoj sportskih centara.

3.Rajko Kosović

Generalno veoma dobro urađen plan. Podaci o broju osnovnih i srednjih škola nijesu tačni (grafikoni pokazuju da u Bijelom Polju ne postoji nijedna srednja škola). Treba provjeriti podatke, a tačne podatke mogu obezbjediti Ministarstvo prosvjete i nauke i lokalne zajednice. Strana 34, grafikon koji pokazuje broj obrazovnih ustanova po opštinama, u Mojkovcu postoje 3 osnovne škole, a ne jedna kao što pokazuje grafikon.

Odgovor: Primjedba se prihvata i u Predlogu plana će biti izvršene korekcije.

4.Sekretarijat za uređenje prostora, zaštitu životne sredine, stambeno komunalne poslove i saobraćaj-Izveštaj o Javnoj raspravi Nacrta PPPN za Bjelasicu i Komove i Nacrta Izvještaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu

Javna rasprava o utvrđivanju Nacrta PPPN za Bjelasicu i Komove, kao državnog dokumenta održana je u periodu od 14. 06. do 14. 07. 2010.g. u Mojkovcu. U zahvatu ovog Plana nalaze se djelovi teritorija još pet opština (Bijelo Polje, Berane, Kolašin, Andrijevića i Podgorica) u kojima je u isto vrijeme održana javna rasprava. Sekretarijat za uređenje prostora, zaštitu životne sredine, stambeno komunalne poslove i saobraćaj Opštine Mojkovac, kao organ nadležan za urbanizam, organizovao je Javnu raspravu Nacrta PPPN za Bjelasicu i Komove i Nacrta Izvještaja o strateškoj procjeni na životnu sredinu ovog plana i iste dao na uvid svim zainteresovanim građanima, preduzećima i ustanovama i organima u prostorijama JUSMŠ "Vuksan Đukić", svakog radnog dana u periodu Javne rasprave u vremenu od 10-13 časova, shodno odluci o pristupanju izradi PPPN "Bjelasica i Komovi" br.

03-6046 koju je donijela Vlada Crne Gore na sjednici od 29.05.2008.g. čiji je sastavni dio i Nacrt PPPN "Biogradska gora", kao i Nacrt Izvještaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu PPPN Biogradska gora.

O Javnoj raspravi je Sekretarijat za uređenje prostora, zaštitu životne sredine, stambeno komunalne poslove i saobraćaj Opštine Mojkovac, na osnovu obavještenja Ministarstva uređenja prostora i zaštite životne sredine o Javnoj raspravi objavljenoj u dnevnim novinama "Pobjeda" dana 14.06.2010.g. obavjestio je javnost putem medija i pozivom svim zainteresovanim korisnicima prostora za učestvovanje u Javnoj raspravi. Obavještenje o Javnoj raspravi bilo je istaknuto na oglasnoj tabli Opštine Mojkovac, kao i na ulazu u JUSMŠ "Vuksan Đukić" u Mojkovcu. Učesnicima u Javnoj raspravi omogućen je uvid u cjelokupnu dokumentaciju tj. grafički i tekstualni dio PPPN Bjelasica i Komovi, kao i u Izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu za isti plan. Učesnici u Javnoj raspravi mogli su da daju svoje primjedbe, prijedlogemišljenja i sugestije na pripremljenim obrascima sa podacima za identifikaciju.

U toku trajanja Javne rasprave dana 1. 07 održan je okrugli sto u prostorijama Osnovne škole "Aleksa Đilas Bećo" od 16 do 19 časova. Okrugli sto organizovalo je Ministarstvo uređenja prostora i zaštite životne sredine. Na prezentaciji su učestvovali predstavnici Ministarstva, predstavnici Obrađivača dipl.prostorni planer Svetlana Jovanović predstavnik Republičkog zavoda za urbanizam i projektovanje ad, iz Podgorice, Erik Kalender predstavnik firme Ecosign montain resort planers LTD iz Kanade. Na prezentaciji Obrađivači su dali obrazloženje urađenog planskog dokumenta na nivou Nacrta plana koje je pratila i video prezentacija.

Prezentaciji su prisustvovali predstavnici Opštine Mojkovac, predstavnici NVO, ustanova, organa i preduzeća, građani kao i mediji. Posle izlaganja i prezentacije Obrađivača plana, otvorena je diskusija u kojoj su učestvovali svi prisutni koji su svojim aktivnim učešćem davali svoja mišljenja, predloge, primjedbe i sugestije na Nacrt PPPN Bjelasica i Komovi.

Na osnovu u knjigu sa Javne rasprave konstatovano je da su date sledeće primjedbe i sugestije za period Javne rasprave:

5.Vojislav Radović-Mojkovac, saradnik za urbanizam i građevinarstvo u Opštini Mojkovac

1.Trasu regionalnog puta treba izmjestiti iz zone erozije vodotoka Bjelojevičke rijeke. Postoji mogućnost osunčanim jugozapadnim padinama Bjelojevića, Sjenokosa...itd. Blizina regionalnog puta Šiškom jezeru nije baš poželjna.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Položaj u prostoru planiranog regionalnog puta definisan je u skladu sa Prostornim Planom Crne Gore i uglavnom prati trasu postojećih lokalnih i

nekategorisanih puteva. Tačan položaj trase odrediće se kroz izradu niže prostorno – planske i projektne dokumentacije, uz obavzu da rješenje položaja trase puta bude upodobljeno sa okolinom i zaštitom životne sredine tokom gradnje i održavanja puta.

U toku izrade niže prostorno planske i projektne dokumentacije konačno će se definisati trasa uz poštovanje prirodnih karakteristika . Ovim Planom daje se orijentaciona trasa u skladu sa preporukama PPPR Crne Gore.

2. Južna dispozicija Bjelogrivca (1970mm) označena je kao poljoprivredno zemljište a obzirom na veliki nagib terena može se koristiti kao staze za ekstremno skijanje.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

U grafičkom dijelu Plana će se izvršiti korekcija oznaka poljoprivrednog zemljišta.

3. Treba dati smjernice da na obroncima Bjelasice imaju šansu za razvoj seoskog turizma i proizvodnju organske hrane.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata.

Razvoj sela je potenciran kroz razvoj eko-etno sela i razvoj poljoprivrede i to je istaknuto u Nacrtu Plana. U Predlogu plana će razvoj sela na obroncima Bjelasice biti naglašen i daće se smjernice za njihovu realizaciju.

4. Planom dati smjernice za saniranje degradiranog prostora površinskog kopa Brskovo i deponije površinske natkrivke u Doganjicama i Blatini.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Iako je Planom predložena sanacija degradiranog prostora površinskog kopa Brskovo, ta preporuka će biti naglašena u Predlogu plana na adekvatniji način.

5. Prostor naspram uliva Štitaričke rijeke u Taru koji je prvo posječen pa više puta i požarem stradao, tako da sada erozija degradira, u Planu treba dati smjernice za sanaciju i mogućnost pošumljavanja.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Iako je u oblasti šumarstva u Nacrtu Plana planirano pošumljavanje značajnih površina, u Predlogu plana će u smjernicama biti naglašena sanacija i pošumljavanje i na konkretnom području.

6. Od Laništa do Ćirovića kamena planirati pješačku stazu širine 3m. za izgradnju brvnare na Vidikovcu odakle se Biogradsko jezero vidi kao na dlanu (to je dobar turistički prilaz od strane Mojkovca).

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata.

U Nacrtu plana su predviđene pješačke staze i vidikovci u posebnom dijelu u kome je dat koncept razvoja turističke infrastrukture, pješačkih i biciklističkih staza, izgradnje planinarskih domova, panoramskih puteva i vidikovaca. U Predlogu plana biće sve to navedeno u osnovnom planskom dokumentu i biće istaknute pješačke staze, posebno one koje vode do vidikovaca. Obradivač će priložiti grafički prilog evidentiranih katuna i staza.

7. Ski centar Žarski treba da bude povezan sa regionalnim putem Mojkovac-Berane u cilju boljeg povezivanja sa drugim centrima na Bjelasici.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Saobraćajna veza Ski centra Žarski sa regionalnim putem Mojkovac-Lubnice-Berane je planirana lokalnim putem Rikalovine-Sjenokosi-Marinkovac dužine cca 4,79km i prikazana je na grafičkom prilogu. U tekstu su dati osnovni geometrijski paprametri i uslovi za projektovanje.

8. Potrebno je detaljnije izanalizirati mogućnost snabdijevanja vodom za ski centar Žarski.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Ova problematika analizirana je u Nacrtu plana PPPN Bjelasica i Komovi u detaljnoj razradi za Žarski, u poglavlju Hidgotehnička infrastruktura.

9. Evidentno je da Biogradsko jezero gubi vodu preko svojih ponora "vrtača" naročito krajem ljeta. Da li će plan dati smjernice za sanaciju ovih ponora, jer gubljenjem voda izgubio bi se jedan dragulj ovih prostora.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Ova problematika analizirana je u Nacrtu plana PPPN NP Biogradska gora u poglavlju Hidrotehnička infrastruktura.

10.Šta činiti sa erozijom morene na desnoj obali Jezerštice?

Erozija morene dio je kompleksnog problema, kakav je degradacija sistema Biogradskog jezera. Kao što je navedeno u Nacrtu plana NP Biogradska gora u poglavlju Hidgotehnička infrastruktura, za očuvanje Biogradskog jezera mora se izraditi posebna studija, uz učešće širokog tima stručnjaka iz različitih oblasti.

6. DeliĆ Borislav-Stevanovac, graĐanin

Obzirom da se bavim preduzetništvom, a da stalno želim u Budvi i da se bavim konkretno turizmom, te da posjedujem i objekat za te namjene, sada imam u planu da gradim "eko katun" sa pratećim objektima na prostoru Bjelojevića (br. posj. lista 360 i 198), gdje sam kupio zemljište površine 18 000m² radi turističke ponude gostima, s tim u vezi molim Vas da na ovom prostoru planirate izgradnju navedenih kapaciteta turističkog tipa kako bih započeo sa izgradnjom istih.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Planom je dat koncept razvoja katuna i u Predlogu će biti navedeni svi evidentirani katuni, što ne znači da se oni koji eventualno nisu navedeni u tekstu ili označeni na grafičkom dijelu plana ne mogu revitalizovati. Svaki katun na području zahvata Plana je moguće prema definisanim smjernicama i kriterijumima graditi. Što se tiče kapaciteta za konkretan katun ovim planom će se kroz smjernice dati preporučeni kapaciteti kao što je to učinjeno na primjeru Šiška.

7. Nebojša i Igor Bogavac-Mojkovic, graĐanin

Molimo Vas da u PPPN za Bjelasicu i Komove na mjestu zvanom "Igrišta", odnosno nepokretnostima upisane u posjedovni list 324 K.O. Bjelojevići parcela 11/1/3 površine 6600m² i 7300m² predvidite izgradnju turističkog kompleksa "etno naselja" sa pratećim sadržajima. S razlogom što su navedene nepokretnosti naše isključivo vlasništvo, te da smo kao dugogodišnji sportisti odlučili da svoj dalji život nastavimo u Mojkovcu, te da u sklopu ovog projekta valorizujemo ogromne turističke potencijale Bjelasice i pomognemo novoj budućnosti našeg grada. Napominjemo da smo za navedeni predlog maksimalno ozbiljno zainteresovani i spremni da isti ostvarimo.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

U Nacrtu plana su date za etno sela smjernice i preporuke za izgradnju. U Predlogu Plana će biti date dodatne preporuke i ograničenja za planiranje lokacija za izgradnju etno sela. Lokacija Igrišta nalazi se u zoni Područja za potencijalno pronalaženje novih ležišta polimetala. PUP Opštine može eventualno dati preciznije podatke o konkretnoj lokaciji.

Milovan Jušković-Mojkovic, graĐanin

Predmetnim PPPN-om putni pravac, odnosno lokalni put Mojkovac-Rudnica-Pržišta-Brskovo i dalje prema Vragodolu nije predviđen kao put za budući ski centar. Smatram da je u pitanju ogroman propust Obradivača Nacrta PPPN, jer se radi o putnom pravcu koji na najkraći, najlakši i najjeftiniji način otvara Bjelasicu. Naime, mora se uzeti u obzir da je navedeni put za sada jedini put za Bjelasicu, da se

najvećim djelom pruža južnom stranom terena, te da se njegovim nastavkom otvaraju prostori Sjenokosa, Matovine, Vragodola i dalje prema Vriscu i Žarskom katunu. Posebno treba napomenuti da je postojeći put i najjeftinija varijanta otvaranja Bjelasice, da na trasi izgradnje istog nema potrebe za izgradnjom tunela, mostova i dr. te da najveći izgrađeni propust na putu ne prelazi prečnik 1000. U vezi s tim, posebno treba uvažiti činjenicu da su na trasi ovog puta imovinsko pravni odnosi u najvećoj mjeri riješeni i neće predstavljati problem za izgradnju puta sa iznijetih razloga, molim Vas da uvažite predmetnu primjedbu.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Ovaj putni pravac je definisan kao lokalni put, a saobraćajna povezanost planinskog centra Žarski je planirana pravcem Rikalovine-Sjenokosi-Marinkovac sa priključkom na regionalni put Mojkovac-Lubnice-Berane.

Opština Bijelo Polje

1. Blažo Vlaović koordinator na izradi Plana

Veoma je pozitivna sama izrada ovakvog planskog dokumenta sa vizijom intenzivnog razvoja Regiona Bjelasica-Komovi.

Nedostaci:

1. Nema podataka o sniježnim padavinama, visini snijega i broju sniježnih dana u zadnjih 10 godina.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

U Predlog plana će biti unijeti podaci kojima raspolaže HMZ Crne Gore.

2. U koncepciji odabira baznih naselja greška je izostavljanje lokacija na sjeveru Bjelasice.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Izvršena je tehnička analiza koja daje uvid u pogodnosti terena za određenu namjenu i na osnovu toga su predložene najbolje lokacije. Sva područja prema sjeveru Bjelasice su pažljivo proučena i odbačena u smislu baznih područja, iz više razloga. Idealna bazna područja su identifikovana u Žarskom i Torinama.

3. Potrebno je predložiti ko i kako će se upravljati predmetnim regionom B i K u narednom periodu, a posebno do i u "start up" periodu.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

U dokumentu je elaboriran model upravljanja i dalje je na nadležnom Ministarstvu i Vladi da to operacionalizuje.

4. Stav opštine Bilelo Polje je da se isplanira planinski centar (ski rizort) Cmiljače na 1600mm sa Jasikovcem u podnožju (959mm).

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata.

Obrađivač nije saglasan da to bude planinski centar (ski rizort). Planu je dodat turistički razvoj na Cmiljači(cca 2000 ležaja). Međutim, ovo malo područje nije pogodno za „planinski centar“ usled svoje ograničene veličine i razvojnog potencijala. Jasikovac je potpuno nepogodan za razvoj planinskog rizorta jer je suviše nisko lociran, padine iznad njega su suviše strme za komercijalno skijanje i praktično, nema ravnog zemljišta pogodnog za razvoj.

5. Lokalitet Cmiljače je oko 15 ha, a Jasikovac oko 7 ha koje bi povezivala kabinska transportna žičara za vikendaše u zimskom i ljetnjem periodu.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Ne preporučuje se investiranje u transportnu žičaru jer to nije ekonomski održivo. Limitirani smještaj je razuman na Cmiljači i dodat je u planu. Veza preko žičare sa Jasikovcem se ne preporučuje.

6. Predlog je da se izvrši prestrukturiranje smještajnih kapaciteta, tako da Žarski , Cmiljače i Torine imaju po oko 3-3500 kreveta. (ukupno oko 11 000).

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Nakon izvršene analize i tehničke procjene, preporučeno je razvoj dva glavna bazna naselja koja bi omogućila smještaj i usluge planinskim centrima Žarski i Torine. Kapacitet ski terena diktira broj kreveta koji treba izgraditi kao dio baznog naselja, kako bi se postigao konačan kapacitet skijaša na planini. Nasuprot tome, ako je zemljište pogodno za razvoj baznog naselja limitirano, potpuni potencijal ski terena možda nikada neće biti dostignut. Identifikovano je područje koje okružuje postojeći katun Žarski kao generalna lokacija baznog naselja planinskih centara Žarski i Torine kaon i baznog područja za Torine. Područje Cmiljače je dodato planu kao prateći smještajni kapacitet planinskog centra Žarski, međutim, zemljište za razvoj je limitirano i predlaže se da ova zona postane sekundarna smještajna baza primarnom centru u zoni Žarskog. Potencijalni razvoj je određen na osnovu analize topografije oko optimalnog područja za skijanje, a ne putem prethodnog određivanja željenih kapaciteta. Stoga, predlozi za 7.150 kreveta na Žarskom, 4.500 kreveta na Torinama i 2.000 kreveta na Cmiljači odražavaju prirodni kapacitet i potencijal zemljišta.

7. Put od Ravne Rijeke (uz Majstorovinu)-Cmiljača-Žarski do Mojkovca, kategorisati kao regionalni.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Put od Ravne Rijeke (uz Majstorovinu)-Cmiljača-Žarski je lokalni put. Zahtjev da ovaj putni pravac bude regionalni put nema uporište u PP Crne Gore.

8. Granice obuhvata: sa sjevera piše u Nacrtu Lepenac, a treba rijeka Lepešnica i Ljuboviđa...str.2.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

U Predlogu plana će biti izvršena korekcija naziva rijeke.

8. Speleološki objekti...ne pominje se Đalovića i Novakovića pećina. str.44

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Navešće se speleološki objekat u Predlogu plana.

10. Lokalni put Tošino polje-Bjelasica, piše da je asfaltni, treba da piše makadamski str.148

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Korekcija će biti izvršena u Predlogu plana.

11. Samo naselje Torine od Bijelog Polja udaljeno je ...piše25km, a treba 40km. Priključak na magistralni put...piše 335mm, a treba 668mm...str156

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Torine su 25 km daleko od Bijelog Polja. (9km pristupnog puta od autoputa, 11km do mosta preko rijeke Lim, i 5 km do centra Bijelog Polja

2. Milisav Ščekić (u prilogu je data karta)

Konačno smo dobili fundamentalni dokument o razvoju reg. Bjelasica i Komovi. Kao najvažnija pozitivna ocjena Nacrta je što je urađen na primjerima političko-filozofskih i idejnih stavova ekološke države Crne Gore i naravno temelji se na strogoj zaštiti životne sredine.

Ja želim da odam posebno priznanje obrađivačima PPPN zato što su na pravi način zaštitili izvorište i sliv Bistrice.

U Nacrtu PPPN Bjelasica-Komovi prenaplašeno je i favorizovano pitanje zimskog turizma, a zapostavljeno i nedorečeno pitanje ljetnjeg turizma. U dostavljenim materijalima nisam našao valjane pokazatelje o potrebi četiri ski centra na Bjelasici i ta rješenja su sa velikim brojem faktora rizika.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Ljetnji turizam nije zapostavljen jer se planinski centri koriste za vrijeme cijele godine. Smještaj i sva infrastruktura koja se koristi zimi može se koristiti i ljeti.

Uz to dodatno ljetni dio pretpostavlja veći broj biciklističkih, pješačko-planinarskih staza, speleologije, ruralnog turizma i sl. Potreba za 4 planinska centra je planirana za period od 20 godina (i više). Centri daju ukupni sublimat razvoja prostora u vremenskom periodu od 20 (i više) godina.

Na sjeveru planine postoji prostor netaknute prirode. U središtu tog prostora je Suovara, koja obuhvata prostor oko 80 km. Oko 80% ovog prostora čine šume četinara i listopadnog drveća. U tom jedinstvenom biseru prirodnih vrijednosti koji čini malu oazu divljine, postoji više vrsta plemenitog drveća i mnoštvo šumskih plodova. Ako smo do sada uspjeli da sačuvamo ovaj biser, naša je obaveza da mu damo status zaštićenog prostora "Zaštićeni park prirode Suovara."

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Prostor Suovara nije evidentiran kao posebno atraktivna i značajna zona.

Predlažem da se izvrše promjene i dopune planinskog centra Žarski. Da se u reonu katuna Rupe, sjeverno od katuna Cmiljače planira turističko naselje kapaciteta 3500 smještajnih jedinica namjenjeno za zimski i ljetnji turizam. Ovo turističko naselje bilo bi polazište za pješačenje i biciklizam. Predlaže se Obrađivaču da ponovo razmotre pitanje kapaciteta ako je poznato da su mnogi ski centri ispod 2000 mnm. ukinuti, da u našem okruženju postoje razvijeni ski centri i ski centar Durmitor koji ima oko 3500 S.J.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Na Cmiljači je dodato cca2000 smještajnih jedinica. Kapacitet je pažljivo proučen i usklađen sa budućim potencijalnim zahtjevom. Trenutno, Kolašin 1450 je jedini ski centar razvijen u okolnom području, pošto je Durmitor suviše daleko. Osim toga tržišno nije prihvatljivo nadograditi 3.500 smještajnih jedinica (u krevetima to znači najmanje $x 2 = 7.000$ kreveta dodatnih) što predstavlja znatno povećanje, a u samim tržišnim projekcijama je navedena faznost i kapacitetnost svakog od tih prostora prema sadašnjim tržišnim uslovima kao i procjenama kretanja tržišta.

3. Željko Madžgalj-novinar, institucija-NGO Manifesto, Planinarsko speleološki klub Akovo

Nacrt Plana Bjelasica i Komovi je veoma studiozno i opširno urađen i dragocjen je sa stanovišta budućeg planiranja i razvoja ovog područja koji je prepoznat kao jedan od ključnih resursa razvoja pet opština. Planovima se na sveobuhvatan način tretira ovo pitanje, a to je preduslov da se na kvalitetan način riješe gotovo sva pitanja vezana za održivi razvoj ovog područja, što je posebno važno za budućnost cijelog koncepta. Posebno treba insistirati na održivom razvoju i strogom poštovanju ekoloških standarda, jer će to posebno u budućnosti, biti ključni faktor za razvoj ovog područja i ocjena uspješnosti Plana.

Konkretna dopuna i obrazloženje za Nacrt plana:

Obrađivač Plana je predložio dva planinska centra na bjelopoljskoj strani: Cmiljača i Torine. Oba centra se nalaze na najvećoj nadmorskoj visini od svih predloženih na planini Bjelasici, što u mnogome usložnjava i poskupljuje realizaciju, održavanje i ekonomsku održivost takvih centara. Problemi centara na Bjelopoljskoj stani su:

1. velika nadmorska visina,
2. nizak nivo urađene infrastrukture.

Makadamski put je u lošem stanju, sa velikom vertikalnom razlikom od skoro 1000 m. i veoma teškim održavanjem u zimskim mjesecima. Radi se o sjevernoj strani planine sa velikim snježnim smetovima.

- nije urađena vodovodna i elektro mreža
- ne postoji jednostavan način vodosnabdijevanja
- put koji izlazi do vrha planine, a i ostala gradnja neminovno devastira prirodu i nije u skladu sa konceptom održivog razvoja.

postoje dva centra koja su prostorno dosta udaljeni tako da se poslovi na realizaciji usložnjavaju.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Pošto nema infrastrukture na malim ili velikim visinama, potreba za izgradnjom infrastrukture nije shvaćena u negativnom kontekstu ili kao blokada razvoju. Obližnji rizort Kopaonik u Srbiji je odličan primjer planinskog razvoja koji je se može kontrolisati u pogledu razvoja infrastrukture, očuvanja prirode i održavanja puteva kao što je, npr. čišćenje snijega tokom zimskih mjeseci. Uz odgovarajuću praksu izgradnje, izgradnja/nadogradnja puteva prema Žarskom i Torinama neće devastirati prirodu, napomena-pristup Torinama je trenutno obezbijeđen preko šumskih puteva koji se trenutno koriste.

Predlog: Koncept zimskog centra na izvorištu rijeke Bistrice kod manastira Majstorovina. Ovo mjesto je pogodno iz više razloga, a prije svega zbog održivosti, manje cijene i mogućnosti znatno brže realizacije.

Prednosti su:

- umjesto dva predložena centra na Bjelopoljskoj strani Bjelasice ovim konceptom bi imali jedan.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Svaki planinski centar (rizort), Žarski i Torine, su nezavisni jedan od drugog i realizacija je u direktnoj zavisnosti od planiranih turističkih kapaciteta i interesovanja investitora.

- Prostor se nalazi na samo 4 km od magistralnog puta Podgorica-Bijelo Polje, a oko 12 km od Bijelog Polja, čime bi centar bio najpristupačniji od svih

predloženih. Visinska razlika od skretanja sa magistralnog puta do predloženog centra je manja od 100 m.

- Postoji sva infrastruktura. Bijelo Polje se napaja sa vodoizvorišta rijeke Bistrice. Postoji mogućnost korišćenja čiste i jeftine energije iskorišćavanjem potencijala rijeke Bistrice.
- Konceptom žičara sa kabinama i izlaskom od izvora rijeke Bistrice na dva predložena centra u pravcu Cmiljače i Torina, riješio bi se problem objedinjavanja centara i smanjenja troškova. Ovaj koncept bi, osim glavnih - kabinskih žičara podrazumjevaio i dodatne žičare za skijaše na Cmiljači i Torinama. Kabinske žičare bi bile same po sebi atraktivan turistički proizvod kako zimi, tako i ljeti i smatram da bi bile finansijski održive, posebno što bi mogle koristiti energiju rijeke Bistrice.
- I sa ekološkog aspekta ovaj predlog bi imao veliku prednost jer bi sačuvao planinu za ljubitelje prirode, a pristupačnost bi bila obezbijeđena na bolji, efikasniji i jednostavniji način.
- Rezime: Smatram da bi ovaj koncept objedinjavanja dva planinska centra Cmiljače i Torine u jedan koji bi se nalazio na prostoru manastira Majstorovina i izvorišta rijeke Bistrice, trebalo uvrstiti kao alternativnu mogućnost razvoja planine Bjelasice i planinskih centara Bjelopoljske strane. Ski staze na Cmiljači i Torinama bi ostale, ali bi koncept iskorištavanja tih potencijala bio drugačiji.
- U prilogu je dat satelitski prikaz terena sa grubom idejom predloženog koncepta.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Proučen je ovaj sporni region detaljno (Jasikovac) i Obradivač je uvjeren da područje manastira Majstorovina nije pogodno za bazno naselje ili centar razvoja planinskog centra. To je usled male visine i nepogodnosti padina za skijanje i usled izuzetne strmosti. Obradivač nema primjedbi na razvoj ovog područja u rekreativne ili turističke svrhe lokalnog karaktera.

Druga dopuna: Obradivač nije uvrstio speleološke objekte kao nesumljivi potencijal planine Bjelasice. Planinarsko speleološki klub "Akovo" je uradilo katastar speleoloških objekata na području opštine Bijelo Polje, a na planini Bjelasici imamo značajnih speleoloških objekata velikih potencijala za dalja istraživanja.

Odgovor: Prihvata se primjedba.

Obradivač nije raspolagao sa detaljnim katastrom speleoloških objekata na području Bjelasice i Komova i u Predlog plana će biti unijeti detaljni podaci prema postojećem katastru kojim raspolaze Planinarsko-speleološki klub.

4. Dragomir Šebek

Kulturni turizam: Primjedba se odnosi na oblast kulturnog turizma i potrebu da se istaknu crkva SV.Petra u Bijelom Polju, zadužbinu kneza Miroslava iz XII vijeka i Miroslavljevo jevanđelje.

Najpoznatiji istorijski spomenik na prostoru Bijelog Polja je crkva sv. Petra sazidana u XII vijeku. Crkva sv. Petra u Bijelom Polju zadužbina je kneza Miroslava, sazidana do 1190.g. (izložena mišljenju da je podignuta između 1195 i 1199.g.) Iako se radilo o kulturnoj građevini za istočni obred, zapaženi su jasni uticaji romanske arhitekture. Kasnijom dogradnjom crkva je povećavana u raškoj arhitekturi (XIII vijek). Od 1312.g.se tu nalazi episkopska stolica. Dogradnje su vršene i za vrijeme Turaka, kada je bila pretvorena u džamiju. (vjerovatno krajem XVII vijeka, kao muslimanska bogomolja služila je sve do 1912.g. Inače, ustanovljeno je da je crkva u prvobitnom obliku bila jednobrodna zasvođena građevina, dijelo majсора iz Primorja.

Konzervatorsko restauratskim radovima izvedenim u naše vrijeme, građevini je dijelimično vraćen prvobitni izgled.

Odgovor: Primjedba se prihvata i navedeni spomenik će biti unešen u Plan.

Miroslavljevo jevanđelje (1192.g.), dijelo je posvećeno humskom knezu Miroslavu. Grigorije Dijak je zapisao: "*Zastavih zlatom ovo jevanđelje velikoslavnom knezu Miroslavu sinu Zavidinu.*" Jevanđelje su pisali na humsko-zetskom jeziku Varsamelon i Grigorije Dijak. Jevanđelje ima 181 list, 296 minijatura, zastavica i inicijala. Miroslavljevo jevanđelje je evanđelistar, odnosno četvorojevanđelje (iz Jevanđelja Mateja, Marka, Luke i Jovana). Pisano je ćirilčkim pismom na bijelom pergamentu u dva stupca po 23, ređe 22 reda. Povezano je u drvene korice presvučeno mekom kožom. Danas se čuva u Narodnom muzeju u Beogradu.

Odgovor: Primjedba se prihvata i navedeni spomenik će biti unešen u Plan.

Banjski turizam na bazi mineralnih i termalnih voda: Institut za medicinsku hidrologiju i klimatologiju iz Beograda je u saradnji sa fiziološkim institutom Medicinskog fakulteta i opštom bolnicom u Bijelom Polju 60-ih godina XX vijeka postavljao prave indikacije dejstva mineralne vode iz Nedakusa na razna oboljenja. Dejstvo mineralnih voda sa ovog terena provjereno je eksperimentalno na životinjama. Zaključak sa plenarnog stručnog savjetovanja ljekara Crne gore koji je održan 1966.g. u Bijelom Polju u vezi korišćenja mineralnih voda u terapijske svrhe je da mineralne vode kod Bijelog Polja treba proglasiti za prirodno banjsko liječilište uz preporuku za eksploataciju flaširanjem.

Vode izvora Nedakusi na osnovu njihovog efekta imaju kod čovjeka pozitivno dejstvo na oboljenja jetre, i žučnih puteva. Uz podizanje kupatila, ove vode bi liječile bolesti srčanog mišića i bolesti krvnih sudova. temperaturni efekat ovih kupki zasniva se na

osobini ugljene kiseline da vrši razdraženje različitih receptora koji se nalaze na koži i na njenom djelovanju na krvne sudove i na funkciju kardiovaskularnog sistema, na povećanje prometa materija i povećanje plućne ventilacije. Mineralne vode iz okoline Bijelog Polja pripadaju grupi ljekovitih voda. Na osnovu pronađenih minerala gasa CO₂, one se mogu koristiti prvenstveno za piće kao pomoćno ljekovito sredstvo kod hroničnih oboljenja želudca, žuči, stanja nakon operativnog odstranjenja žučne kese i kod pijeska u mokraćnim kanalima. Dijelovanje mineralnih voda još je nedovoljno proučeno. Na osnovu analiza fizičko-hemijskih karakteristika koje su rađene, ukazuju na to da ove vode potiču iz anaerobne sredine i sredine bez rastvorenog kiseonika. Tp potvrđuju i podaci da na temperaturu ove vode malo utiču dnevna i sezonska kolebanja temperature vazduha.

Pošto Bijelo Polje jedino u Crnoj Gori raspolaže prirodnim bogatstvima ove vrste i ovakvog kvaliteta, preporučujem Vam da najenergičnije nastojite da se predlozi stručnih saradnika ovog Instituta prevedu u djelo.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Obrađivač će dati smjernice da se na osnovu ispitivanja lokalitet planira za zdravstveni turizam kroz izradu PUP-a.

U Predlogu plana će se dati preporuka da se nakon testiranja voda (i ako doista ima ljekovito djelovanje) i uradi koncept razvoja (u smislu fizibiliti studije) kao dodatnog osigurača da se ne dogodi izgradnja nečega u svrhu brzog profita bez prethodno utvrđenog stanja.

Prirodni raritet: Dat je predlog da se istakne značaj Đalovića klisure koja je na 20 km od Bijelog Polja i može biti održiv i efektan turistički projekat uz splavarenje i agro-turizam.

Speleološkim istraživanjima Đalovića klisure i njene okoline došlo se do senzacionalnog otkrića pećine nad vražjim firovima. Pećina se nalazi u klisuri Đalovića na nadmorskoj visini na ulazu 750mnm., dužine ispitanih kanala preko 20 km. Pećina je udaljena oko 20 km od Bijelog Polja. Postoje skoro sve vrste pećinskog nakita u izuzetnim količinama i veličinama. Ima stalaktita, stalagmita (jedan je visok 18 m), stubova, helaktita, draperija, koralna, ruža, bigrenih bazencića, saliva Čak dekameterskih dimenzija), drugih nakita u širokom spektru boja od kristalnoprozirne, preko snežno bijele, žućkaste do boje čokolade, sivomrke i crne. U mnogim dijelovima pećine ukrasi se nalaze na zidovima, podu i plafonu pećinskih hodnika.

Ispitani dio pećine se sastoji od većeg broja kanala, hodnika i dvorana, koji se prema položaju pravca pružanja i opštim morfološkim karakteristikama mogu podijeliti u četiri cjeline: 1. kanal sa jezerima. 2. veliki lavirint, 3. veliki kanal 4. splet kanala koji spajaju gornji i donji nivo. temperatura pećinskih prostorija i vode u jezerima je 11⁰ Ako Đalovića klisura sa pećinom treba da bude efektan i održiv turistički projekat, mora se očivati njena netaknutost. Njena najveća prednost iznad prirodne ljepote je to što nije prepravljena iz svog prirodnog stanja. U razvoju koji bi poslužio u turističke

svrhe, ova prednost mora biti očuvana kao jedan od najvećih prioriteta... Da bi se stvorila strateška različitost koja će omogućiti Đalovića klisuri da uspostavi cijenu iznad ostalih, ponuda mora biti drugačija, što znači što prirodija.

Đalovića pećina i splavarenje rijekom, poljoprivreda i turizam i druge atrakcije u regionu će zajedno obezbjediti Državi snažan spoj iskustava koja će dopuniti primorska bogatstva i dalje dovesti do porasta dobrobiti lokalnih ekosistema i zajednica.

Odgovor: Prihvata se predlog da se istakne značaj Đalovića klisure (u kontaknoj zoni) i biće naglašen u Predlogu Plana.

Primjedba na demografsku analizu (u prilogu su date tabele)

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

U analizi kretanja broja stanovnika uzet je zadnji međupopisni period, što je, uglavnom praksa kada se vrši obrada stanovništva za potrebe prostornih planova.

Period 1961-2003. g. je veoma dug da bi mogao poslužiti za kvalitetne analize i da bi se iz njega mogle izvući tendencije u kretanju stanovništva, tim prije što su, kao što je poznato, sve opštine koje su u zahvatu Plana, imale uglavnom rast broja stanovnika i povoljnu starosnu strukturu do 70-tih (Kolašin) ili 80-tih i čak do 90-tih godina (Bijelo Polje, Berane, Mojkovac), izuzev Andrijevice kod koje je opadanje broja stanovnika počelo već 1961. g.

Ako se analizira pomenuti period 1961-2003. g. onda samo opštine Andrijevica i Kolašin imaju trend opadanja broja stanovnika, što ne daje pravu sliku o ispoljenim tendencijama u kretanju stanovništva kod ovih opština, jer su one posebno od 80- tih godina prošlog vijeka znatno nepovoljnije zbog izražene emigracije.

U tabeli g. Šebeka dati su podaci za prirodni priraštaj za 2005. g. , međutim poznato je da se podaci za prirodno kretanje stanovništva (zbog variranja podataka po pojedinim godinama) daju uglavnom kao prosjek za najmanje 5, ili više godina da bi bili mjerodavni.

4. Sekretarijat za planiranje -Budimka Bošković.

- Trasa planirane saobraćajnice prema ski rizortu Torine ide postojećim putem i u Nacrtu je pogrešno ucrtana.

Odgovor RZUP: Primjedba se prihvata i korekcija će biti unešena u Predlog plana.

- Lokacija arheološkog lokaliteta "Samograd" i crkve Svetog Tome nijesu tačno određene.

Odgovor RZUP: Primjedba se prihvata.

Crkva Svetog Tome je jedan od centara duhovnosti Bijelog Polja, i nalazi se na Brzavi. Arheološko nalazište Samograd lociran je između Zatona i Ribarevina, na 20-ak kilometara od Bijelog Polja.

Opština Berane

1. Jovica Zečević - koordinator izrade PPPN Prijedlozi i primjedbe na PPPN "Bjelasica-Komovi"

Imajući u vidu cilj izrade Prostornog plana posebne namjene Bjelasica i Komovi, kao i planske pretpostavke za osmišljen razvoj, organizaciju i uređenje prostora Bjelasice i Komova, a u skladu sa osnovnim razvojnim opredjeljenjima i na principima održivog razvoja, stvorena je potpuno jasna pretpostavka da Plan treba da definiše osnovni koncept namjene površina, rang centara i infrastrukturnu opremljenost. Sve to će omogućiti zaštitu i valorizaciju prirodnih potencijala u funkciji održivog razvoja kroz mogućnost otvaranja novih radnih mjesta i poboljšanja standarda stanovnika opština koje gravitiraju na prostoru Bjelasica i Komova.

Neophodno je istaći da Plan ima izuzetan značaj i da generalno ukazuje na potencijale i mogućnosti valorizovanja istih kroz sadržaje, smjernice, preporuke, mjere i ekonomske činioce koje je ovaj plan prepoznao.

Planski pokazatelji definisali su koncept namjene površina i infrastrukturne opremljenosti u skladu sa aktuelnim propisima i važećim standardima a u okviru kojih nijesmo prepoznali **mogućnost ravnomjernog planiranja, po mogućnosti prema broju stanovnika, srazmjerno prostoru i njegovim vrijednostima sa kojim opštine raspolažu a u okviru administrativnih granica.**

U želji da predhodno iskazano potvrdimo, cijenimo neophodnim da vas podsjetimo da opština Berane raspolaže sa 47% prostora Bjelasice po utvrđenim administrativnim granicama i to: selo Trepča kod mjesta zv."Jabuke,"od ovog mjesta granica ide u pravcu zapada presjecajući regionalni put Berane-Andrijevice kod stare kafane Vučeljića preko Studenaca izlazi na kotu 1108 ide u istom pravcu, izlazi na potok 1402 u dužini od 4km. Od ove tačke granica ide uz Ševarinski potok preko kote 1478 do kote 1677 u dužini od 4 km, zatim skreće u pravcu sjeverozapada preko kote 1421 do sastava potoka od Bojovića katuna i Torišta na koti 1332 u dužini od 2,5km, od ove tačke ide nizvodno u dužini od 1,5 km do sastava puteva u pravcu Torišta i raskrsnice do sastava potoka sa rijekom Jelovicom, ide uzvodno uz rijeku Jelovicu u dužini od 3 km i neposredno kod hotela Jelovica presjeca rijeku Jelovicu i put za raskrsnicu izlazi na kotu 1750 na mjesto zvano "Glave,"produžava uz Tusu

preko kote 1945 izlazi na kotu 2072 koja se nalazi na Troglavi gdje ujedno ova tačka čini tromeđu opština Berane, Andrijevića i Kolašin u dužini od 3km.

Od ove tromeđe granica se kreće u pravcu istoka u dužini od 1,5km na kotu 2117 koja se nalazi na Zekovoj glavi, granica skreće u pravcu sjevera preko kote 2079 i 1966 dolazi do krivog smeta na koti 1984 u dužini od 5km do tromeđe opština Mojkovac, Kolašin i Berane (Krivi smet)

Od tromeđe Mojkovac, Kolašin i Berane granica skreće u pravcu sjeveroistoka u dužini od 3,5km preko kote 1848 na mjeston zv. Žuber iznad katuna Kojanovac gdje dolazi na kotu 1986 na mjesto zv. Ogorelica koja predstavlja tromeđu opština Mojkovac, Berane i Bijelo Polje, gdje se spaja sa početnom tačkom granice opštine Berane i Bijelo Polje na koti 1986 koja se nalazi na Ogorelici i predstavlja tromeđu između opština Mojkovac, Bijelo Polje i Berane. Granica ide u pravcu istoka u dužini od 2km, gdje dolazi na kotu 2122, nastavlja istim pravcem, dolazi na kotu 2050, nastavlja se na koti 1826 i 1208 do Gradine koja ima kotu 1141 u dužini od oko 7km. Granica potom ide u pravcu sjeveroistoka, dolazi na kotu 1832 gdje nastavlja isti pravac u dužini od 5km, gdje izlazi na rijeku Lim neposredno, iznad mosta Brzava(70km), ide uzvodno rijekomn Lim oko 6km do Bioče, odnosno do uliva rijeke Lješnice u lim, ide rijekom Lješnicom uzvodno i dalje prema Tutinu i Rožajama a van prostora obuhvata predviđenim ovin PPPN.

Kada se uzme u obzir prethodno opisana administrativna granica opštine Berane, čini se nelogičnim to što opisani prostor nije ni približno svojoj veličini i ostalim raspoloživim vrijednostima isplaniran za namjenu koja je osnovni elemenat izrade ovog dokumenta.

Analiza prirodnih uslova za određivanje lokacija ski rizorta sa svim parametrima značajnim za njihovo valjano definisanje i planiranje istih a kada je predmetni plan u pitanju čini se potpuno nelogičnim. Morfologija, ekspozicija, nagib terena, nadmorska visina, temperatura, količina padavina i drugi parametri daju nam za pravo da zaključimo da lokacije **Crna glava (2139mnm), Zekova glava (2117mnm), Strmenička glava Crni vrh (2122mnm), Galica(2079mnm), Troglava(2072mnm), Gusinjska rupa, Prijeki smet(2056mnm), Kofilj(2019mnm)** i mnogi drugi vrhovi na dijelu Beranske Bjelasice u potpunosti zadovoljavaju neophodne kriterijume za planiranje ski rizorta sa svim mogućim sadržajima.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata.

Plan nikada ne pristupa proporcionalno veličini opštine ili broju stanovnika već prema fizičko/tehničkim predispozicijama te tržišno-ekonomskim predispozicijama razvoja.

Planerski tim posjeduje granice dostavljene od Direkcije za nekretnine i ove granice su prikazane u Prostornom planu. Do Predloga plana će biti izvršena provjera granica i biće unijete u Plan granice kojima raspolaže državni organ zadužen za te poslove.

Razvoj turizma (smještaj, turistički objekti) se bazira na prirodnom terenu i njegovoj fizičkoj pogodnosti – administrativne granice nisu razmotrene i ne definišu ili limitiraju predložene razvojne planinske centre.

Djelovi opisanih predjela ne zadovoljavaju kriterijume i parametre ski rizorta, nemaju pogodnosti (važne aspekte), kao što je ravno zemljište pogodno za razvoj, konekcija izmedju takvog zemljišta i potencijalnih ski padina. Tokom obilaska obavljenog od strane Obradivača plana tokom zimskih mjeseci navedeno je da je količina prirodnog snijega mnogo manja u okviru prethodno opisanog dijela regiona.

Turistička infrastruktura sa posebnim osvrtom na planinski turizam na prostoru Beranske Bjelasice pruža raznovrsne mogućnosti na sledećim lokacijama i to: selo Lubnice sa nadmorskom visinom od 950 m, pogodnim položajem i značajnim prostorom pruža izuzetnu mogućnost za izgradnju hotelskih kapaciteta različitih kategorija i sadržaja. **Lubnice** bi bilo polazna tačka za obilazak Bjelasice i mogućnost za uživanje u svim njenim ljepotama. **Selo Kurikuće (1150mm)**, najbliže je široj zoni Nacionalnog parka "Biogradska gora" sa **zaseokom Desin do**. Ove lokacije pružaju izuzetne uslove za razvoj seoskog turizma sa svim ambijentalnim preduslovima oživljavanja vjekovnog života u ovim planinskim prostorima.

Odgovor: Prihvata se primjedba.

Iako su Lubnice i Kurikuće istaknute u zonama za razvoj, u Predlogu plana će biti navedene još neke prednosti ove zone od Berana prema Šiškom jezeru.

Sela koja se nalaze na sjeveroistočnim obroncima Beranske Bjelasice: **Pračevac, Glavaca, Bastaha, Vuča, Zagrad, Crni vrh, Gornje zaostro i Rujišta** imaju izuzetnu mogućnost za oživljavanjem i pospješivanjem razvoja stočarstva i ostalih poljoprivrednih kultura sa razvojem seoskog turizma i svim seoskim turističkim ponudama uključujući uzorne farme krava, ovaca, koza, svinja, živine kao i ogledne pogone za preradu mlečnih proizvoda, životinjskih, živinarskih, povrtarskih, voćnih i šumskih proizvoda sa posebnim akcentom na prikupljanje i proizvodnju bilja, imajući u vidu da ovaj prostor raspolaže sa raznovrsnim i kvalitetnim lokacijama za prikupljanje ljekobilja.

Odgovor: Prihvata se sugestija.

Zone koje nisu istaknute u Nacrtu plana biće navedene u Predlogu PPPN-a.

Planina Jelovica sa nadmorskom visinom od 1350mm, ima izvanrednu mogućnost za razvoj sportskog turizma. Kako je planom i predviđeno osim golf terena dolina Jelovice od oko 4 km dužine iz pravca istoka prema zapadu i prosječne širine oko 800m, koju istoimena rijeka Jelovica dijeli na dvije gotovo identične polovine pravca sjever-jug, omogućavaju razvoj i drugih sportova sa posebnim akcentom bazičnih priprema u svim sportskim disciplinama.

Pešića jezero sa nadmorskom visinom od 1838mm i prostranom **Pešića Rupom**, **dolinom Magarećak** i **jezerom Lazarica**-staništem guštera daždevnjaka, predstavljaju spoj šume, pašnjaka, vode i planinskog vazduha idealnog za osmišljavanje **razvoja zdravstvenog turizma**.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Turistički centar predložen na Jelovici uključuje terene za golf i Obradivač se u potpunosti slaže sa tim da je obuka za mnoge sportske discipline i rekreaciju na otvorenom moguća i preporučljiva. U Predlogu plana biće istaknuti navedeni lokaliteti.

Crna glava (2139mm), najveći vrh Bjelasice i **Ursulovačko jezero** koje se nalazi na sjevernoj strani Crne glave sigurno su nezaobilazne lokacije planinara i ostalih ljubitelja prirode.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

U Predlogu plana će biti naglašeni Crna glava i Ursulovačko jezero kao posebna atrakcija za planinare i ljubitelje prirode. Obradivač je proučio lokaciju Crna glava detaljno i saglasan je da je ovaj region pogodan za ljubitelje prirode, izletnike, planinare.... Crna glava nije idealna za komercijalno skijanje veće gustine-(planinski centar), usled nedostatka zemljišta pogodnog za razvoj baznog naselja.

Suvodo (1400mm), sa okolnim katunima i karakterističnom dolinicom koja se prostire između dvije Crne glave u dužini od oko 3km i prosječne širine oko 500m, takođe predstavlja prostor sa idealnom nadmorskom visinom za bazične priprema sportista svih sportskih disciplina, kao i nezaobilazna lokacija sa koje se najlakše može orijentisati i usmjeriti prema svim ostalim zanimljivim lokacijama na Bjelasici i u pravcu ostalih Bjelasičkih ljepota koje pripadaju opštinama Bijelo Polje, Mojkovac, Kolašin i Andrijevića.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Ova zona će u Predlogu plana biti istaknuta. Pristup ovom dijelu opštine Berane će, u značajnoj mjeri, biti poboljšan izgradnjom puta Lubnice – Kurikuće-Mojkovac.

Katuni Šiška, Kojanovac, Lainska i Strmenica su zbog izuzetno prostranih pašnjaka pogodni za razvoj ovčarstva i ostalih poljoprivrednih djelatnosti značajnih za nacionalnu kuhinju. Zbog ideale nadmorske visine **planina-katun Šiška** koja se nalazi između dva jezera, Velikog i Malog Šiškog i Ševarinskog, omogućava razvoj značajnih turističkih jedinstvenosti u okviru kojih bi poseban značaj dao **razvoju konjičkog sporta** uz izgradnju planinskih kuća za apartmanski smještaj

visokoplatežnih turista kao i **planinskih domova** za smještaj planinara i izviđača, biciklista, biologa i ostalih ljubitelja prirode.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Ova zona je i u Nacrtu plana prepoznata kao važna zona za razvoj turizma i u Predlogu plana će biti dodatno obrazložena uz navedene zone Kojanovac, Strmenica i dr. Katun Šiška i Katun Kojanovac su identifikovani za razvoj turizma.

Strmenička Crna glava (2122mnm) je granica sa opštinom Bijelo Polje i drugi je vrh Bjelasice po visini. Konfiguracija terena koja se sa samog vrha blago spušta prema svim pravcima sjeveroistoka i sjeverozapada prema Bjelopoljskom dijelu Bjelasice, čini se da je pogodan za **ski rizort i povezivanje skijaških terena Berana i Bijelog Polja.**

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Razvoj ski rizorta je predložen na sjevernim djelovima Strmenička crne glave kao dio planinskog centra (rizorta) Torine. Detaljna analiza je otkrila da su južni djelovi ove planine suviše strmi za komercijalno skijanje i da konekcija alpskog ski rizorta sa Beranama nije izvodljiva.

Lokva-Bučićka lokva (1706mnm) koja se nalazi na jugoistočnoj strani planine Jelovice, takođe je jedan od zanimljivijih prostora Bjelasice sa značajnim brojem katunskih naseobina a sve zbog prostranih pašnjaka, bukove i smrčeve šume. Lokva je izizetno pogodna i za ovčarstvo i govedarstvo kao i ostalih sadržaja koje planine poput Bjelasice mogu da ponude uz puno vodoizvorišta i svih vrsta šumskih plodova i ljekobilja.

Svaki detalj prelijepo, jedinstveno sadržajne i florom i faunom prebogate Beranske Bjelasice zavređuje posebnu analizu, osmišljavanje i projekciju.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Zona Lokva će biti predložena u Predlogu plana za razvoj dodatne turističke ponude, korišćenje šumskih plodova, ljekovitog bilja...

Prostorni plan posebne namjene Bjelasica i Komovi je dokument od posebnog značaja za sve opštine koje raspolažu sa prostorom Bjelasice i Komova. Osnova koju plan predlaže pruža mogućnost da lokalne uprave osmisle sadržaje turističke ponude i uz prirodne ljepote i izdašnost Bjelasičkih krajolika turističku ponudu učine jedinstvenom i konkurentnijom.

U svim razrađenim detaljima plana, prostor Beranskog dijela Bjelasice nije gotovo ni načet, te u interesu ukupnih napora i nastojanja za stručne analize i iznalaženja sadržaja i adekvatnog iskorišćavanja svih potencijala uz potpuno nastojanje očuvanja i zaštite životne sredine i projektovane održivosti svih rizorta i sadržaja,

želimo da vam ovom prigodom ukažemo da je ipak prostor Bjelasice koji pripada opštini Berane, izuzev dijela katuna Šiška, izostavljen iz ovog plana i zahtijevamo da vaše napore uz stručno sagledavanje naših predloga dopunite na predloženim lokacijama i sadržajima koji su za iste i sugerisani.

Odgovor RZUP: Prihvata se sugestija da se predlože dodatne lokacije i zone za razvoj koje su navedene u primjedbama.

Zahtijevamo od Obrađivača da poseban stručni doprinos daju na razradi Plana za lokaciju predloženu za mogućnost razvoja zdravstvenog turizma.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Zdravstveni turizam predstavlja posebno tretirani segment sa vrlo specifičnim zahtjevima - dostupnost , visoki nivo medicinske usluge, dokazano ljekovito djelovanje "kombinacije šume, pašnjaka, vode i planinskog vazduha" sa nekom ozbiljnijom analizom, tako da bi se se moglo pristupiti realizaciji tek nakon detaljnih istraživanja.

U Predlogu plana će Obrađivač predložiti zone za razvoj zdravstvenog turizma, uz preporuku da se dodatnim analizama preciziraju najpogodnije lokacije koje će detaljno biti planirane PUP-om.

Uvjereni smo da će naši predlozi biti shvaćeni kao konstruktivni uz opisane sadržaje i ostale projekcije, dopuna plana sa vašim stručno osmišljenim sadržajima će dati potpuni kvalitet Planu posebne namjene "Bjelasica i Komovi"i na taj način planirani prostor potencijalnim investitorima će ukazati na valjanost investicije i opravdanost uložених sredstava.

2. Radisav Ugrenović, Predsjednik NVO "Lim eko rafting"

Prezadovoljan sam Prostornim planom, ako bi se realizovao sjever CG bi postao mala Švajcarska.

3. NVO"Gorske oči Bjelasice"-Berane- Božović Vuk

Primjedba 1.Greškom ili namjerno je izostavljena EKO turistička zona Glavaca-Vuča-Potrkovo sa katunima: Potrkovo, Rasova, Kojanovac, Plavac, Vuča i Šestarevac i eko-etno selima: Glavaca, Zagrad, Vuča, Crni vrh i Veliđe.

Glavaca sa 60 domaćinstava izbrisana su sa karte i iz Prostornog plana Bjelasica i Komovi. Upoređujem takav čin sa oživljavanjem čovjeka odrubljene glave i razvojem turizma na eko-turističkoj destinaciji Jelovica bez zone Glavaca-Potrkovo-Vuča.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

U Predlog plana će biti navedena predmetna zona za potencijalni razvoj na lokalnom nivou.

Prijedlog 1. Obavezno u karti upisati Glavaca kao lokalni centar na mjestu koje mu pripada Prostornim planom, obuhvatiti razvojnu izostavljenu zonu Glavaca- Vuča-Potrkovo udaljenoj 10 km od Berana. Glavaca su povezana asvaltnim putem do Lubnica i dalje do Berana. Takođe, sa lokalnim planinskim putevima kao raskrsnica nekadašnjih karavanskih puteva Glavaca su povezana sa Kolašinom, Mojkovcem, Bijelim Poljem, Zagradom, Prijelozima Vučom i Štitarima (prilog skica)

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Lokacija Glavaca je nepogodna za razvoj planinskog (ski) rizorta usled svog položaja koji je suviše udaljen od idealnih ski padina identifikovanih tokom tehničke procjene.

Primjedba 2. Na strani 5 ispod slike stoji pogrešno "Predajnik na planini Troglava".
Prijedlog 2. Treba da stoji "Predajnik na planini "Zekova glava."

Odgovor: Prihvata se primjedba i biće izvršena korekcija u Predlogu plana.

Primjedba 3. Na strani 29 stoji "zagađena voda i kanalisanje otpadnih voda".

Prijedlog 3. Treba da bude: U Beranama treba izgraditi sistem za prečišćavanje kolektor industrijskih i fekalnih voda za koji je urađen Glavni projekat koji traži investitora.

Odgovor: Prihvata se primjedba i biće izvršena korekcija, iako će se time detaljnije baviti PUP Berana.

Primjedba 4. Na strani 29 nisu nabrojane sve sirovine sa kojim raspolaže Berane.

Prijedlog 4: Ubaciti sledeća ležišta mineralnih sirovina:

- mrki ugalj javlja se u Beranskom i Poličkom ugljenom basenu površine oko 30 i 12km² podijeljenog na 4 revira: Budimlja, Petnjik, Zagorje i Berane. Ukupne geološke rezerve koje po dokumentaciji prate rudnik mrkog uglja "Ivangrad" su 157 933410 t, a eksploatacione su 18 511870t. Kvalitet uglja je različit i definisan je sledećim karakteristikama: vlažnost 19-25%, pepeo 18-28%, sadržaj sumpora 1,32-1,91% sagorljive materije 47-63% i DTE 11760-16000 KJ/kg.
- rude olova i cinka: Rudni reon planine Sjekirice (Strmošne bare) koji se nalazi 15 km južno od Berana, po geološkim istraživanjima 1973-93g. je jedno od najperspektivnijih ležišta rude olova i cinka čije su rezerve procijenjene na 16500000t. Ruda sadrži sledeće metale: Pb 2,5%, Zn 3,1% Cu 0,4%, FeS₂ 15% i 30g/t Ag.
- Opekarske gline: Poznati istraženi lokaliteti opekarskih glina odgovarajućeg kvaliteta za proizvodnju opekarskih proizvoda su Budimlja (Rosulje, Dublje i Dajkovic), Jasikovac i Jaštak-polica površine (10+10+10) hektara procijenjenih rezervi preko 6000 000m² gline koju prati ugalj.

Odgovor: Primjedba se prihvata uz provjeru konkretno iznijetih podataka. Tačno je da je planina Sjekirica veoma obećavajuća u pogledu dokazivanja novih rezervi rude zinka i olova iskazani stav da su dokazane rezerve 16.5 miliona tona nije iskazan u zvaničnoj dokumentaciji.

Primjedba 5: Strana 44 -Turizam: konceptu fokusiranog razvoja planinskih rizorta prema profesionalnim internacionalnim standardima planiranja i upravljanja nedostaju u planu: planinski centar Suvodo turističke zone Šiška-Strmenica- Suvodo i planinski centar Kojanovac turističke zone Glavaca-Vučča-Potrakovo, uključujući i golf naselje Šestarevac (visoravan 1400mnm i površine 2000x200m²)

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Izvršena je analiza područja Šiška i utvrđeno je da, područje ima potencijala za alpsko skijanje (dobre padine), ali ove padine nisu locirane pored zemljišta pogodnog za razvoj i teren je veoma težak za korišćenje usled postojanja niza strmih grebena. Veliki dio zemljišta pogodnog za razvoj se nalazi u okviru granica nacionalnog parka Biogradska gora. Zbog ovih poteškoća i činjenice da je dovoljno turističkih kapaciteta identifikovano na drugim lokacijama, Obradivač ne predlaže razvoj ski rizorta u području Šiška koja je planirana za razvoj eko turizma.

Prijedlog 5: Traženi uslovi i parametri iako istraženi Prostornim planom, objektivniji su od parametara usvojenih planinskih centara te iste predlažemo da uvrstite u 8+2=10 green-fild projekata.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Obradivač je uvjeren da niz green field projekata uključenih u prostorni plan obezbjeđuje adekvatan turistički kapacitet za budući period i stoga ne postoji potreba za dodavanjem dodatnih green field projekata planu.

Ta područja ne nedostaju u planu već nisu uzeta u obzir kao planinski centri prvenstveno zbog tehničke analize koja je izvršena za taj prostor, što važi i za predloženi golf na Šestarevcu.

Primjedba 6; Razvojnim zonama osnovnog područja strana 48 i 49 nedostaju novopredviđene zone Šiška-Suvodo i Glavaca-Vučča-Potrakovo.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Predmetne zone koje su izostavljene će biti navedene u Predlogu plana.

Primjedba 7: Predlog zona za razvoj je sledeći, koje treba uvrstiti u plan opštine Berane na prostorima: Lubnice, Pračevac, Bastahe, Kurikuće, Glavaca, Vuča, Zagrad i Crnog vrha; vrhova Zekove glave, Troglave, Crne glave, i Strmeničke glave,

Potrkova, Kordelja i visoravni Vuča, Pešića i Šiških jezera, kao i katuna: Šiške, Suvodola, Strmenice, Rasove, Kojanovca, Plavca i Vuča..

Odgovor: *Prihvata se primjedba.*

Prihvata se prijedlog da se navedu ove zone u tekstualnom dijelu Predloga plana, iako su neke od zona već navedene u Nacrtu PPPN-u.

Primjedba 8: ubaciti u tabelu:

Ski rizort Suvodo priključuje se na regionalni put Mojkovac- Berane.

Odgovor: *Primjedba se ne prihvata.*

Suvodo ne predstavlja ski rizort.

Ski rizort Kojanovac sa golf rizortom Vuča priključuje se na put Berane-Vuča-Potrkovo-Torine-Bijelo Polje i put Berane-Lubnice-glavaca-Gojnovac -Potrkovo-Strmenica-Šiška i Mojkovac.

Odgovor: *Primjedba se ne prihvata.*

Obrađivač nije planirao Ski rizort Kojanovac i golf rizort Vuča.

Katuni: Vuča, Šestarevac, Plavac, Kojanovac, Rasova i Potrkovo su priključeni na regionalni put Berane-Lubnice- Kolašin asfaltnim putem Lubnice-Glavaca i lokalnim putem Glavaca-Vuča-Kojnovac-Potrkovo-Torine-Bijelo Polje i regionalni put Berane-Kurikuće-Šiška -Mojkovac sa lokalnim putem Kurikuće-Glavaca.

Odgovor: *Primjedba se ne prihvata.*

Do svih katuna potrebno je rekonstruisati postojeće lokalne nekategorisane puteve prema smjernicama datim u tekstualnom dijelu Plana.

Primjedba 9. Panoramski put 1, strana 77 nije u potpunosti prikazan.

Odgovor: *Primjedba se ne prihvata.*

Primjedba se odnosi na tekst Rezimea koji je rađen za potrebe Javne rasprave.

Prijedlog 9: Tabelu na strani 77 dopuniti sa dodatnom trasom kao druga varijanta: Panoramski put 1 nastavlja od Šiškog jezera, Kojanovca kosom od Strmenice, Potrkova i Torina.

Odgovor: *Primjedba se prihvata. Primjedba se odnosi na Rezime PPPN Bjelasica-Komovi i panoramski put 1 biće dopunjen predloženom trasom i u osnovnom dokumentu.*

Primjedba 10: Postojeći predlog ključnih investicija ne odgovara za projektovanje novih dvaju planinskih centara-ski rizorta.

Prijedlog: Predlažem ukupno povećanje investicija po važećoj tabelarnoj strukturi od 10%, što odgovara povećanju smještajnih kapaciteta od 2200 ležaja od čega: Planinski centar Suvodo 900 ležaja i to: hoteli 4x150 ležaja; turistički katuni 4x(3 ležx20 pl.kućica), planinarski dom 60 ležaja.

Planinski centar Kojanovac (Potrkovo-Vuča-Glavaca) 1300 ležaja: hoteli 5x 150 ležaja, turistički katuni 4x(5lež.x20 pl.kućica), apartmani 70x3ležaja i eko-etno seoski smještaj 50x2 ležaja. Detaljnu razradu ova dva lokaliteta je neophodno uraditi kao i ostale ski rizorte.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Planinski centri koji ispunjavaju najviše standarde za razvoj su identifikovani i predviđeni u okviru zahvata Plana. Obzirom da navedeni lokaliteti nisu predviđeni za buduće planinske centre (ski rizorte), nije planirana ni njihova detaljna razrada.

Opština Andrijeвица

1. Sekretarijat lokalne uprave

Razmatrajući tekst Nacrta PPPN Bjelasica i Komovi, Sekretarijat za poslove lokalne uprave opštine Andrijeвица cijeni da se radi o značajnom dokumentu za razvoj ovog regiona, a posebno za razvoj opštine Andrijeвица obzirom da se ovim planom razrađuje značajan prostor opštine što čini 23% zahvata plana.

U cilju kvalitetnije izrade planskih dokumenata potrebno je uspostaviti veći stepen saradnje između obrađivača PPPN Bjelasica-Komovi kao plana višeg reda sa obrađivačem PUP-a Andrijevice, obzirom da je izrada ovih planova u toku. S tim u vezi Sekretarijat za poslove lokalne uprave je u proteklom periodu posebnu pažnju posvetio aktivnostima na izradi ova dva planska dokumenta kroz davanje određenih primjedbi i sugestija kao i upoznavanje javnosti na lokalnom nivou o sadržaju i značaju ovih dokumenata.

U okviru mišljenja Ministarstva uređenja prostora i zaštite životne sredine na PUP Andrijevice sugerisano je da obrađivači PPPN Bjelasica i Komovi i PUP-a Andrijevice više sarađuju u postupku izrade planske dokumentacije. Takođe je preporučeno da se sačekaju urbanističko planska rješenja PPPN Bjelasica-Komovi kao plana višeg reda prije usvajanja PUP-a Andrijevice.

Imajući u vidu stav Ministarstva povodom ovog pitanja, Sekretarijat za poslove lokalne uprave je organizovao javnu raspravu ova dva dokumenta u periodu od 14.06-14.07. 2010.g. kako bi se dala mogućnost za usaglašavanje predloženih rješenja. Kada je riječ o PPPN, treba istaći da je Sekretarijat dostavio svoje

primjedbe na Prednacrt i Nacrt plana koje su u većem dijelu prihvaćene. U vezi s tim ovom prilikom smatramo za potrebno da ponovo naglasimo neke primjedbe koje nisu prihvaćene, kao i da predložimo određena planska rješenja do kojih se došlo u javnoj raspravi koja se vodi povodom PUP-a opštine Andrijevića, a one se odnose na sledeće:

Na kartama namjene površina i infrastrukture granice opština nisu tačno prikazane prema opštini Berane, te predlažemo da se uzmu zapisnici o razgraničenjima i prenese stanje iz istih.

Odgovor: Prijedlog se prihvata.

Obradivač plana će u periodu do Predloga izvršiti konsultacije sa Obradivačem PUP-a radi usaglašavanja koncepta. Granice plana će biti provjerene i korigovane na osnovu podataka Direkcije za nekretnine.

Postoji neusaglašenost kategorije putnog pravca Mateševo - Andrijevića gdje stoji da je putni pravac Berane-Andrijevića regionalni put, a putni pravac Mateševo-Andrijevića magistralni.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Kategorije svih puteva tretiranih ovim planskim dokumentom su usaglašeni sa PP Crne Gore. Put: Kolašin-Mateševo-Andrijevića-Murino-Bjeluha (gr. Srbije) sa oznakom M-9 ima rang magistralnog puta. Nakon realizacije autoputa Bar-Boljare, dionica Mateševo – Andrijevića će imati rang regionalnog puta. Put: Berane-Andrijevića sa oznakom R-2 ima rang regionalnog puta.

Kad je riječ o predlozima koji bi trebalo da uđu u PUP opštine Andrijevića ističemo sledeće: Potrebno je planirati regulaciju vodotoka Lim čitavom dužinom naše teritorije, obzirom da je to granica zahvata plana.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Regulacija vodotoka mora biti rješavana kompleksno, na osnovu mnogih podloga, i svakako na nivou sliva vodnog tijela. Prema tome, i regulacija srednjeg toka Lima i njegovih pritoka, morala bi biti predmet posebne Studije, koja bi definisala kako lokacije za potrebne intervencije, tako i način uređenja.

Imajući u vidu činjenicu da je opština Andrijevića ranije izgradila višenamjenske domove u svim mjesnim centrima, potrebno je planirati namjenu tog prostora obzirom da lokacije dozvoljavaju izgradnju više različitih objekata za šire društvene, sportske, kulturne i poslovne sadržaje u formi centra naselja.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

U Nacrtu plana date su smjernice za obnovu postojećih i izgradnju novih planinarskih domova.

U toku javne rasprave bilo je interesovanja od strane građana, a pitanja su se odnosila uglavnom na autoput Bar-Boljare, zatim o izvorištima i dr.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Osnovne smjernice i namjene su preuzete iz DPP za Auto-put. Pitanje vodoizvorišta je detaljno tretirano planom. U predlogu će se ovaj segment plana istaći.

Opština Podgorica

1. Predstavnik Glavnog grada Lazarela Kalezić

U vezi date problematike predstavnik Glavnog grada Podgorica osvrnuo se na činjenicu da smatra pozitivnim svako nastojanje planskog uređenja određenog prostora i stvaranje preduslova za osmišljavanje odgovarajućeg prije svega održivog razvoja datog područja.

Ono što se smatra važnim sa pozicije Glavnog grada jeste činjenica da granica Plana razdvaja teritoriju planinskog masiva Komovi koje je i formalno kroz Prostorni plan Crne Gore do 2020 prepoznato kao jedinstveno zaštićeno područje sa statusom regionalnog parka. S tim u vezi, ukazno je da je odredbama Zakona o zaštiti prirode definisano da se način korišćenja, uređenja i zaštite prostora zaštićenih prirodnih dobara uređuje prostorno planskom dokumentacijom u skladu sa odgovarajućom zakonskom regulativom, te da je Zakom o uređenju i izgradnji objekata precizirano da se prostorni plan posebne namjene izrađuje i donosi za teritoriju jedne ili više lokalnih samouprava za zajedničkim prirodnim, regionalnim i drugim obježjima. O navedenom Glavni grad se izjasnio u pismenim obraćanjem Ministarstvu, septembra prošle godine.

Odgovor: Područje Komova će u skladu sa odredbama Zakona i Prostornim planom Crne Gore biti tretirano u cjelini budućim planom kao Regionalni park. Planskim konceptom PPPN Bjelasica i Komovi nije ugrožen dio ovog područja koji ulazi u zahvat Plana.

Takođe, u vezi pitanja upravljanja ovim prostorom i realizacijom plana, a koje se tiče predloga uspostavljanja „Agencije za sjever“, sugerisano je da se prilikom razmatranje ove problematike moraju uzeti u obzir postojeća zakonska rješenja. Naime odredbama Zakona o nacionalnim parkovima precizirano je da područjima nacionalnih parkova upravlja JP Nacionalni parkovi, te da je Zakonom o zaštiti prirode definisano da se za svako zaštićeno prirodno dobro određuje upravljač (u ovom slučaju upravljač za prostor budućeg regionalnog parka „Komovi“). Navedeni upravljači svoje poslove obavljaju u skladu sa prostorno planskom dokumentacijom što samim tim znači i obavezu korišćenja i uređenja prostora onako kako je to dati plan i predvidio.

Odgovor: Obradivač je dao predlog formiranja tijela koje će se baviti integralno koordinacijom sprovođenja planskog koncepta, sa ciljem da se vrši kontrolisano i usmjereno, uz poštovanje važećih Zakona i nadležnosti Institucija. Dosadašnja praksa je pokazala da nije dovoljno osloniti se na planska rješenja i Obradivač sugerije da je usvajanje plana samo početna tačka razvoja regiona, a njegovo sprovođenje treba da bude sa nivoa Države uz koordinaciju sa interesima Opština i JP Nacionalni parkovi.

JP Nacionalni parkovi Crne Gore

1. Data je primjedba da Plan ne posjeduje potrebnu klimatološku podlogu za planiranje izgradnje kompleksa hotela i skijališta, posebno u dijelu visine snježnog pokrivača. Predložena je konsultacija sa nadležnim institucijama.

***Odgovor: Primjedba se prihvata.
Klimatološki podaci će biti dopunjeni i prezentirani u Planu.***

2. Ne postoji urađena geološka karta. U Plan nije uključen geolog, hidrogeolog, seizmolog.

***Odgovor: Primjedba se prihvata.
U dijelu grafičkih priloga data je geološka i hidrogeološka karta. U Predlogu plana će Obradivač priložiti traženu kartu.***

3. Potrebno je dodatno ekonomski obrazložiti isplativost hidroelektrana, korišćenje šuma i energije i biomase.

***Odgovor: Primjedba se prihvata.
U Predlogu plana će se dodatno obrazložiti isplativost hidroelektrana, korišćenje šuma i biomase. Obradivač ukazuje na to da se ne može se pojedinačno pristupiti izradi isplativosti npr. hidroelektrane 1 pa hidroelektrane 2, već sumarno.***

4. Predlaže se Obradivaču da unese pojašnjenje u analizi postojećeg stanja flore i faune.

***Odgovor: Prihvata se primjedba.
Obradivač će unijeti predložena pojašnjenja u Predlog Plana.***

5. Ukazano je na potrebu usklađivanja termina u oblasti šumarstva kao što su sanitarna sječa (cilj sprovođenja), aktivna zaštita, upravljanje šumama i sl.

Odgovor : Primjedba se prihvata i korekcija će biti izvršena u Predlogu Plana.

6. Data je primjedba na predlog da se jelen kao autohtona vrsta odstrani iz parka.

Odgovor Primjedba se ne prihvata.

Jelen (*Cervus elaphus*) nije autohtona vrsta u parku već je u njega unešena sredinom prošlog vijeka. Smatramo da se ta vrsta veoma dobro adaptirala na te uslove i da ona predstavlja svojevrsnu atrakciju u tom nacionalnom parku. Ova introdukovana vrsta je prvih nekoliko godina na nekim vrstama drveća (npr. brijestu) prouzročila ozbiljne štete. Međutim, danas su ove štete skoro zanemarljive. Ipak, smatramo da kada je u pitanju prašumski rezervat svako dalje unošenje alohtonih vrsta divljači treba strogo zabraniti (na šta nas upozoravaju i važeći zakonski propisi). Njegovo uklanjanje sa predmetnog područja bi imalo više negativnih nego pozitivnih efekata. Ono što bi bilo prihvatljivo za ovu populaciju je to da se izrade planovi Upravljanja za ovu vrstu gdje bi se kontrolisano pratio i usmjeravao razvoj populacije.

7. Primjedba na koncept razvoja turizma. Lokalitet Kraljevo kolo, Šiška i Rupe Ravanjske nisu detaljno obrađeni kako bi se mogli izdavati UTU-ovi, uz poseban naglasak na glavni ulaz u Park i definisano saobraćajno rješenje. U strukturi postojećeg sadržaja ne pominju se postojeći kao što su Centar za posjetioce, edukativna staza oko Biogradskog jezera, osmatrački toranj i sl.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata.

Postojeće stanje će se dopuniti podacima dobijenim od JP Nacionalni parkovi. Detaljne razrade Zona ulaza u NP sa saobraćajnim rješenjem se mogu uraditi jedino na geodetskim podlogama detaljne razmjere. Na nivou PPPN date su detaljne smjernice na osnovu kojih se mogu izdati Urbanističko tehnički uslovi za projektovanje.

8. Data je primjedba da zonu baznih naselja planinskih centara nije potrebno obrađivati u Planu za NP Biogradska gora, obzirom da je to učinjeno u osnovnom planskom dokumentu.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Obzirom da PPPN Biogradska gora predstavlja poseban plan koji se može tumačiti nezavisno od osnovnog planskog dokumenta, Obrađivač smatra da je obavezno dio namjene površina iz PPPN Bjelasica-Komovi prikazati i u PPPN Biogradska gora obzirom da su ovo planovi koji moraju biti potpuno usaglašeni u svim segmentima.

9. Data je sugestija da se organizovanje saobraćaja od centralnog dijela Centra za posjetioce i ostalih područja unutar NP treba tretirati kao samo jedan od vidova prevoza u narednom periodu.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

U PPPN NP Biogradska gora predviđena je kontrola svih vidova saobraćaja u smislu da se obezbjedi neophodan pristup bez narušavanja ambijenta Nacionalnog parka.

10.a). Data je primjedba da se u dijelu Plana za NP puno pažnje posvetilo zaštitnoj zoni. b).Posebno se ističe nejasnoća u vezi predloga osnivanja jedinstvene organizacije koja bi usmjeravala programske aktivnosti i vodila brigu o prostornom konceptu i razvoju NP. c). U dijelu smjernica govori se da je potrebno pripremiti Program uređenja Nacionalnog Parka koji će biti usklađen sa planskim postavkama i postati osnovni dokument za sprovođenje Plana.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata.

- a). Obradivač će korigovati dio teksta koji se odnosi na zaštitnu zonu.***
- b). Obradivač je predložio osnivanje jedinstvene organizacije koja će voditi proces sprovođenja PPPN Bjelasica i Komovi na cjelokupnom zahvatu Plana. Obzirom da su planirane aktivnosti (zona planinskih centara) i u zahvatu PPPN Biogradska gora, potrebno je da Javno preduzeće za NP ima tijesnu saradnju sa tom budućom organizacijom, pri čemu neće biti ugrožene nadležnosti JP Nacionalnih parkova Crne Gore.***
- c). Prihvata se primjedba i Obradivač će predložiti usklađivanje Plana za NP Biogradska gora i novih Planova upravljanja koje je Javno preduzeće pripremito.***

11. Neophodno je dati jači naglasak na sanaciju ponora, zasipanje jezera nanosom koji donosi Biogradska rijeka i komentarisati eroziju njegove otoke Jezerštica.

Odgovor: Prihvata se primjedba.

Obradivač će to učiniti u Predlogu Plana, iako je u PPPN NP Biogradska gora u dijelu hidrotehnička infrastruktura istaknut taj problem.

12. Planska dokumentacija mora saglasno Zakonu imati definisanu etapnost i faze realizacije kao i ekonomsko tržišnu projekciju kako bi se dokazala ekonomska opravdanost planiranih sadržaja.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata.

U osnovnom dokumentu je data dinamika i faznost realizacije Plana i to će biti učinjeno i u Planu za NP Biogradska gora. Nakon usvojenog planskog koncepta Nacrta planskih dokumenata, daće se i ekonomsko-tržišna projekcija.

Zaštita životne sredine-Luka Mitrović-HMZ CG

1. Potrebno je popraviti dio Nacrta koji tretira prirodne karakteristike i resurse prostora. Klima područja nije adekvatno predstavljena kao realni razvojni potencijal. Predlažem da Obradivač kontaktira HMZ CG, instituciju koja ima relevantne podatke i analize koje mogu biti implementirane u Planski dokument.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Prirodna osnova će biti dopunjena sa dodatnim podacima. Obradivač naglašava da su analize koje su rađene prikazane u posebnom dokumentu i nisu u cjelini prikazane u Nacrtu PPPN-a. U Predlog plana će biti unijeti podaci na kojima se insistira.

4. Klimatske karakteristike Bjelasice i Komova (elaborat).

1. b.Analiza i reanaliza trajanja snježnog pokrivača na sjeveru Crne Gore (Master plan turizma do 2020.g.)
- 2.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Podaci kojima raspolaže HMZ će biti unijeti u Predlog plana.

Dušan Pavićević, TV Vijesti

1. Nedostatak odgovarajućih podloga:

Klimatske podloge ne postoje, a ako par rečenica i slika (izvor i namjena nepoznati), smatrate klimatskim podlogama, to je uvredljivo. Šta se dešava tokom zimskih mjeseci u područjima koja su planirana za ski rizorte? Koje su srednje mjesečne i dekadne temperature? Kakve su i koliko česte temperaturne amplitude? Šta je sa količinom i tipom padavina? Kolika je visina snježnog pokrivača u reonu, koliko je trajanje, koliki je sadržaj vode u snijegu?

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Iako su urađene potrebne analize i prikazane u okviru "tehničke procjene", klimatske podloge će biti dopunjene i u Predlog plana će biti unijeti podaci koje Obradivač bude dobio od HMZ Crne Gore.

2. Bez klimatoloških podloga zasnovanih na izmjerenim podacima koje treba obogatiti reanalizom (numeričkim modeliranjem fine rezolucije, dokument nema potrebnu težinu i ozbiljnost.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata.

Obradivač će upotpuniti prirodnu osnovu sa podacima koji mu se dostave od nadležnih institucija, ali "modeliranje fine rezolucije" podrazumjeva izradu posebne studije koja nije predviđena kroz izradu predmetnog Plana.

Elektrotehna d.o.o. Primjedbe na Nacrt PPPN Bjelasica-Komovi u smislu pravovremenog unošenja neophodnih elemenata iz Idejnog rješenja izgradnje mHE Trepачka rijeka

1. Nalazimo za shodno, opravdano i korisno da sugerišemo Ministarstvu za uređenje prostora i zaštitu životne sredone i Sektoru energetike u Ministarstvu ekonomije da u PPPN Bjelasica i Komovi unesu neophodne elemente iz Idejnog rješenja izgradnje mHE Trepачka rijeka u cilju mogućnosti bržeg izdavanja UTU-ova.

S obzirom da je u toku javna rasprava, kompanija Elektrotehna d.o.o. je zainteresovana da da primjedbe i sugestije u cilju kvalitetnije i uspješnije realizacije ovog veoma važnog dokumenta.

Naše primjedbe i sugestije bi se odnosile na adekvatnu implementaciju u Nacrt PPPN Bjelasica-Komovi, osnovnih elemenata idejnog rješenja hidroenergetskog iskorišćenja za vodotok rijeka Trepачka, kao što su naprimjer u ovom dokumentu prikazani osnovni elementi idejnog rješenja hidroenergetskog iskorišćenja rijeke Beranske Bistrice koja se nalazi u neposrednom okruženju. Naše sugestije i primjedbe su motivisane podacima da je naš konzorcijum prošao na predkvalifikacionom tenderu za hidroenergetsko iskorišćenje ovog vodotoka u idejnom rješenju koje smo dostavili Vladi Crne Gore u kvalifikacionom dijelu tenderske procedure. Od svih vodotoka koji su predmet pomenutog tendera u prostoru PPPN Bjelasica i Komovi nalazi se samo vodotok rijeka Trepачka.

U graf.dijelu 10, Namjena površina, na str.375 ovog dokumenta potrebno je ucrtati osnovne elemente hidroenergetskog iskorišćenja rijeke Trepачke, kao što su mjesto zahvata, trasa cjevovoda, položaj male hidroelektrane i položaj planirane trafostanice TS 35/10kV koja se nalazi neposredno uz pomenutu malu hidroelektranu. Položaj pomenutih osnovnih elemenata mHE je dat u grafičkom prilogu.

2. Na strani 222. neophodno je dodati vodotok rijeka Trepачka sa priloženom tabelom koja bi imala osnovne elemente predloženog idejnog rješenja hidroenergetskog iskorišćenja ovog vodotoka.

3. Na str.256. predlažemo Obrađivaču da neposredno uz mHE Trepачka rijeka planira izgradnju nove trafostanice TS 35/10kV, koja će biti povezana sa postojećom 35kV dalekovodom Andrijevića-Berane, odnosno sa trafostanicom 110/35 kV Andrijevića. U prilogu je dat graf. prilog priključenja mHE Trepачka rijeka na distributivnu mrežu.

U prilogu je data rang lista ponuđača za vodotok Trepачka rijeka, na kojoj je status prvorangiranog ponuđača dobio Konzorcijum Elektrotehna-Radius.

Odgovor: Prihvata se primjedba.

Trepačka rijeka je navedena među vodotocima, za koje je tender za dodjelu koncesija u toku. Nakon prihvatanja Idejnog rješenja od nadležnih subjekata, njegovi elementi (u mogućoj razmjeri) biće unešeni u Plan.

Mreža za afirmaciju nevladinog sektora-MANS - Komentari na prostorni plan područja posebne namjene "Bjelasica Komovi"

1. Prostorni plan posebne namjene "Bjelasica Komovi" ostao je nepotpun, zbog čega je ostala nedoumica da li je najbolji strateški model razvoja područja.

Prostorni plan nije imao jednak pristup u odnosu na čitav region koji zahvata, jer je detaljno razradio samo lokacije budućih ski rizorta, dok je površno tretirao ostalo područje. Zbog toga je Prostorni plan ostao nepotpun i otvorio dilemu da li je čitav dokument rađen samo zbog potrebe izgradnje ski rizorta, a ne razvoja područja. To se naročito odnosi na katune, koji treba da prerastu u turističke oaze, ali je za njih samo dat predlog zona, dok se nije išlo u dalju razradu. Drugi dio se odnosi na činjenicu da su srazmjerno velika površina već definisana lokalnim plamskim dokumentima, npr LSL "Smrčje" unutar PPPN Bjelasica-Komovi obuhvata 1.3 miliona kvadrata zemljišta namjenjenog za itgradnju koja se ne pominje u Nacrtu plana.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Područja identifikovana i detaljnije projektovana predstavljaju idealne lokacije za turizam tokom svih godišnjih doba. Prostorni plan je identifikovao i projektovao samo planinske centre. Odabrane razvojne zone i korišćenje u okviru postojećih katuna i ljetnjih sela nisu projektovani detaljno, omogućavajući fleksibilnost i prilagodljive planove za razvoj koji će biti predložen od strane budućih investitora.

PPPN je u svom programskom zadatku morao uraditi 9 detaljnih razrada, pri čemu je važnost data onim projektima koji generišu najveće makroekonomske pokazatelje i buduću korist za predmetni prostor. Pošto planinski centri (ski resorti) u svojoj strukturi imaju osim komercijalno turističkih sadržaja i komplementarne djelatnosti (javne službe, poljoprivredu, trgovinu, industrija opremanja enterijera i eksterijera itd.) obrađivači plana su predmetne planinske centre (ski resorte) stavili u prvi plan. Vodeći računa o razvoju cjelokupnog područja koje se prostire na 1.000 km² date su smjernice razvoja ostalih sadržaja u prostoru koje su komplementarne i upotpunjuju cjelokupni prostor te mu daju dodanu vrijednost.

Katune kao model razvoja deziniranih zona u prostoru zahvata plana obrađivači su uzeli u obzir i odredili područja/zone razvoja i revitalizacije sa modelskim pristupom (dva modela - turistički i poljoprivredni). Razrada zona

nije bila inicijalno u programskom zadatku (kao ni detaljna razrada svake od tih zona), a Obradivači Plana su dali dodanu vrijednost planu na način da su odredili zone razvoja katuna i predložili dva modela razvoja i revitalizacije katuna, kao i smjernice i koncept za katune.

2. Prostorni plan posebne namjene "Bjelasica Komovi" ne potvrđuje da su izabrane lokacije za ski rizorte najbolje.

Iako autori Prostornog plana na nekoliko mjesta u dokumentu navode potencijalne lokacije za izgradnju skijališta i kriterijume po kojima se određuju, iz plana se ne može zaključiti na osnovu čega su izabrane predložene lokacije za ski rizorte. Zbog čega se ne može ocijeniti da li su to najbolje lokacije, što ostavlja otvorenim sumnju da se može raditi o područjima koja su u vlasništvu privilegovanih investitora.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Obradivač je izvršio veoma detaljnu tehničku analizu koja je korištena kao osnova za planiranje planinskih centara (ski rizorta), uključenog u PPPN Bjelasica i Komovi. Kopija tehničke procjene se može dati na uvid i NVO organizacijama u cilju ublažavanja bilo kakve bojazni da su lokacije izabrane na osnovu privatnih interesa.

3. Prostorni plan posebne namjene "Bjelasica Komovi" prejudicira pitanje izgradnje golf terena

Autori Prostornog plana preciziraju da je golf vrhunac turističke ponude destinacije, ali ne objašnjavaju na osnovu kojih parametara je za lokaciju golf terena izabran baš ski rizor Jelovica. S obzirom na to da je u toku izrada Strategije razvoja golfa u Crnoj Gori, onda definisanje lokacije za budući golf teren znači i prejudiciranje te razvojne politike u Zemlji.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Kriterijumi za razvoj potencijalnih golf terena su fokusirani na ravnom terenu sa padinama <12% tako da će popunjavanje i rezanje biti minimalno. Takođe je imperativ da golf teren bude lociran pored baznog naselja planinskog centra kako bi ljetnje korišćenje zimskih objekata moglo biti maksimizirano. Kao rezultat toga, predlaže se dolina Jelovice kao pogodna lokacija za izgradnju golf terena sa 9 rupa. Bazno naselje obezbjeđuje sve usluge potrebne za golf, parking, restorane, objekte za održavanje, turističke smještajne kapacitete i ostale prateće rekreativne objekte. Stoga je logično locirati golf teren pored planinskog centra.

Tržišno gledajući, parametri koji su korišteni jesu da danas u Evropi postoji oko 18 hiljada golf igrališta i jedan od ključnih razloga predlaganja golf terena na području Bjelasice i Komova jeste da od ukupnog broja evropskih golf

igrališta postoji samo 20 do 30 golf igrališta iznad 1.000 metara nadmorske visine. Za golf igrače teren iznad 1.000 mnm predstavlja veliki izazov i vrlo je propulzivan segment golfa. Dodatno, karakteristika golfa jeste da igrači troše do tri puta više nego obični ostali gosti te golf kao sport daje odlične sinergijske efekte sa ostalom turističkom ponudom (wellness, insentiv putovanja, jahanje i konjički sportovi) te ukoliko je izveden prema internacionalnim pravilima predstavlja vrhunac ponude jedne destinacije. Fizički parametri koji su korišteni za određivanje golfa u smislu nagiba prostora koji dopušta samo određeni stepen nagiba terena, veličine i konzistentnosti prostora za razvoj golf terena i dodatnih sadržaja je primarno odredilo prostor oko rijeke Lim na prostoru opštine Andrijevica. Pošto su obrađivači procijenili da je taj prostor puno iskoristljiviji za poljoprivredu (mogućnost razvoja ratarstva, voćarstva i stočarstva) i u makroekonomskim inicijalnim procjenama bi taj prostor više donio kao poljoprivredni.

Drugi prostor koji prema fizičkim pokazateljima zadovoljava uslove za razvoj golfa je bio na sjevernoj granici prostora obuhvata (najbliže opštini Bijelo Polje) no i taj prostor je korisniji i isplativiji kao poljoprivredno područje. Oba prostora su odbačena prvenstveno zbog davanja prednosti razvoju poljoprivrede (kojoj su obrađivači Plana dali prijedloge razvoja poljoprivrede putem tipskih modela).

Treći prostor koji je dao prvo fizičke karakteristike za razvoj golfa jeste Jelovica, a koja je osim fizičkih karakteristika zadovoljila i tržišne pretpostavke za razvoj golfa. Obradivači ne prejudiciraju izradu Strategije golfa Crne Gore, jer su sve radnje prilikom određivanja povoljne zone za razvoj golfa na prostoru PPPN-a bila napravljene prije nego što je započeta izrada Strategije golfa Crne Gore, ali isto tako su obrađivači konsultovali Master plan turizma Crne Gore do 2020. i prema smjernicama datim u tom dokumentu nisu u nikakvom sukobu niti prejudicirajući prostora.

4.Prostorni plan posebne namjene "Bjelasica Komovi" ne sadrži realne pokazatelje koji bi potvrdili da će u regionu biti značajnijih investicija.

U 2006.g. nivo BDP-a regiona Bjelasica Komovi je dostizao 107 miliona eura, što predstavlja udio od 5,4 odsto u ukupnom BDP Crne Gore. Autori Plana navode da je riječ o relativno niskoj vrijednosti, s obzirom da na području živi 17,6 odsto ukupnog stanovništva. Region karakteriše niži nivo interesovanja za direktne strane investicije, a prema dostupnim podacima nijedna direktna strana investicija nije realizovana na tom području. Ostaje nejasno na osnovu čega onda autori Plana projektuju optimističku, ali nerealnu brojku od 1.436 milijardi eura investicija u narednih 20 godina, što je na osnovu budžeta kompletne države.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Projekcija investicionog potencijala uzima za pretpostavku efikasan upravljački model plana koji podrazumijeva aktivnu ulogu države, prvenstveno

u "start up" fazi kombinacijom javnih investicija (infrastruktura, menadžment i marketing / promocija investicionih projekata) i podsticaja investicija na predmetnom prostoru čime se otvara i pristup fondacijama EU (IPA, INTERREG) a koji zahtjevaju definisane projekte prema internacionalnim pravilima. Ovdje se govori o investicionom potencijalu i on je postavljen kao okvirna indikacija ukupno predloženih projekata, a koji se zavisno od gore navedenog upravljačkog modela i promocije projekata kao i od dalje razrade regulatornih i tržišnih elemenata može ostvariti. Ne postoji garancijski list da će se zaista ispuniti maksimalni potencijal ukupnog plana, no to je postavljen cilj koji je dostižan u navedenom periodu od 20 godina.

5. Projekcija razvoja turističkih kapaciteta je preambiciozna i nerealna

Smještajna ponuda regiona Bjelasica Komovi je 2008.g. brojala ukupno 1393 ležaja, a ukupni procjenjeni volumen turističkog biznisa procjenjuje se na nivou od 4 do 4,5 miliona eura, što je ekvivalent prihodu jednog kvalitetnog hotela od 4*na Primorju. I pored ovako negativnog pokazatelja, autori Plana projektuju da će u narednih 3 do 5 godina biti izgrađeno novih 1500 do 2 000 kreveta na čitavom području.

Ovo je u direktnoj koliziji i sa činjenicom da se Plan priprema za tržište u uslovima globalne finansijske krize, što priznaju sami autori, koji navode da će proći najmanje tri do četiri godine do "realnijeg real estate" tržišta, a sa druge strane banke i finansijske institucije imaju vrlo postrožene kriterijume plasiranja equity i kreditnih sredstava. Autori takođe ukazuju da je prvih 3 do 4 godine takozvani "start up" period, pa dodatno začuđuje što onda prave projekciju da će u tom periodu investicije dostići iznos od 274 miliona €.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

PPPN Bjelasica i Komovi je multisektorski i naglašeno makroekonomski plan koji u sebi sadrži temeljne planove razvoja tog područja po svim sektorima u periodu od 20 godina. Činjenica da je na predmetnom području još uvijek sve na statusu "čekanja" prvenstveno zbog razloga da iako su postojali razni planovi razvoja oni nisu mogli biti realizovani upravo zbog nemogućnosti sagledavanja opšte situacije sa multi sektorskog gledišta.

Naglašavanje projekcije turističkih ležaja u smislu velikog porasta za period 3 do 5 godina ne bi se trebalo gledati izvan konteksta ostalih prijedloga u dokumentu jer su sve pretpostavke usko povezane sa prvenstveno mogućnostima upravljanja ovim projektom za koji su u ovom dokumentu dati prijedlozi profesionalnog i efikasnog upravljanja razvojem ovog prostora.

Ukoliko se detaljnije pogleda struktura predloženih investicija, ukoliko se izostavi prvi element planinskih centara, investicije u turizmu u 3 do 5 godina iznose prema stavkama:

- 1. Eco adventure park - 24 miliona € (od čega je investicija razlomljena na privatno javno partnerstvo),***
- 2. turistički projekat katuna - 30 miliona € (sve privatne investicije),***

- 3. ostali smještajni objekti - 24 miliona € (sve privatna investicija) te**
- 4. turistička infrastruktura - 8 miliona € (JPP) i 8 miliona € kao ukupni trošak organizacije i marketinga projekta u tom periodu.**

Ukupno gledajući, u vremenskom periodu od 3-5 godina, na području PPPN bi se moglo dogoditi (bez planinskih centara) turističkih investicija između 85 i 95 miliona € a koji uveliko oplemenjuju prostor koji je sada suboptimalno iskorišćen. Taj iznos podijeljen sa godinama (3 do 5 godina) znači u prosjeku 20 do 25 miliona € godišnje što za prostor od gotovo 1.000 km² ne predstavlja značajni iznos niti opterećenje. Pogotovo ako se sagleda da su te investicije namijenjene srednjem i malom preduzetništvu, dakle razlomljene na stotine manjih investicija.

Kada se pogleda ski rizort investicija, prema Planu i projekciji investicija, 180 miliona € u 3 do 5 godina je optimistično postavljena projekcija prvenstveno zbog optimističnog pristupa planiranju planinskog centra, ali i zbog već postojeće inicijative na području Plana oko razvoja planinskog centra (ski rizorta). Dakle ovdje se osim posvećenosti države, računa i na posvećenost lokalnih vlasti kao i interesa stanovništva da se uključi u ostvarenje predloženih projekata.

Iznos od 180 miliona u navedenom periodu, za takav projekat, koji ima do detalja isplanirano okvir sa sadržajima i uslugama, za ozbiljnog "developer" ne predstavlja problem niti u količini investicije niti u vremenskom periodu izvršenja investicije. Ponovno naglašavamo, ukoliko se država posveti realizaciji temeljnih elemenata poput infrastrukture, zemljišne politike i prava i upravljačkom sistemu ovog velikog projekta.

7. Projekcije za razvoj poljoprivrede su sporne, jer se prostorni plan oslanja na državne i internacionalne fondove

Prostorni plan predlaže poslovni koncept razvoja tri tipa farmi (stočarske, voćarske, povrtlarske) u prirodnim planinskim uslovima, a posredstvom aktivnog državnog projekta uz potporu internacionalnih fondova.

Ocjena da projekat mora računati na "srećan spoj lokalnog i internacionalnog preduzetništva" je neozbiljna naročito ako se zna da su autori projektovali čak 172 miliona € investicija u taj sektor.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Projekcije date za vrijednosti investicija u pojedine modele poljoprivredne proizvodnje predstavljaju polazište. Da bi se realizovala bilo koja investicija, pa i u poljoprivredi, prvo što je neophono jeste preduzetnička ideja, bilo lokalna, tj. domaća ili inostrana.

U dokumentu je dosta precizno rečeno da se značajna podrška u realizaciji istih može očekivati kroz podršku države, odnosno Ministarstva Poljoprivrede, koje su definisane nacionalnim programom za proizvodnju hrane i ruralni razvoj, a koje se već drugu godinu realizuju kroz Agrobudžet - Podrška

investicijama u poljoprivredi iznosu od 30% ukupne investicije. Takođe, postoji mogućnost korišćenja pretpristupnih fondova EU (grantova) opet u određenom procentu od ukupne investicije – za dobre projekte i biznis ideje. To je sasvim realno očekivati i već se u određenoj mjeri i realizuje.

Da li će se zaista realizovati investicije u poljoprivredi na području obuhvata ovog Plana, zavisi i od niza drugih faktora (razvoja ostalih segmenta koji se projektuju ovim Planom kao i drugih okolnosti).

Nikako se razvoj poljoprivrede i investicije u poljoprivredi ne mogu posmatrati izvan koncepta razvoja ostalih segmenta, a prije svega planinskog turizma na ovim područjima.

8. Projekcija o povećanju zapošljavanja i rastu stanovništva je uslovna

Prostorni plan predviđa da će projekat generisati oko 14 hiljada direktnog i najmanje 7000 indirektnog zapošljavanja na godišnjem prosjeku, u trenutku njegove konačne realizacije. Takođe, u području dominira stara populacija i opada broj stanovništva, tako da je projekcija razvoja stanovništva uslovna, jer se zasniva na prethodno ispunjenim uslovima, od izgradnje autoputa i lokalnih saobraćajnica, stavljanja u funkciju skijaških zona, realizacije kreditaza mini farme.

Odgovor: Projekcije zapošljavanja i rasta stanovništva kao i procjene rasta privrede moraju biti uslovne i pretpostavljaju određene činjenice (putevi, razvoj turističkih sadržaja, razvoj poljoprivrede i komplementarnih djelatnosti) pomoću kojih se rade projekcije. Ukoliko se uzme današnja situacija sa stanovništvom i privredom te se ne pretpostavi ikakav razvoj i rast, može se konstatovati da ovakvim tokom, dolazi do pada svih pokazatelja područja Bjelasice i Komova i kroz 30 godina će biti u potpunosti nerazvijeno i sa upola manje stanovništva u odnosu na današnji broj (vrlo pasivno i zavisno područje).

Prilikom obrade stanovništva i projekcija date su projekcije stanovništva (takozvana pesimistička varijanta) koje su rađene analitičkim metodom¹ na osnovu stanja u popisnom periodu 2003. g. i ispoljenih tendencija u demografskom kretanju, (koje se nalaze u široj verziji Plana). Međutim, s obzirom da se na području koje je u zahvatu PPPN Bjelasica i Komovi planira izgradnja određenih turističkih kapaciteta, saobraćajne i druge prateće infrastrukture, razumljivo je da se te pretpostavke o budućem razvoju uzmu kao polazne na osnovu kojih se radi projekcija stanovništva, jer je poznato da svaki razvoj i otvaranje novih radnih mjesta uslovljava zaustavljane emigracije na tom području, i zavisno od potreba za radnom snagom, izaziva i imigraciju.

¹ U seoskim područjima gdje, zbog nedostatka adekvatnih podataka o prirodnom kretanju stanovništva nije bilo moguće primijeniti analitički metod rađene su kombinovanjem analitičkog i metoda ekstrapolacije.

Da bi projekcija stanovništva mogla biti uspješna ona mora donekle (jer je gotovo nemoguće u potpunosti) da predvidi taj budući razvoj i da približan broj stanovnika koji će u datom budućem periodu (u ovom slučaju do 2021. g.) biti na tom području. Svaki demograf zna da je u ovakvim slučajevima bolje dati optimističku projekciju (koja predviđa nešto veći broj stanovnika), jer će se taj broj, ako ne planirane godine, ostvariti u bliskoj budućnosti.

9.Strateška procjena uticaja na životnu sredinu nije tretirala alternativne scenarije.

Strateška procjena uticaja razmatrala je opciju realizacije plana i opciju po kojoj se plan nebi realizovao, čime nije ponudila alternativne scenarije.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

U Predlogu plana će biti ponuđen alternativni scenario.

10.Nejasno je zašto je Prostorni plan posebne namjene "Bjelasica Komovi" obuhvatio i PPPN "Biogradska gora". koja se nalazi unutar Regiona.

Pored Prostornog plana za Bjelasicu i Komove, autori su posebno tretirali zaštićeno područje Nacionalnog parka " Biogradska gora". Ostaje nejasno zašto je rađen poseban Prostorni plan posebne namjene " Biogradska gora" za područje koje se nalazi unutar ukupnog plana za Bjelasicu i Komove i koji je , na kraju postao njegov sastavni dio.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Prema Programskom zadatku potrebno je bilo uraditi: Osnovni dokument, Detaljne razrade za odabrane zone u R 1: 1000 i reviziju PPPN NP Biogradska gora. Radi se o posebno vrijednom prostoru i plan je bilo potrebno inovirati.

11.Prostorni plan posebne namjene "Biogradska gora" ostavlja mogućnost intervencije na tom području, koje je zaštićeno područje prirode.

Prostorni plan posebne namjene "Biogradska gora " daje mogućnost naknadne detaljne razrade za izgradnju na opštinskom nivou, u skladu sa detaljnim urbanističkim planom ili studijama lokacije. To se kosi sa činjenicom da je riječ o području nacionalnog parka, koje uživa posebnu zaštitu prirode.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Područje NP-a je funkcionalno podijeljeno na tri zaštitne zone, od čega 1. zona ne dopušta nikakve intervencije u prostoru određenom granicama te zone, 2. zona dopušta vrlo skromne i restriktivne intervencije u prostoru, dok je 3. zona ona koja dopušta intervencije u prostoru ali prema unaprijed određenim uslovima. U svim NP-ovima u u zapadnom svijetu postoji jednaka regulacija

putem zona i sistematskim pristupom dopuštanja komercijalnih (turističkih) usluga. Ti standardi su primjenjeni i u slučaju NP Biogradska gora te, ukoliko JP NP Biogradska gora kao i nadležna tijela budu sprovodili svoje odgovornosti i funkcije ovim Planom se u suštini štiti biodiverzitet i prirodne vrijednosti NP-a Biogradska gora.